

UNIVERZITET U SARAJEVU
FAKULTET POLITIČKIH NAUKA
SIGURNOSNE I MIROVNE STUDIJE

ULOGA VIŠENAMJENSKIH TERENSKIH JEDINICA CRVENOG
KRIŽA KANTONA SARAJEVO U ZAŠTITI I SPAŠAVANJU

2014.-2019.

KANDIDAT

Nejir Saračević

Br. Indexa 699

MENTOR

Prof. dr. Zlatan Bajramović

Sarajevo,

Juni, 2021. godine

Sadržaj

UVOD	5
Teorijsko-metodološki pristup istraživanju.....	6
1. Problem istraživanja	6
2. Predmet istraživanja	6
3. Kategorijalni pojmovi	6
4. Ciljevi istraživanja	8
5. Sistem hipoteza	9
5.1 Generalna Hipoteza.....	9
5.2 Posebne hipoteze.....	9
6. Metode istraživanja.....	9
6.1. Osnovne metode naučnog saznanja	9
6.2. Opštenaučne metode	10
6.3. Metode pribavljanja podataka.....	10
7. Vremenski okvir istraživanja	10
8. Prostorni okvir istraživanja.....	10
I GLAVA - CRVENI KRIŽ.....	11
1. Međunarodni komitet Crvenog Križa	11
1.1 Historija MKCK/ICRC	11
1.2 Henry Dunant počeci MKCK i njegovo osnivanje.....	12
2. Haške, Ženevske konvencije i Međunarodno humanitarno pravo	14
2.1 Haško pravo	14
2.1.1 Prva haška mirovna konferencija 1989. godine.....	14
2.1.2 Druga haška mirovna konferencija 1907.godine.....	15
2.2 Ženevsko pravo.....	16
2.2.1 Ženevske konvencije.....	16
2.2.2 Opća pravila koja su zajednička za Četiri Ženevske konvencije i dopunske protokole	19
3. Međunarodno humanitarno pravo	19
3.1. Osnovni principi međunarodnog humanitarnog prava	20
3.2. Međunarodni komitet Crvenog križa kao čuvar međunarodnog humanitarnog prava.....	21
4. Crveni križ Bosne i Hercegovine i Crveni križ Federacije Bosne i Hercegovine.....	23
4.1 Struktura Crvenog križa Federacije Bosne i Hercegovine	23
4.2 Zakon o Crvenom križu Federacije BiH.....	25
4.3 Osnovna načela Crvenog križa.....	27
4.4 Znak Crvenog križa	29
II GLAVA - SISTEM ZAŠTITE I SPAŠAVANJA BIH.....	30

1. Struktura sistema nacionalne sigurnosti	30
1.1 Sigurnosna politika Bosne i Hercegovine	30
1.2 Ogljedna struktura nacionalne sigurnosti	31
1.2.1 Sistem nacionalne sigurnosti savremene držve	33
1.2.2 Sistem sigurnosti Bosne i Hercegovine	34
1.3 Zaštita, spašavanja i Civilna zaštita u pogledu funkcija nacionalnih sistema sigurnosti	35
1.3.1 Zaštita i spašavanje u pogledu funkcija nacionalnih sistema sigurnosti	36
1.3.2 Civilna zaštita u pogledu funkcija nacionalnih sistema sigurnosti	36
1.4 Snage zaštite, spašavanja i Civilne zaštite u pogledu snaga sigurnosti.....	37
2. Civilna zaštita i zaštita i spašavanje.....	40
2.1 Od civilne odbrane do Civilne zaštite	41
2.2 Pravna i međunarodna utemeljenja Civilne zaštite	43
2.3 Civilna zaštita u sistemu sigurnosti Bosne i Hercegovine	44
2.3.1 Civilna zaštita Federacije Bosne i Hercegovine	47
3. Mjere zaštite i spašavanja.....	48
3.1 Prva medicinska pomoć	49
3.2 Asanacija terena	50
3.3 Evakuacija.....	50
3.4 Zbrinjavanje ugroženih i postradalih.....	51
4. Organizacija sistema zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini	51
4.1 Plan zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća Federacije Bosne i Hercegovine...	53
4.2 Zakonski okviri i propisi u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara	55
III GLAVA – VIŠENAMJENSKE TERENSKE JEDINICE CRVENOG KRIŽA	59
1. Višenamjenske terenske jedinice Crvenog križa	59
1.1 Raspodjela VNTJ unutar Crvenog križa Kantona Sarajevo	60
2. Program Zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća.....	61
2.1 Služba Zaštite i spašavanja CK FBiH	61
2.1.1. Tim za prvu pomoć.....	63
2.1.2. Tim Službe traženja	64
2.1.3 Tim za psihosocijalnu podršku.....	65
2.1.4 Tim za logistiku, prihvata unesrećenih i snabdijevanje.....	66
2.1.5 Tim za korištenje radio veze.....	67
3. Višenamjenska jedinica Crvenog križa Općine Centar	67
3.1 Osnivanje i struktura	67
3.2 Mandat, misija i plan djelovanja	69
3.4 Primjer prikupljenih podataka rada VNTJ.....	78

4. Prikaz i analiza prikupljenih podataka angažiranosti VNTJ tokom globalne pandemije SARS-CoV-2.....	80
4.1 Prikaz i analiza podataka za prvi vremenski period.....	80
4.2 Prikaz i analiza podataka za drugi vremenski period.....	83
ZAKLJUČAK.....	86
PRILOZI.....	88
Literatura.....	90

UVOD

Višenamjenskim terenskim jedinicama Crvenog križa Kantona Sarajevo se daje značajna uloga i funkcija nakon katastrofalnih elementarnih nepogoda koji su pogodile državu Bosnu i Hercegovinu. U Bosni i Hercegovini postoje zakonski propisi o uspostavljanju, formiranju i djelovanju Službe zaštite i spašavanja, višenamjenskih terenskih jedinica za djelovanje u katastrofama, te drugih ekipa Civilne zaštite i nevladinih organizacija. Po uređenosti i načinu organiziranja sistema zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini na pripremu, odgovor i oporavak od prirodnih i drugih katastrofa djeluju različite jedinice koje su specijalizirane za svoje oblasti i djelokrug rada, pa tako svoju ulogu u određenom procesu imaju Civilna zaštita, vatrogasne jedinice, zdravstvene ustanove, MUP, vojska, Gorske službe spašavanja, veterinarske stanice kao i Crveni križ sa svojim višenamjenskim terenskim jedinicama.

„U pripremi i provođenju zaštite i spašavanja u okviru svoje redovne djelatnosti obavezno učestvuju organizacije Crvenog krsta i druge humanitarne organizacije i udruženja građana (gorska služba spašavanja, planinari, speleolozi, alpinisti, radioamateri, ronionci i dr.), u skladu sa međunarodnim ugovorima i sporazumima i njihovim pravilima o organiziranju. U obavljanju tih poslova, te organizacije i udruženja ostvaruju suradnju s upravama Civilne zaštite kantona i službama Civilne zaštite općina i postupaju po nalogu nadležnog štaba Civilne zaštite.“ (*Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, Službene novine FBiH – Godina X, broj 39, 2003, Sarajevo (Član 33. stav 1.)*)

U skladu s tim Crveni križ Federacije BiH, kao organizacija od značaja sa javnim ovlaštenjima i Zakonom o Crvenom križu Federacije BiH, čini sastavni dio sistema zaštite i spašavanja. Shodno tome i Kantonalne Organizacije Crvenog križa koje spadaju u strukturu Crvenog križa Federacije BiH. „Osnovni ciljevi Crvenog krsta/križa Federacije su ublažavanje ljudskih patnji, a posebno onih izazvanih velikim prirodnim nepogodama, drugim masovnim nesrećama, katastrofama i oružanim sukobima.“ (*Zakon o Crvenom krstu/križu Federacije BiH, Službene novine FBiH, broj 28/06, Sarajevo, (Član 7. stav 1.)*)

U okviru Crvenog križa Federacije BiH formirana je Služba zaštite i spašavanja, te timovi višenamjenskih terenskih jedinica u kantonalnim, gradskim i općinskim organizacijama Crvenog križa. Crveni križ Federacije BiH u svom načinu organizovanja ima 90 organizacija Crvenog križa u kojima djeluju profesionalno uposleni i volonteri osposobljeni za različite oblasti.

Teorijsko-metodološki pristup istraživanju

1. Problem istraživanja

U kontekstu obrazloženja teme istraživanja definiše se problem istraživanja koji se svodi na ulogu i funkciju višenamjenskih terenskih jedinica unutar struktura sistema zaštite i spašavanja kao i trenutnu osposobljenost članova višenamjenskih terenskih jedinica i Službe zaštite i spašavanja Crvenog križa, te koliko kreiranje jedinstvenog programa obuke i veće involviranosti jedinica u sistem zaštite i spašavanja može doprinijeti kvalitetnijoj pripremi i odgovoru na prirodne ili druge nesreće.

2. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja u ovom radu je trenutna uloga i funkcija višenamjenskih terenskih jedinica u Kantonu Sarajevo i Službe zaštite i spašavanja Crvenog križa. Koliko je bila značajna uloga višenamjenskih terenskih jedinica Crvenog križa u zaštiti u spašavanju u periodu 2014-2019., a uz analizu promjena u sve učestalijih elementarni nepogoda i spremnosti sistema za odgovor istima. Uzimajući u obzir spremnost i reakciju službi zaštite i spašavanja tokom katastrofalnih poplava koje su pogodile državu Bosnu i Hercegovinu 2014. godine koja je jednim dijelom bila inicijalna kapsula koja je pokrenula detaljniju analizu i potrebu višenamjenskih terenskih jedinica Crvenog križa.

3. Kategorijalni pojmovi

Sljedeći pojmovi čine teorijsku osnovu istraživanja:

Civilna zaštita- „Organizirana aktivnost civilnog stanovništva, društvenih organizacija i državnih organa radi zaštite stanovništva, materijalnih, kulturnih i drugih dobara od ratnih razaranja, tehnoloških, sobračajnih i drugih nesreća.“ (Beridan, Kreso, Tomić, 2001:70)

Crveni Križ/Krst (Polumjesec, Lav, Sunce)- „međunarodna organizacija za ukazivanje zdravstvene, socijalne i druge pomoći i razvijanje humanitarne djelatnosti. Oznaka organizacije nastala je obrtanjem boja švicarske državne zastave – Crveni križ/krst na bijeloj podlozi, te otud i naziv organizacije“ (Beridan, Kreso, Tomić, 2001:71)

Katastrofa- „podrazumijeva svaki prirodni ili drugi događaj koji po svome ekstenzitetu i intenzitetu kao i iznenadnim pojavljivanjem ugrozi ljude i njihovu imovinu, paralizira i prekine normalne životne tokove, ugrozi životnu sredinu i poprими takve razmjere da mu se ne mogu suprostaviti organi službe redovnih djelatnosti lokalne uže i šite zajednice pa i države u cjelini, iako je ista proglasila stanje prirodne ili druge nesreće.“ (Huseinbašić, 2006:11)

Koordinacija- „je osiguravanje vremenske i prostorne usklađenosti u djelovanju svih sudionika aktivnosti zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nreća po etapama izvršavanja poslova i zadataka, kao i njihovo pravovremeno obavještavanje. Koordinacijom se, u smislu Smjernica UN, osigurava uspješna komunikacija, uvezivanja i međusobno djelovanje nosilaca i snaga zaštite i spašavanja u smislu provođenja zaštite i unaprjeđenja humanitarnih načela, izbjegavanja konkurencije i dupliranja, te ostvarivanja zajedničkih ciljeva“. (Okvirni zakon o ZiS ljudi i materijalnih dobara od prir. i dr.nesr.50/08:2)

Rizik- „vjerovatnoća škodljivih posljedica, ili očekivanih gubitaka (smrt, povrede, gubitak imovine i drugih materijalnih dobara, prekid ekonomskih aktivnosti ili degradacija okoliša), koje rezultiraju iz interakcije prirodnih ili antropoloških uzrokovanih hazarda i uvjeta ranjivosti.“ (UNDRR)

„Složena mjera mogućnosti i intenziteta nepovoljnog ishoda, preciznije rizik prestavlja vjerojatnost i posljedicu štetnog događaja“(Lowrance, 1980:5-6)

Rukovođenje- „u sistemu sigurnosti jedjelatnost vođa i rukovodnih struktura (operativno -stručnih organa) na usmjeravanju pojedinaca, dijelova, jedinica i sistema sigurnosti kao cjeline u kontekstu ostvarivanja ciljeva i zadataka koje su postavili državni organi pred sistem sigurnosti“. (Dujović J, 2006:7-8)

Sigurnost- „Stanje u kojem je osiguran uravnotežen fizički, duhovni, društveni i materijalni opstanak pojedinca i društvene zajednice u odnosu spram drugim pojedincima, društvenoj zajednici i prirodi.“ (Grizold, Tatalović, Cvrtila, 1999:8)

Sistem nacionalne sigurnosti- „Pod nacionalnim sistemom sigurnosti podrazumijevamo organizaciju, funkcije, djelatnosti i mjere koje jedna država poduzima u interesu svoje sigurnosti.“ (Beridan, 2008:49)

Upravljanje- „administriranje „uprava, od glagola upraviti, isto što i upravljanje, vladanje, što se zasniva na moći kojom neko ograničava nečiju samovolju ili bezakonje, vođenje poslova (javnih i pravnih)“. (Dujović J, 2006:11-12)

4. Ciljevi istraživanja

Cilj istraživanja odnosi se na razumijevanje uloge višenamjenskih terenskih jedinica i njihove korelacije sa službama zaštite i spašavanja u sigurnosti. U slučajima brzog i efikasnog odgovora na prirodne ili druge nesreće, te kolika je potreba za jedinstveno usavršavanje i osposobljavanje članova svih višenamjenskih terenskih jedinica. Osnovni cilj rada je da ukaže ne veoma bitnu i važnu ulogu višenamjenskih terenskih jedinica Crvenog križa u situacijama prirodnih ili drugih nesreća kao i u kriznim situacijama poput migrantske krize, pandemija i slično.

Društveni cilj ovog istraživanja sadržan je u kvalitetnom i društveno korisnom informiranju bosanskohercegovačkog društva o ulozi i postojanju višenamjenskih terenskih jedinica Crvenog križa koji u slučajevima prirodnih i drugih nesreća pružaju pomoć, te zbog kvalitetnijeg i bržeg reagovanja i koordinacije u istim slučajevima. Koje direktno ili indirektno mogu utjecati na smanjenje rizika u prirodnim i drugim nesrećama. Pored toga, naučna otkrića do kojih se nastoji doći u ovom radu, a koja se tiču procjene zastupljenosti višenamjenskih terenskih jedinica u Općinskim organizacijama Crvenog križa Kantona Sarajevo mogu biti od velike važnosti za različite institucije i agencije, te i za sam sektor zaštite i spašavanja, kao i za pojedince koje se u okviru Crvenog križa bave procjenama potreba za formiranje višenamjenskih terenskih jedinica.

5. Sistem hipoteza

5.1 Generalna Hipoteza

Generalna hipoteza u ovom radu je : „Višenamjenske terenske jedinice Crvenog križa Kantona Sarajevo značajno doprinosi u zaštiti i spašavanju ljudi u prirodnim i drugim nesrećama.“

5.2 Posebne hipoteze

Posebna hipoteza 1: Crveni križ kao jedna od najstarijih i najvećih humanitarnih organizacija je bila pokretač Haških i Ženevskih konvencija i prava, te je znatno doprinjela razvoju Međunarodnog humanitarnog prava i u današnjici je u konceptu pomoći stanovništvu kao humanitarna organizacija nezamisliva u slučajima ratnog stanja, elementarnih nepogoda, prirodnih i drugih nesreća.

Posebna hipoteza 2: Nastankom novih višenamjenskih terenskih jedinica u Općinskim organizacijama Crvenog križa kao direktne posljedice elementarnih nepogoda upućuje se na potrebu proširenja koncepta rada Crvenog križa Kantona Sarajevo i uloge u zaštiti i spašavanju.

Posebna hipoteza 3:

Od osnivanja prvih višenamjenskih terenskih jedinica Crvenog križa tokom i nakon elementarnih nepogoda 2014. godine došlo je do značajnih promjena u konceptu rada i uloge Crvenog križa u zaštiti i spašavanju.

6. Metode istraživanja

U naučno-istraživačkoj praksi sva su istraživanja nužno teorijsko-empirijska zbog uloge teorije u istraživanju. S jedne strane se sagledavaju uloga i doprinos višenamjenskih terenskih jedinica, te kako bi trebale u praksi funkcionisati u kriznim situacijama, a s druge strane kako su funkcionisale tokom perioda kada višenamjenska terenska jedinica nije potrebna. Tako će i ovo istraživanje biti teorijsko-empirijskog karaktera.

6.1. Osnovne metode naučnog saznanja

Koristit ćemo se svim analitičko – sintetičkim metodama ali poseban akcenat je stavljen na analizu. Analiza predstavlja rastavljanje cjelina na dijelove. Analizom kao metodom otkrivamo stav Crvenog križa, a također ovom metodom otkrivamo i odnos koji postoji između stavova višenamjenske terenske jedinice Crvenog križa i uloge u zaštite i spaštavanja o pružanju adekvatne pomoći u prirodnim i drugim nepogodama.

6.2. Opštenaučne metode

- Hipotetičko – deduktivna opštenaučna metoda
- Analitičko – deduktivna
- Komparativna metoda
- Statistička metoda

6.3. Metode pribavljanja podataka

- Metoda analize sadržaja dokumenata
- Metoda komparacije
- Metoda ispitivanja (tehnika - intervju)
- Metoda ispitivanja (tehnika - anketa)

7. Vremenski okvir istraživanja

S obzirom da je nastanak višenamjenskih terenskih jedinica Crvenog križa Kantona Sarajevo u 2014. godini u glavnom dijelu rada istražili smo period od pet godina, tačnije od 2014. godine do kraja 2019. godine. U dijelu rada koji se odnosi na funkcionisanje sistema zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini obuhvaćen je period nakon potpisivanja Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, decembra 1995. godine pa do kraja 2019. godine.

8. Prostorni okvir istraživanja

Prostorno ograničenje istraživanja u glavnom dijelu rada je vezano za prostor Kantona Sarajevo. U dijelu rada koji opisuje sistem i funkcionisanje zaštite i spašavanja prostorno će biti obuhvaćena Bosna i Hercegovina. Dio koji se odnosi na civilnu zaštitu njen sistem i strukturu, kao i Crveni križ i struktura istog odnosi se na prostor Federacije Bosnu i Hercegovine.

I GLAVA - CRVENI KRIŽ

1. Međunarodni komitet Crvenog Križa

Međunarodni komitet Crvenog križa je nepristrasna, neutralna i neovisna organizacija čija je isključivo humanitarna misija zaštititi život i dostojanstvo žrtava oružanog sukoba i drugih situacija nasilja te im osigurati pomoć. Međunarodni komitet Crvenog križa također nastoji spriječiti patnju promocijom i jačanjem međunarodnog humanitarnog prava i univerzalnih humanitarnih načela. Osnovan 1863. Međunarodni komitet Crvenog križa je u temeljima Ženevskih konvencija i Međunarodnog pokreta Crvenoga križa i Crvenog polumjeseca. Upravlja i koordinira međunarodnim aktivnostima koje Pokret provodi u oružanim sukobima i drugim situacijama nasilja.

1.1 Historija MKCK/ICRC

Međunarodni komitet Crvenog Križa (MKCK/ICRC¹) je humanitarna organizacija koja je od dana svog osnivanja 1863. godine je imala jedan osnovni i jedini cilj a to je osigurati, zaštititi i pomoći žrtvama oružanog sukoba, te kasnije pomoći i koordinaciji pomoći žrtvama prirodnih katastrofa, briga za izbjeglice koje su izvan regije sukoba, kao i edukacije o samom pokretu. „Međunarodni komitet Crvenog Križa to čini svojim direktnim djelovanjem širom svijeta kao i poticanjem razvoja međunarodnog humanitarnog prava i promoviranjem poštovanja istog od strane vlade i svih nosilaca oružja. Priča međunarodnog humanitarnog prava nam govori o razvoju humanitarnih akcija, Ženevskim konvencijama i Pokretu Crvenog Križa “ (International Committe of Red Cross, 2016)

Međunarodni komiter Crvenog Križa djeluje širom svijeta, pomažući ljudima pogođenim sukobima i oružanim nasiljem i promovirajući zakone koje štite žrtve rata. Njegova neovisna i neutralna organizacija, njen mandat u osnovi proizilazi iz Ženevskih konvencija iz 1949. godine.

---

¹ MKCK/ICRC- Međunarodni komitet Crvenog Križa, International Commitre of The Red Cross

1.2 Henry Dunant počeci MKCK i njegovo osnivanje

Jedan od pet osnivača onoga što danas poznajemo kao Međunarodni komitet Crvenog Križa i osoba koju najviše asocijiramo sa Crvenim Križem, a možemo reći i „otac Crvenog Križa“ i njegove ideje je Henry Dunant. Ideju za stvaranjem neutralne organizacije (Crveni križ), koje bi brinula o ranjenim vojnicima Dunant je dobio nakon svoje posjete ranjenim vojnicima nakon „bitke kod Solferina“² 1859. godine. Kao rezultat prizora koje je zatekao kao što su nedostatak medicinske opreme, osoblja i medicinske pomoći. Dunant je tada uz pomoć lokalnog stanovništva organizirao pomoć ranjenicima u crkvama i kućama koje su se nalazile neposredno kod ratišta, i tako pomagao ranjenicima bez obzira kojoj od zaraćenih strana pripadali, ponavljajući „*kako su svi ljudi braća (tal. „Siamo tutti fratelli“)*“.

Dunant objavljuje svoju knjigu „Sjećanje na Solferino“ 1862.godine u kojoj govori o „ratnim stradanjima i u kojoj poziva na poboljšanu brigu o ranjenim vojnicima u ratu te primjerke knjige šalje na adrese vodećih političkih i vojnih ljudi različitih evropskih zemalja. Nadahnut time Dunanta predlaže :

1. Formiranje stalnog udruženja za humanitarnu pomoć;
2. Ugovor vlade kojim se priznaje neutralnost udruženja i kojim se omogućava da isto pruža pomoći u ratnoj zoni“(International Committee of Red Cross).

Za oba ova postignuća,“Henry Dunant je postao ključni element prve nobelove nagrade za mir 1901.godine“ (Abrams, 2001)

Prvi prijedlog je doveo do osnivanja Crvenog križa u Ženevi, a drugi do Ženevske Konvencije 1864. godine.

Ženevsko „Društvo javne koristi“ čiji je Dunant bio član, razmotrilo je njegove ideje i prijedloge te je imenovalo petoricu članova u odbor. U februaru mjesecu 1863. godine Odbor petorice među kojima je bio i Dunant je osnovao Međunarodni komitet za pomoć ranjenim vojnicima koji od 1876. godine nosi naziv Međunarodni komitet Crvenog križa. „Švicarska vlada je 22. augusta 1864. godine pozvala vlade svih evropskih zemalja kao i Sjedinjenih Američkih Država, Brazila i Meksika, da prisustvuju službenoj diplomatskoj konferenciji.

---

² Bitka kod Solferina koja se odigrala 24.juna.1859. godine između vojske Carske Austrije i francusko-sardinskog saveza.

Šesnaest zemalja poslalo je ukupno dvadeset i šest delegata u Ženevu. Konferencija je usvojila prvu Ženevsku konvenciju „o poboljšanju stanja ranjenih u vojskama na terenu“³

Glavni principi koji su utvrđeni na Konvenciji a kasnije i odžavani „Ženevskim konvencijama su:

- Pomoć ranjenicima bez razilike u pogledu nacionalnosti;
- Neutralnost medicinskog osoblja i medicinskih ustanova i jedinica;
- Prepoznatljiv znak crvenog krsta na bijelom tlu.“ (Ženeva, 1864)

Na konferenciji je usvojeno i 10 rezolucija koje su temelji za početak djelovanja Međunarodnog Crvenog križa danas poznatog kao Međunarodni pokret Crvenog križa i Crvenog polumjeseca. Sve države su tada bile pozvane za osnivanje društava za pomoć koja će kasnije postati nacionalna društva, koja se trebaju staviti pod posebnu zaštitu i čiji pripadnici trebaju biti obilježeni znakom crvenog križa na bijeloj pozadini.

Tokom narednih 50 godina Međunarodni komitet Crvenog križa je proširio svoj rad, a uspostavljena su i nacionalna društva „prvo u Njemačkoj u Württembergu u novembru 1863. godine“ (International Committe of Red Cross 2016)

---

³ I-Ženevska konvencija“o poboljšanju stanja ranjenih u vojskama na terenu „ Ženeva 22.august.1864. godine

2. Haške, Ženevske konvencije i Međunarodno humanitarno pravo

2.1 Haško pravo

U svrhu boljeg razumijevanja Haških i Ženevskih konvencija i same misije i mandata Crvenog križa kao organizacije potrebno je osvrnuti se na Haško i Ženevsko pravo. „Haške konvencije su međunaroni ugovori koji su zaključeni na Prvoj i Drugoj haškoj mirovnoj konferenciji koje su održane u Den Haagu 1899. i 1907. godine i koje, zajedno sa Ženevskim konvencijama predstavljaju temeljne akte kojima je izvršena kodifikacija međunarodnog humanitarnog prava koje je, do tada, bilo u fazi nastanka. Treća konferencija planirana je bila za 1914. godinu, ali ona nikada nije održana zbog početka Prvog svjetskog rata.“ (Seizović, 2016:73)

2.1.1 Prva haška mirovna konferencija 1899. godine

Prva haška mirovna konferencija je održana 1899. godine na inicijativu ruskog cara Nikole II, na istoj su usvojene konvencije i deklaracije koje su stupile na snagu 4. oktobra 1900. godine.“Tokom rada Konferencije usvojeni su tekstovi četiri konvencije i tri deklaracije i to :

- Konvencija o mirnom rješavanju međunarodnih sporova;
- Konvencija o zakonima i običajima rata na kopnu;
- Konvencija primjeni načela Ženevske konvencije iz 1864.godine na pomorsko ratovanje i
- Konvencija o zabrani ispaljivanja projektila i eksploziva iz balona.

Također, usvojene su i tri deklaracije:

- Deklaracija o ispaljivanju projektila i eksploziva iz balona;
- Deklaracija o upotrebi metaka sa zagušljivim ili otrovnim plinovima i
- Deklaracija o upotrebi metaka koji se u ljudskom tijelu lako raspadnu ili spljošte (tzv. dum-dum meci).“ (Seizović, 2016:73)

Usvajanjem ovih dokumenata je imalo za cilj zabrana ili ograničena upotreba u oružanim sukobima do tada nepoznatih tehnologija poput upotreba hemijskog oružja. „Prvom konvencijom osnovan je i Stalni arbitražni sud sa sjedištem u Den Haagu, koji i danas djeluje.“ (Seizović, 2016:74)

2.1.2 Druga haška mirovna konferencija 1907.godine

Druga haška mirovna konferencija prvobitno je bila sazvana 1905. godine u Den Haagu, ali ista nije održana 1905. godine zbog Japansko-ruskog sukoba. Tako da je konferencija održana 1907. godine na inicijativu američkog predsjednika Theodora Roosevelta. „Glavno postignuće druge haške mirovne konferencije je da je proširila ranije usvojene Haške konvencije, tako što je podvrgla izmjenama neke njihove dijelove i dodala nove odredbe, s naglaskom na pravilima pomorskog ratovanja.⁴ Završni ugovor je potpisan 18. oktobra 1907. godine, a na snagu je stupio 26. januara 1910.godine. Sastoji se od trinaest konvencija:

- Konvencija o mirnom rješavanju međunarodnih sporova;
- Konvencija o ograničenju upotrebe sile radi utjerivanja ugovorenih dugova (tzv. Porterova konvencija);
- Konvencija o započinjanju neprijateljstva;
- Konvencija o zakonima i običajima rata na kopnu;
- Konvencija o pravima i dužnostima neutralnih sila i osoba u slučaju rata na kopnu;
- Konvencija o postupanju sa neprijateljskim trgovačkim brodovima pri izbijanju neprijateljstva;
- Konvencija o pretvaranju trgovačkih brodova u ratne;
- Konvencija o polganjupodmorskih automatskih kontaktnih mina;
- Konvencija o bombardiranju pomorskih snaga u vrijeme rata;
- Konvencija o promjeni načela Ženevske konvencija (1906) na pomorski rat;
- Konvencija o određenim ograničenjima provođenja prava plijena u pomorskom ratu;
- Konvencija o stvaranju međunarodnog suda za pomorski ratni plijen i
- Konvencija o pravilima i dužnostima neutralnih sila u slučaju pomorskog rata.

Usvojene su i dvije deklaracije:

- I deklaracija – bila je u stvari Prerađena Prva haška deklaracija iz 1899, njena proširena primjena na druge vrste zrakoplova i
- II deklaracija- bila je ona o obaveznoj arbitraži.“ (Seizović, 2016:74-75)

---

⁴ “Velika Britanija je pokušala ograničiti naoružavanje, ali nadjačana ostalim državama na čelu sa Njemačkom, nije željela ograničiti razvoj svoje flote. Njemačka je, također, odbila predložene odredbe o obaveznosti arbitraže. Konferencija je ipak proširila mehanizme dobrovoljne arbitraže i usvojila konvencije koje su regulirale naplatu dugova, pravila ratovanja te prava i obaveze neutralnih država“ (Seizović, 2016:74)

2.2 Ženevsko pravo

Prije nego što elaboriramo Ženevske konvencije i njihovu povezanost sa crvenim križem potrebno je objasniti šta su one zapravo i šta je ženevsko pravo. Autor Beridan tako u svom leksikonu sigurnosti definiše pojam Ženevski konvencija kao: „*Međunarodni ugovori sklopljeni na diplomatskim konferencijama (ženevske konferencije) 1863., 1864., 1925., 1929., 1964.-49 i 1974.-77. u Ženevi. Reguliraju vidove i stupnjeve zaštite žrtava rata- ranjenih i oboljelih pripadnika oružanih snaga, ratnih zarobljenika, brodolomnika, sanitetskog osoblja, jedinica i ustanova, kao i civilnih bolnica i medicinskih ustanova, zdravstvenog osoblja koje u njima radi, te civilnog stanovništva.*“ (Beridan, Kreso, Tomić, 2001:434)

Ženevske konvencije i njihovi dodatni protokoli su u središtu međunarodnog humanitarnog prava, osnovica međunarodnog humanitarnog prava koje regulira vođenje oružanog sukoba i nastoji ograničiti njegove učinke.

2.2.1 Ženevske konvencije

U vrijeme rata se moraju poštovati određena humanitarna pravila, čak i prema neprijatelju. Ta su pravila obuhvaćena su sa četiri Ženevske konvencije iz 1949.godine i u njihovim dopunskim protokolima iz 1977. i 2005. godine. Ženevske konvencije kroz svoju historiju su revidirane i dopunjavanje od 1864.godine do 1949.godine. „Ženevske Konvencije iz augusta 1949. godine su dio međunarodnopravnih pravila koja tretiraju poboljšanja sudbine žrtava rata. „Interesantno je napomenuti da su Ženevske konvencije nastale kao kodifikacija običajnih pravila (običajnog prava), dok Dopunski protokoli uz Ženevske konvencije spadaju u kategoriju tzv. ugovornog prava, što stvara praktične probleme prilikom primjene odredbi Ženevskih konvencija i Dopunskih protokola u konkretnoj situaciji.“ (Seizović, 2016:75)

Ako pričamo o Četiri Ženevske konvencije :

- I. Prva Ženevska konvencija regulira položaj ranjenika i bolesnika u oružanim snagama u ratu (*Wounded and Sick*) i regulira upotrebu znakova crvenog križa i crvenog polumjeseca;
- II. Druga Ženevska konvencija je tzv. pomorska (*Maritime Convention*), za poboljšanje položaja ranjenika, bolesnika i brodolomaca oružanih snaga na moru, uređuje uvijete pod kojima se može pružiti pomoć;

- III. Treća Ženevska konvencija se odnosi na ratne zarobljenike (*Prisoners of War*), o postupanju sa ratnim zarobljenicima, štiti pripadnike oružanih snaga koji su zarobljeni i sadrži pravila o postupanju prema njima i ustanovljuje prava i obaveze sile u čijoj su oni vlasti;
- IV. Četvrta Ženevska konvencija se odnosi na civile (*Civilians*), ustanovljuje pravila o zaštiti civilnog stanovništva, posebno o postupanju prema civilima na okupiranoj teritoriji, prema onima koji su lišeni slobode i okupaciji općenito.

„A postoje i zajedničke odredbe (*Common Provisions*) koje važe za sve navedene konvencije.“(Seizović, 2016:75)

1977. godine su usvojena dva Dopunska protokola Ženevskim konvencijama iz 1949.godine Protokol I i II:

- I. – o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba;
- II.- o zaštiti nemeđunarodnih oružanih sukoba.

Dok je Dopunski protokol III. Ženevskim konvencijama iz 1949. godine usvojen 2005.godine i govori o dodatnom znaku raspoznavanja. Koji je definisan na Međunarodnoj konferenciji Crvenog križa i Crvenog polumjeseca i nazvan crveni Kristal.

Pravila koja su izložena u četiri Ženevske konvencije primjenjuju se i na međunarodne oružane sukobe tj. na upotrebu oružane sile između dvije ili više država. „Samo se jedna direktiva Ženevskih konvencija – član 3. koji je zajednički svim četirima Konvencijama – primjenjuje na nemeđunarodne oružane sukobe tj. sukobe između državnih oružanih snaga i naoružanih skupina (ili između samih naoružanih skupina) gdje su skupine u određenoj mjeri organizirane, a nasilje doseže određeni stepen intenziteta.“ (International Committee of the Red Cross 2012:2-3)

„Dopunski protokol I. Ženevskim konvencijama dopunjava direktive Konvencije kojima se reguliraju međunarodni oružani sukobi te širi definiciju međunarodnih oružanih sukoba tako da oni uključuju situacije u kojima narodi ostvaruju svoje pravo na samoodređenje boreći se protiv kolonijalne dominacije, strane okupacije ili rasističkih režima.

Dopunski protokol II. posebno se primjenjuje na određene nemeđunarodne oružane sukobe visokog intenziteta koji se odvijaju između državnih oružanih snaga i organiziranih naoružanih skupina koje ostvaruju nad područjem takvu kontrolu koja im omogućuje vođenje neprekidnih i usklađenih vojnih operacija i provedbu ovog Protokola.

Predmet Dopunskog protokola III. razmjerno je ograničen u poređenju s predmetom drugih dvaju dopunskih protokola: on dopunjuje Ženevske konvencije dopuštajući upotrebu dodatnog distinktivnog znaka. „(International Committee of the Red Cross 2012:2-3)

Ženevske konvencije temelje se na ideji poštovanja pojedinca i njegova dostojanstva. „Osobe koje izravno ne sudjeluju u neprijateljstvima te osobe koje su izvan akcije uslijed bolesti, ranjavanja, zarobljivanja ili bilo kojeg drugog razloga moraju se poštovati i štititi od posljedica rata; onima koji pate mora se pružiti pomoć i briga bez razlikovanja. Dopunski protokoli pružaju ovakvu zaštitu svima onima koji su pogođeni oružanim sukobom. To jeste, oni određuju da strane u sukobu i pojedini borci ne smiju napadati civilno stanovništvo ili civilne objekte te da moraju provoditi svoje vojne operacije u skladu s priznatim pravilima međunarodnog humanitarnog prava.“ (International Committee of the Red Cross 2012:3)

Posmatrane iz globalne perspektive, Ženevske konvencije se organski nadovezuju na opći koncept zaštite ljudskih prava. „Donijete su 1949. godine samo godinu dana poslije usvajanja Univerzalne deklaracije o pravima čovjeka u Generalnoj skupštini UN-a. Ženevske konvencije sadrže nekoliko zajedničkih odredbi, koje predstavljaju ne samo srž cijelokupnog sistema, nego istovremeno obilježavaju napredak na polju zaštite žrtava rata. U duhu pokušaja osiguranja primjene konvencije uvijek i u svakoj prilici, navodi se da će se ove konvencije primjenjivati u slučaju objavljivanja rata, svakog drugog oružanog sukoba koji izbije između dviju ili više Visokih strana ugovornica, pa i u situaciji ako jedna od njih i nije priznala ratno stanje.“ (Seizović, 2016:76)

Ono što razlikuje Ženevske konvencije od „Haških konvencija iz 1907. godine je tzv.“klauzula općeg učešća“ (*si omnes*) izričito isključuju (član 2. stav 3.) Primjena Ženevskih konvencija je djelimično proširena i na građanske ratove (unutarnje sukobe), budući da i međunarodni i unutarnji sukobi izazivaju velika razaranja i velike ljudske patnje. Svojih prava na osnovu konvencije, zaštićena lica se ne mogu odreći ni u cijelini niti djelimično (zajednički član 7. Konvencija).“ (Seizović. 2016:76-77)

2.2.2 Opća pravila koja su zajednička za Četiri Ženevske konvencije i dopunske protokole

Određena temeljna humanitarna pravila moraju se poštovati bez obzira na vrstu sukoba i status ili aktivnosti u koje su uključeni ljudi pogođeni sukobom. „Stoga su zabranjene, u bilo koje doba i na bilo kojem mjestu, sljedeće radnje: ubistvo, mučenje, tjelesno kažnjavanje, sakaćenje, povrede ličnog dostojanstva, uzimanje talaca, kolektivno kažnjavanje, pogubljenje bez redovnog suđenja te svako okrutno ili ponižavajuće postupanje (I-IV, 3 / I-II, 12 / III, 13 / IV, 32, 34 / P.I, 75 / P.II, 4, 6).⁵

Konvencije i Protokol I. zabranjuju osvetu protiv ranjenika, bolesnika i brodolomaca, medicinskog osoblja i sanitetskih službi, pripadnika Civilne zaštite i civilnih službi, ratnih zarobljenika, civila, civilnih i kulturnih objekata, prirodnog okoliša te postrojenja i instalacija koji sadrže opasne sile (I, 46 / II, 47 / III, 13 / IV, 33 / P.I, 20, 51-56). Nitko se ne može odreći ili biti prisiljen odreći se zaštite koja mu se pruža u okviru Konvencija (I-III, 7 / IV, 8).

Zaštićene osobe moraju u svakom trenu moći koristiti silu zaštitnicu (neutralnu državu odgovornu za očuvanje njihovih interesa), Međunarodni odbor Crvenog križa ili bilo koju drugu nepristranu humanitarnu organizaciju (I-III, 8, 9, 10 / IV, 9, 10, 11 / P.I, 5).“ (International Committee of the Red Cross 2012:3-4)

3. Međunarodno humanitarno pravo

„Međunarodno humanitarno pravo je dio “prava naroda“ ili međunarodnog javnog prava, dakle, “nije samostalni pravni sistem već predstavlja dio jednog šireg korpusa prava, međunarodnog javnog prava“. (Knežević-Predić, 2007:39)

Pri pokušaju definiranja međunarodnog humanitarnog prava išao bi u „smjeru konstatacije da ga čine one međunarodne konvencije (ugovori) odnosno pravila koja tretiraju poboljšanje sufbine žrtava rata a čiji je smisao humanizacija rata uopće. To su prije svega, odredbe međunarodnog ugovornog prava, preciznije odredbe tzv. Haškog i Ženevskog prava.“ (Seizović, 2016:48-49)

---

⁵ Rimski brojevi u zagradama se odnose na broj Konvencije, Dopunskih protokola (P.); a arapski brojevi se odnose na članove.

3.1. Osnovni principi međunarodnog humanitarnog prava

Profesor Seizović u svojoj knjizi „Međunarodno humanitarno pravo“, navodi da su : „integralne komponente međunarodnog humanitarnog prava njegovi osnovni principi, kojih ima ukupno četiri:

1. Vojna potreba;
2. Humanost;
3. Distincija ili razlikovanje i
4. Proporcionalnost.“ (Seizović, 2016:51)

Princip *vojne potrebe* dozvoljava državi involviranoj u oružani sukob da koristi samo onu vrstu i stepen sile, koju ne zabranjuju odredbe međunarodnog humanitarnog prava, koja je potrebna za postizanje legitimnog cilja sukoba, a što je, opet djelimičan ili potpun poraz neprijatelja u najkraćem mogućem vremenu uz što manje troškove i ljudske gubitke.

Princip *humanosti* zabranjuje prouzrokovanje patnji, povreda ili destrukcije koja nije potrebna za postizanje legitimnog vojnog cilja. Ovaj princip je zasnovan na shvatanju da, jednom kada se postigne vojni cilj, svako dalje prouzrokovanje patnje je nepotrebno. Princip potvrđuje imunitet i zaštitu civilne populacije i civilnih objekata od napada jer oni nemaju nikakvog učešća u vojnim operacijama.

Princip *distinkcije (razlikovanje)* govori kako se vojne operacije protiv neprijateljske oružane sile i vojnih sredstava, mora razlikovati između, s jedne strane, ovih snaga i objekata, i s druge strane, civila i civilnih objekata koji ne smiju biti objekat napada. Ovaj princip se također zave još i „princip diskriminacije“, ili „princip identifikacije“, razlikuje legitimne vojen ciljeve od civilnih ciljeva.

Princip *proporcionalnosti* predstavlja zahtijev da gubici izazvani napadom nisu u disproportiji sa prednostima (koristima) za koje se predpostavlja da će biti stečene. On je veza između principa vojne potrebe i principa humanosti i najevidentniji je kada se posmatra u vezi sa redukovanjem slučajne štete uzrokovane vojnim operacijama.“ (Seizović, 2016:51-53)

3.2. Međunarodni komitet Crvenog križa kao čuvar međunarodnog humanitarnog prava

Međunarodni komitet Crvenog križa djeluje kao čuvar međunarodnog humanitarnog prava, kompleksna uloga koja je usko povezana sa vlastitim temeljima MKCK, kasnije je i formalno uloga čuvara povjerena od strane međunarodne zajednice. Međunarodni komitet Crvenog križa poznat je prije svega po svojim terenskim operacijama za pomoć žrtvama oružanog sukoba i unutarnjeg nasilja širom svijeta. „Ali manje je poznat opseg njegove uloge kao “čuvara“ međunarodnog humanitarnog prava, zakona koji se primijenjuju u situacijama oružanog sukoba. Ova sama složena funkcija je usko povezana sa osnivanjem Međunarodnog komiteta Crvenog križa. Tako da je MKCK uvijek imao blizak i poseban odnos s međunarodnim humanitarnim pravom, te je doprinjeo vrlo direktan doprinos procesu kodifikacije, tokom kojeg su ispitivani prijedlozi MKCK, što je na kraju i dovelo do redovne revizije i proširenja međunarodnog humanitarnog prava, posebno 1906, 1929, 1949i 1977. godine“ (Sandoz, 1998)

„Međunarodni komitet Crvenog križa definira međunarodno humanitarno pravko kao skup međunarodnih pravila, koja su ustanovljena ugovorom ili se radi o običajnim pravilima koja imaju za cilj posebno riješiti humanitarne probleme koji se javljaju kao direktna posljedica međunarodnih i unutarnjih sukoba i koja, iz razloga humanitarne prirode, ograničavaju prava zaraćenih strana da koriste metode i sredstva ratovanja po sopstvenom izboru, ili da zaštite osobe i imovinu koja jeste, ili može biti pogođena sukobom.“ (Seizović, 2016:49)

Posebna uloga MKCK-a je formalno priznata u Statutima Međunarodnog pokreta Crvenog križa i Crvenog polumjeseca koje su usvojile i sve članice pokreta i države potpisnice Ženevskih konvencija, praktično sve države svijeta. Član 5. Statuta kaže da je uloga MKCK-a „da preuzme zadatke koji su mu stavljeni prema Ženevskim konvencijama. Da radi na vjernoj primjeni međunarodnog humanitarnog prava u oružanim sukobima i da sagleda sve pritužbe na osnovu navodnih krđenja tog zakona “(člna 5, stav 2.c), kao i „rad na razumijevanju i širenju znanja međunarodnog humanitarnog prava primjenjivog u oružanim sukobima i priprema njegovog razvoja “(Član 5, stav 2g) „(International Commite of red Cross, 2018)

Različite aspekte uloge Međunarodnog komiteta Crvenog križa i razgraničiti ih jasno u loginom slijedu, pogotovo jer se od neke od njenih funkcija preklapaju. Međutim auto Yves Sandoz u svom tekstu „Međunarodni komitet Crvenog križa kao čuvar međunarodnog prava“ predlaže grubu klasifikaciju :

- „ funkcija „*nadgledanja*“ - tj. Stalna ponovna procjena humanitarnih pravila kako bi se osiguralo da su prilagođena stvarnosti sukobljenih situacija i priprema za njihovo prilagođavanje i razvoj kada je to potrebno;
- funkcija "*katalizatora*" - tj. Poticanje, posebno unutar grupa vladinih i drugih stručnjaka, rasprave o problemima s kojima se suočava i mogućih rješenja, bez obzira uključuju li takva rješenja promjene zakona ili na drugi način;
- funkcija „*promocije*“ - tj. Zagovaranje u korist zakona, pomažući ga u širenju i podučavanju i potičući države da usvoje nacionalne mjere potrebne za njegovu provedbu;
- funkcija "*anđela čuvara*" - tj. Brani međunarodno humanitarno pravo od pravnih zbivanja koja zanemaruju njegovo postojanje ili ga mogu oslabiti;
- funkcija „*direktne akcije*“ - tj. Davanje izravnog i praktičnog doprinosa primjeni zakona u situacijama oružanog sukoba;
- funkcija "*čuvara*" - tj. Podizanje alarma, prvo među državama i ostalim stranama izravno uključenim u oružanom sukobu, a nakon toga i među međunarodnom zajednicom u cjelini, kad god se dogodi ozbiljno kršenje zakona.“ (Sandoz, 1998)

Uzimajući u obzir sve navedene aspekte možemo da predložimo da je uloga MKCK-a kao "čuvara" međunarodnog humanitarnog prava sagledana prilično detaljno.

4. Crveni križ Bosne i Hercegovine i Crveni križ Federacije Bosne i Hercegovine

U koliko pričamo o prvim pojavama organiziranog humanitarnog djelovanja u Bosni i Hercegovini, ono se javlja u vrijeme balkanskih ratova 1912. i 1913. godine kada je i formirano „Bosanskohercegovačko društvo za pomoć i sanitarnu njegu u ratu i u slučaju opće nevolje u mirno doba“. Ciljevi tog društva su identični sa općim ciljevima Crvenog križa. Kada je Bosna i Hercegovina međunarodno priznata kao novisna i suverena država 1992. godine, uredbom predsjednika Predsjedništva BiH, a kasnije i „Zakonom o položaju o položaju i ovlaštenjima Crvenog križa BiH, Crveni Križ se priznaje od Bosna i Hercegovine kao njen pomoćni organ u oblasti humanitarnog rada i kao samostalna humanitarna organizacija.

“U sastavu Društva Crvenog krsta/križa Bosne i Hercegovine, Crveni krst/križ Federacije održava i razvija odnose i saradnju sa Međunarodnim komitetom Crvenog krsta/križa, Međunarodnom federacijom društava Crvenog krsta/križa i Crvenog polumjeseca, nacionalnim organizacijama Crvenog krsta i Crvenog polumjeseca i drugim međunarodnim i nacionalnim, humanitarnim, karitativnim, kulturnim, zdravstvenim i socijalnim ustanovama.” *(Zakon o Crvenom krstu/križu Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine FBiH – broj 27, 2006, Sarajevo (Član 8.))*

4.1 Struktura Crvenog križa Federacije Bosne i Hercegovine

Po načinu organizovanja i strukturi Crveni križ Federacije BiH ima 79 lokalnih organizacija na nivou općina i gradova, 10 kantonalnih organizacija i jedan glavni ured.

Strukturu Crvenog križa Federacije BiH čini :

- 10 kantonalnih organizacija;
- 5 gradskih organizacija;
- 74 općinske organizacije;
- Kao i glavni ured Crvenog Križa Federacije BiH

Društvo Crvenog križa BiH je formirano nakon priznanja od Vijeća ministara BiH 2000. godine. Naredne godine Društvo je priznato od strane Međunarodnog komiteta Crvenog križa i Međunarodne federacije društava Crvenog križa i Crvenog polumjeseca kao 177. Članica Međunarodnog pokreta.

ICRC/MKCK- Međunarodni Komitet Crvenog križa

IFRC- Međunarodna federacija Crvenog Križa

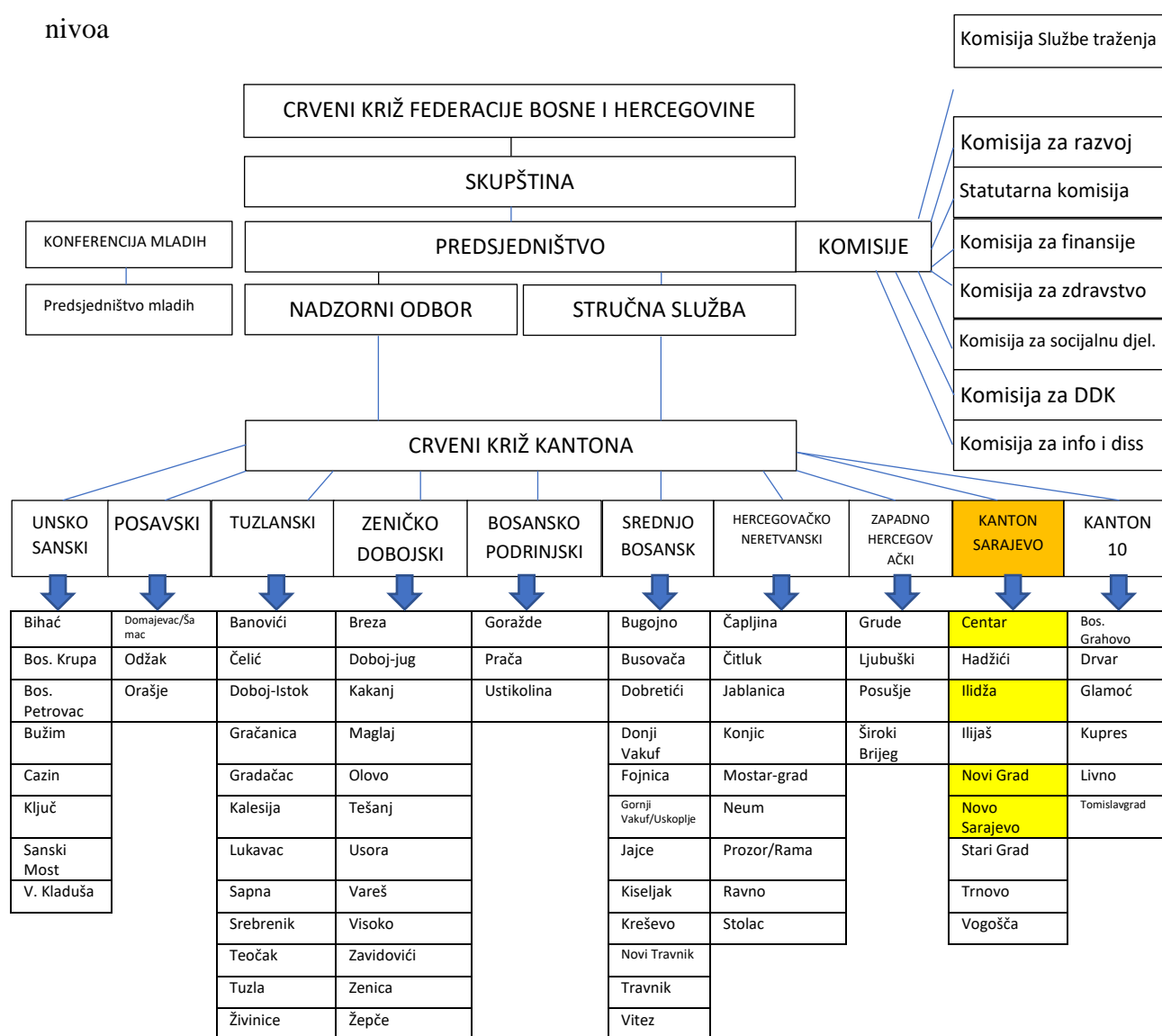
All States Parties- Sve države članice

189 National Societies - 189 Nacionalnih društava

Slika broj 1. Prikaz strukture Crvenog Križa simbolično u obliku Križa/Krsta (Cyprus Red Cross Society)

Šematski prikaz strukture Crvenog križa Federacije Bosna i Hercegovine od najvišeg do najnižeg nivoa

Slika broj 2. Shematski prikaz strukture CK FBiH

Da bi razumijeli bolje Višenamjenske jedinice Kantona Sarajevo, potrebno je da pogledamo kompletnu strukturu Crvenog križa Federacije Bosne i Hercegovine.

Na Slici br.2 su sa ciljem označene organizacije koje trenutno imaju formirane višenamjenske terenske jedinice ili jedinice za zaštitu i spašavanje unutar Kantona Sarajevo kako bi se prikazalo trenutno stanje ali i potencijal koji Crveni križ može pružiti i doprinjeti jačanju Sistema zaštite i spašavanja, u koliko bi svaka organizacija unutar Kantona Sarajeva formirala takve jedinice.

U svrhu istraživanja nisu uzimati podaci iz drugih Kantona, shodno da se ovo istraživanje odnosi na Kanton Sarajevo.

Kroz navedeni šematski prikaz možemo vidjeti kompleksnost strukture Crvenog križa FBiH, ali bez obzira na kompleksnost strukture sve organizacije unutar iste se vode istim principima i načelima koja su univerzalna u Crvenom križu.

4.2 Zakon o Crvenom križu Federacije BiH

Kroz prethodni šematski prikaz (Slika br.2) možemo vidjeti kompleksnost strukture Crvenog križa FBiH, ali bez obzira na kompleksnost strukture sve organizacije unutar iste se vode istim principima i načelima koja su univerzalna u Crvenom križu i Zakonom koji je definisan „Zakonom o Crvenom križu Federacije BiH“

Misija Crvenog križa koja je zasnovana na osnovnim principima čini ovu organizaciju univerzalnom u čitavom svijetu, te tako i uživa posebna prava koja su joj povjerena od strane državnih organa. „Crveni krst/križ Federacije je humanitarna, dobrovoljna organizacija od posebnog društvenog interesa za Federaciju Bosne i Hercegovine koja djeluje u sastavu Društva Crvenog krsta/križa Bosne i Hercegovine, na osnovu misije i principa Međunarodnog pokreta Crvenog krsta i Crvenog polumjeseca i Ženevskih konvencija i uživa posebnu zaštitu i brigu organa i tijela Federacije, kantona, grada i općine.“ (*Zakon o Crvenom krstu/križu Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine FBiH – broj 27, 2006, Sarajevo (Član 2.)*)

Ciljeve i zadatke Crveni križ Federacije Bosne i Hercegovine ostvaruje u oblasti zaštite i unapređenja zdravlja, socijalne zaštite, zdravstvenog i humanitarnog odgoja i obrazovanja kao i zaštiti stanovništva od prirodnih i drugih nesreća.

„Osnovni ciljevi Crvenog krsta/križa Federacije su:

- ublažavanje ljudskih patnji, a posebno onih izazvanih velikim prirodnim nepogodama, drugim masovnim nesrećama, katastrofama i oružanim sukobima;
- podizanje zdravstvene kulture stanovništva, u skladu sa zakonom; podsticanje i unapređenje socijalne sigurnosti građana, solidarnost i propagiranje međusobnog pomaganja;
- unapređenje i propagiranje načela Međunarodnog pokreta Crvenog krsta/križa i Crvenog polumjeseca kao i međunarodnog humanitarnog prava među stanovništvom, a posebno među djecom i mladima;
- propagiranje i unapređenje ideala mira, uzajamnog poštovanja i razumijevanja među svim ljudima i narodima.“(*Zakon o Crvenom krstu/križu Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine FBiH – broj 27, 2006, Sarajevo (Član 7.)*)

„U sastavu Društva Crvenog krsta/križa Bosne i Hercegovine, Crveni krst/križ Federacije održava i razvija odnose i saradnju sa Međunarodnim komitetom Crvenog krsta/križa, Međunarodnom federacijom društava Crvenog krsta/križa i Crvenog polumjeseca, nacionalnim organizacijama Crvenog krsta i Crvenog polumjeseca i drugim međunarodnim i nacionalnim, humanitarnim, karitativnim, kulturnim, zdravstvenim i socijalnim ustanovama. Crveni krst/križ Federacije, kroz svoju strukturu, a u skladu sa ovim Zakonom i propisima iz oblasti Civilne zaštite ostvaruje posebnu saradnju sa Civilnom zaštitom na svim nivoima vlasti.“(*Zakon o Crvenom krstu/križu Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine FBiH – broj 27, 2006, Sarajevo (Član 8.)*)

Crveni krst/križ Federacije vrši sljedeća javna ovlaštenja:

- „učestvuje u organizovanju i pružanju socijalne pomoći i zdravstvene zaštite stanovništvu u slučaju elementarnih nepogoda, epidemija i drugih većih nesreća;
- radi na zdravstveno-socijalnoj zaštiti i na zdravstvenom prosvjećivanju stanovništva i učestvuje u organizovanju raznih oblika međusobne pomoći građana u duhu humanizma i solidarnosti;
- učestvuje u organizovanju pomoći za žrtve elementarnih nepogoda, epidemija, oružanih sukoba i drugih nesreća i raspoređuje pomoć primljenu od nacionalnih i međunarodnih društava;
- organizuje, koordinira i provodi akcije prikupljanja i slanja pomoći drugim nacionalnim i međunarodnim društvima, u saradnji sa Društvom Crvenog krsta/križa Bosne i

Hercegovine, radi ublažavanja posljedica elementarnih nepogoda, epidemija oružanih sukoba i drugih nesreća;

- saraduje sa zdravstvenim i sanitetskim službama snaga u BiH i civilnom zaštitom na zbrinjavanju povrijeđenih i oboljelih u slučaju oružanih sukoba, elementarnih i drugih nesreća;
- organizuje Službu traženja;
- učestvuje u akcijama traženja, spašavanja i zbrinjavanja stanovništva i materijalnih dobara u slučaju katastrofa i oružanih sukoba, u skladu sa nadležnostima organa Civilne zaštite i ostalih koji provode akcije traženja, spašavanja i zbrinjavanja;
- vrši obuku stanovništva i aktivista Crvenog krsta/križa iz svog djelokruga, radi pripreme za djelovanje u slučaju katastrofa ili oružanih sukoba;
- učestvuje u obuci stanovništva, kao i uposlenih u preduzećima i ustanovama u oblasti prve medicinske pomoći;
- vrši obuku kandidata i obavlja ispite iz oblasti prve pomoći za vozače motornih vozila u okviru polaganja vozačkog ispita;
- učestvuje u organizovanju akcija dobrovoljnog davanja krvi i animiranju stanovništva u ovoj oblasti;
- radi na prosvjećivanju stanovništva o svjesnosti postojanja mina i drugih neeksploziviranih ubojitih sredstava;
- educira predavače i specijalizovano osoblje u skladu sa djelatnostima Crvenog krsta/križa:
- vrši i druge poslove u skladu sa zakonom, kao i poslove u vezi sa tradicionalnim aktivnostima Crvenog krsta/križa.”(*Zakon o Crvenom krstu/križu Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine FBiH – broj 27, 2006, Sarajevo (Član 9.)*)

4.3 Osnovna načela Crvenog križa

„Statutom Međunarodnog pokreta Crvenog križa i Crvenog polumjeseca potvrđuje se da se u obavljanju misije Pokret rukovodi svojim osnovnim načelima, koja su usvojena na XX. Međunarodnoj konferenciji Crvenog križa održanoj 1965. godine u Beču i koja se od XXV. Međunarodne konferencije Crvenog križa održane 1986. godine u Ženevi nalaze u preambuli Statuta.

Osnovna načela su: humanost, nepristranost, neutralnost, neovisnost, dobrovoljnost, jedinstvo i univerzalnost.

Humanost

Međunarodni pokret Crvenog križa i Crvenog polumjeseca, nastao u želji da bez diskriminacije pruža pomoć svim ranjenicima na bojnopolju nastoji u svim prilikama spriječiti i ublažiti ljudsku patnju. Svrha Pokreta je zaštita života i zdravlja te osiguranje poštivanja ljudske osobe. On promiče uzajamno razumijevanje, prijateljstvo, suradnju i trajan mir među svim narodima.

Nepriistrasnost

Pokret ne pravi razliku s obzirom na nacionalnu, rasnu, vjersku, klasnu ili političku pripadnost pojedinca, već nastoji ublažiti njegove muke, isključivo vodeći računa o njegovim potrebama, dajući prednost najhitnijim slučajevima unesrećenih.

Neutralnost

Da bi očuvao povjerenje svih, Pokret se ne opredjeljuje u neprijateljstvima i ne upušta se u rasprave političke, rasne, vjerske ili ideološke prirode.

Neovisnost

Pokret je neovisan. Nacionalna društva, iako su pomoćna tijela humanitarnih službi svojih vlada i podvrgnuta zakonima svojih zemalja, moraju očuvati svoju autonomiju kako bi u svako doba mogla djelovati u skladu s načelima Pokreta.

Dobrovoljnost

Pokret je dobrovoljan i ne pokreće ga želja za dobitkom.

Jedinstvo

U svakoj zemlji može postojati samo jedno društvo Crvenog križa ili Crvenog polumjeseca. Ono mora biti dostupno svima i provoditi humanitarnu djelatnost na cjelokupnom teritoriju.

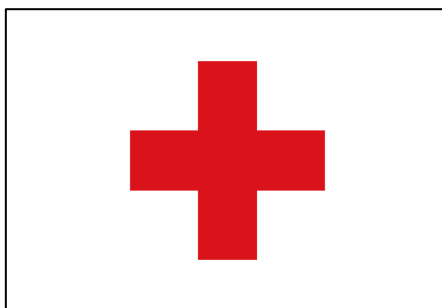
Univerzalnost

Međunarodni pokret Crvenog križa i Crvenog polumjeseca, u kojem sva društva imaju jednak položaj i dijele jednaka prava i dužnosti uzajamnog pomaganja, svjetski je pokret.“ (IFRC, 2015)

Međunarodna Federacija društava Crvenog križa i Crvenog polumjeseca (2015) Osnovna načela Međunarodnog Pokreta Crvenog križa i Crvenog polumjeseca: Etika i alati za humanitarnu akciju, Ženeva

4.4 Znak Crvenog križa

Ono što je jedinstveno i unikatno i što čini svaku organizaciju pa i Crveni križ je njen znak. Kada smo pričali o Ženevkim konvencijama i dopunskim protokolima detaljno je elaboriran nastanak znaka i njegovo značenje. Možemo reći da u vrijeme oružanog sukoba i većih kriznih situacija znak koji se koristi kao zaštitno sredstvo predstavlja vidljiv znak zaštite, koju Ženevske konvencije i njihovi dodatni protokoli pružaju sanitetskom osoblju, sanitetskim jedinicama i sredstvima sanitetskog prijevoza.

Slika broj 3. Znak Crvenog križa

„Znak Društva Crvenog križa Bosne i Hercegovine je križ crvene boje koji ima pet jednakih kvadrata na bijelom polju.“ (*Zakon o upotrebi i zaštiti znaka Crvenog križa i naziva Društva Crvenog križa Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH - broj 11/02, 2002, Sarajevo (Član 3.)*)

„Samo Društvo Crvenog križa Bosne i Hercegovine ima pravo na naziv Crvenog križa“ (*Zakon o upotrebi i zaštiti znaka Crvenog križa i naziva Društva Crvenog križa Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH - broj 11/02, 2002, Sarajevo (Član 5.)*)

“U miru i u ratu znak Crvenog križa može se upotrebljavati, odnosno nositi kao znak označavanja i kao znak zaštite osoba, sanitetskih jedinica i ustanova, zgrada, uređaja, sanitetskog materijala i prijevoznih i prijenosnih sredstava kopnom, pomorskim i zračnim putem, koji pripadaju sanitetskoj službi oružanih snaga u Bosni i Hercegovini” (*Zakon o upotrebi i zaštiti znaka Crvenog križa i naziva Društva Crvenog križa Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH - broj 11/02, 2002, Sarajevo (Član 9.)*)

II GLAVA - SISTEM ZAŠTITE I SPAŠAVANJA BIH

1. Struktura sistema nacionalne sigurnosti

Svaku državu čini njen politički sistem, koji se sastoji od niza politika u određenim društvenim oblastima i djelatnostima kao što su : ekonomska, socijalna, zdravstvena, sigurnosna, obrazovna, kulturna, vanjska i druge politike. „U skladu sa svojom sigurnosnom politikom, države uspostavljaju sopstvene sisteme sigurnosti, definiraju njihovu strukturu, mijenjaju ih, usklađuju sa svojim potrebama i u odnosu na unutarnje i izvanjsko stanje sigurnosti utvrđuju mjere i aktivnosti organa, organizacija, agencija i direkcija države za mirnodopsko stanje, vanredno stanje i ratno stanje.“(Beridan, 2008:55)

1.1 Sigurnosna politika Bosne i Hercegovine

Kako bi mogli detaljno obraditi i razumijeti sistem i strukturu zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine koji spada, potrebno je spomenuti i reći nešto o sigurnosnoj politici Bosne i Hercegovine koju smo prethodno spomenuli, shodno da ista obuhvata strukture sektora sigurnosti. Aktuelnu sigurnosnu politiku Bosne i Hercegovine je Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, na 85. sjednici odražanoj 8. februara na osnovu člana 12. stav 1. tačka o) Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj: 88/5) usvojilo. „Sigurnosna politika Bosne i Hercegovine je dokument koji definiše dugoročnu i koherentnu strategiju, koja daje okvir i smjernice za izgradnju sistema, strukture i svih mehanizama neophodnih za efikasno djelovanje sektora sigurnosti. Sigurnosnu politiku razrađuje izvršna vlast Bosne i Hercegovine koja ima sposobnost da koordinira primjenu obavještajno-sigurnosnih, vojnih, ekonomskih, diplomatskih, tehnoloških, informacijskih i ostalih resursa radi postizanja sigurnosnih ciljeva. Pored osnovnih vrijednosti, koje su zbog značaja za ukupnu sigurnost Bosne i Hercegovine posebno istaknute, dokument također procjenjuje sigurnosno okruženje, rizike i prijetnje, te definiše principe, interese i ciljeve koje Bosna i Hercegovina želi ostvariti u oblasti sigurnosti“ (Sigurnosna politika BiH, 2006:1)

Ostvarivanje ciljeva Sigurnosne politike zasnovano je na jasno određenim principima, koji su istovremeno i osnov za djelovanje i unutrašnje organizovanje svih organa i institucija sistema sigurnosti, kao i drugih subjekata društva koji na određen način participiraju u izgradnji i ostvarivanju njenih ciljeva.

1.2 Ogljedna struktura nacionalne sigurnosti

Kako bi lakše razumijeli koncept zaštite i spašavanja i koncept Civilne zaštite i njihovo mjesto u strukturi nacionalne sigurnosti i povezanost sa civilnim sektorom misleći na Crveni križ potrebno je objasniti šta sve čini strukturu sistema nacionalne sigurnosti. Autor Beridan. I navodi u svojoj knjizi „Politika i Sigurnost“ 4 ključna aspekta strukture nacionalne sigurnosti i to :

1. Funkcije sistema sigurnosti;

- a. Funkcioniranje političkog i ekonomskog sistema države;
- b. Nacionalna odbrana;
  - Oružana borba;
  - Neoružani oblici otpora
- c. Zaštita, spaštavajne i Civilna zaštita;
- d. Zaštita javnog reda i mira;
- e. Ekološka sigurnost;
- f. Socijalni, pravni i drugi aspekti i funkcije sigurnosti (zaštita ljudskih prava i sloboda);
- g. Ostale funkcije sistema sigurnosti;

2. Snage tj nosioce sistema sigurnosti;

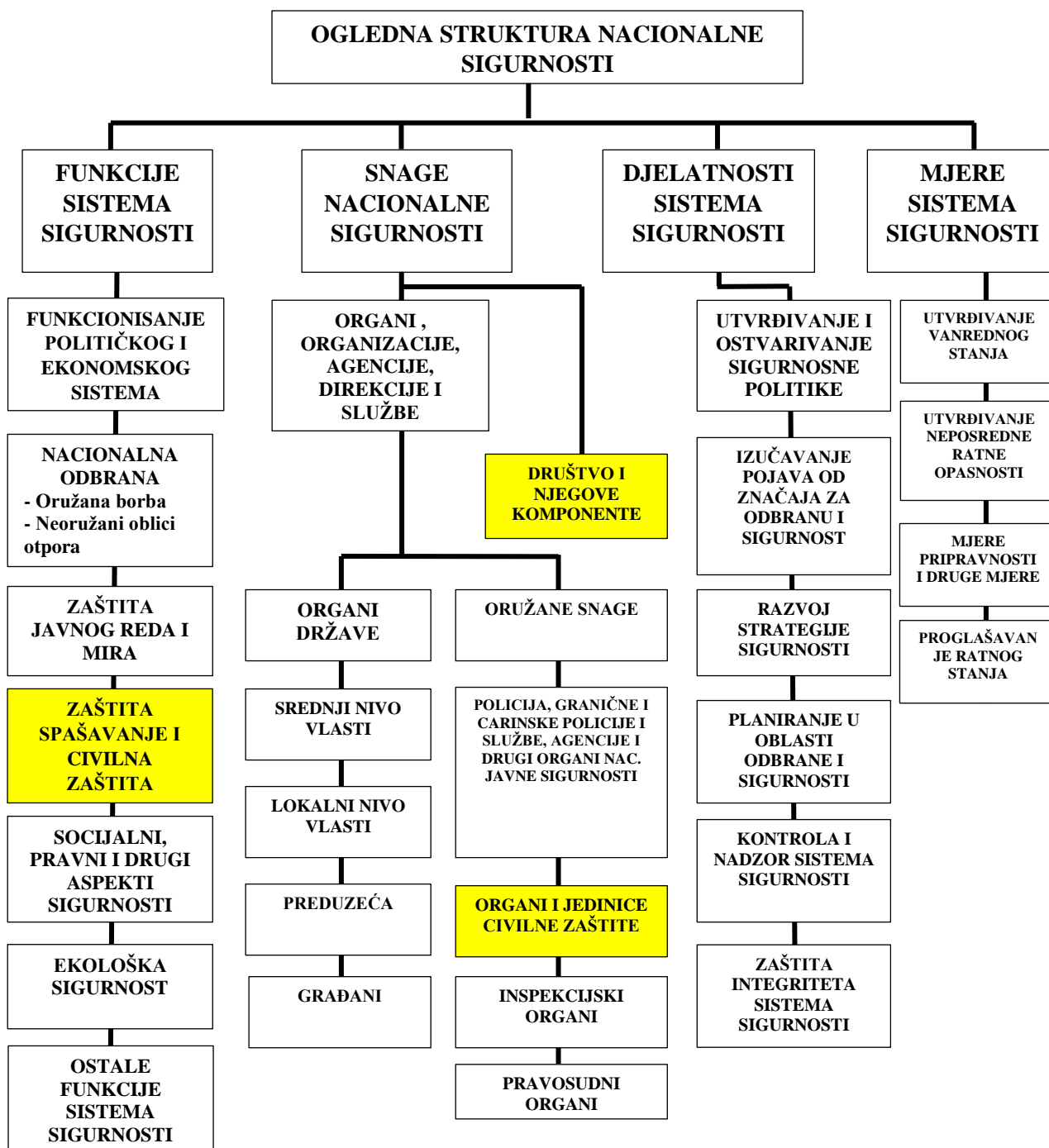
- a. Organi države;
- b. Organizacije, agencije, službe i direkcije u sistemu sigurnosti;
- c. Društvo i njegove komponente;

3. Djelatnosti tj. aktivnosti sistema sigurnosti ;

- a. Utvrđivanje i provođenje sigurnosne politike;
- b. Izučavanje pojava od značaja za sigurnost i odbranu;
- c. Razvoj strategija sigurnosti;
- d. Planiranje u oblasti sigurnosti i odbrane;
- e. Kontrola i nadzor sistema sigurnosti;
- f. Zaštita integriteta sistema sigurnosti;

4. Mjere sistema sigurnosti.

- a. Utvrđivanje i proglašavanje vanrednog stanja;
- b. Utvrđivanje ratne opasnosti;
- c. Mjere pripravnosti;
- d. Proglašavanje ratnog stanja; (Beridan, 2008:56)

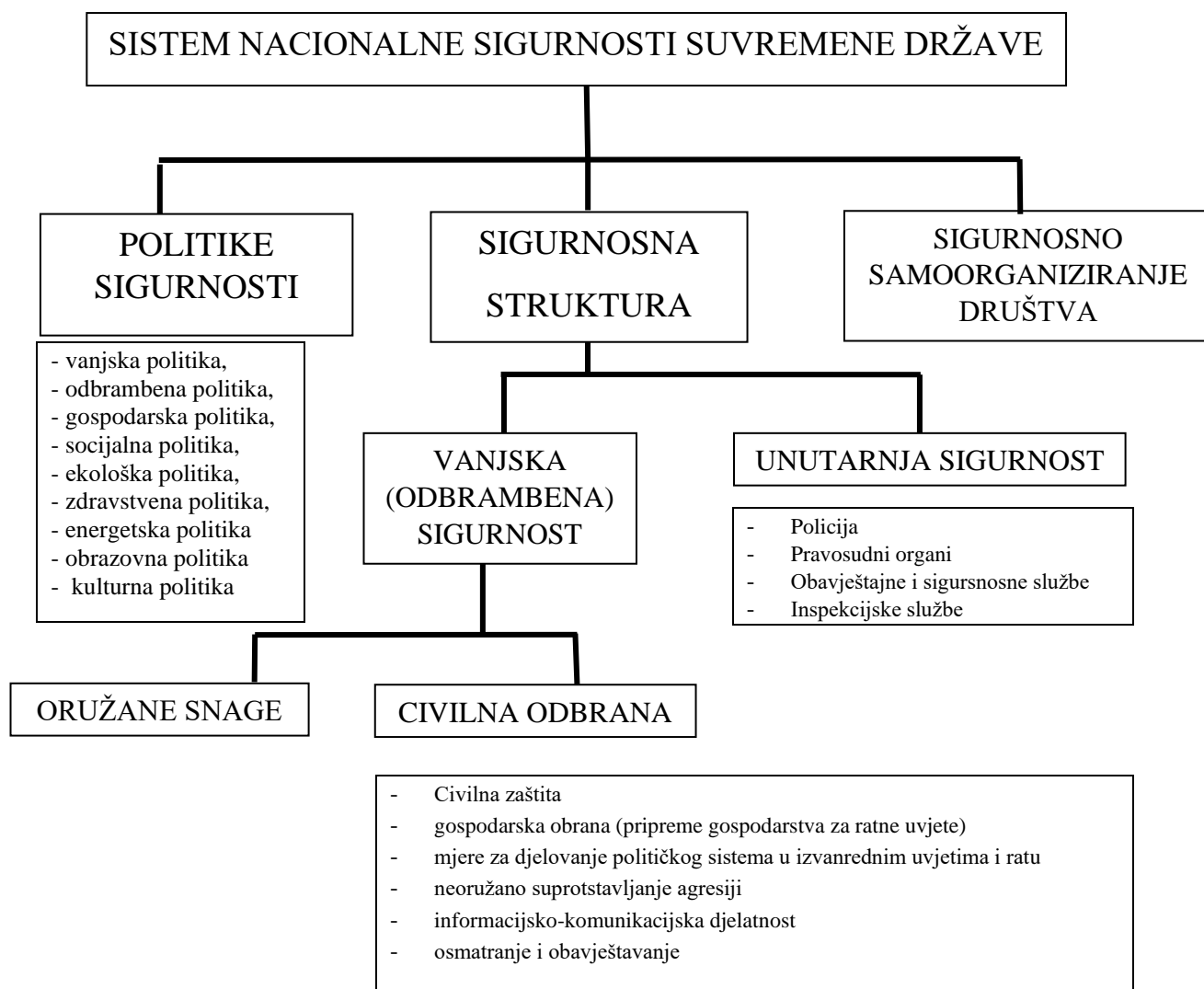

Slika broj 3. Shematski prikaz ogledne strukture nacionalne sigurnosti (Beridan, 2008:57)

U šematskom prikazu (slika br 3.) polja označena žutom bojom su polja koja ćemo detaljnije elaborirati kako bi razumjeli i mogli napraviti poveznicu između uloge Crvenog Križa u sistemu sigurnosti, tj njegovih elemenata poput zaštite i spašavanja, Civilne zaštite. Prije toga potrebno je prikazati i šematski prikaz sistema nacionalne sigurnosti savremene držve i šematski prikaz sistema sigurnosti Bosne i Hercegovine.

1.2.1 Sistem nacionalne sigurnosti savremene države

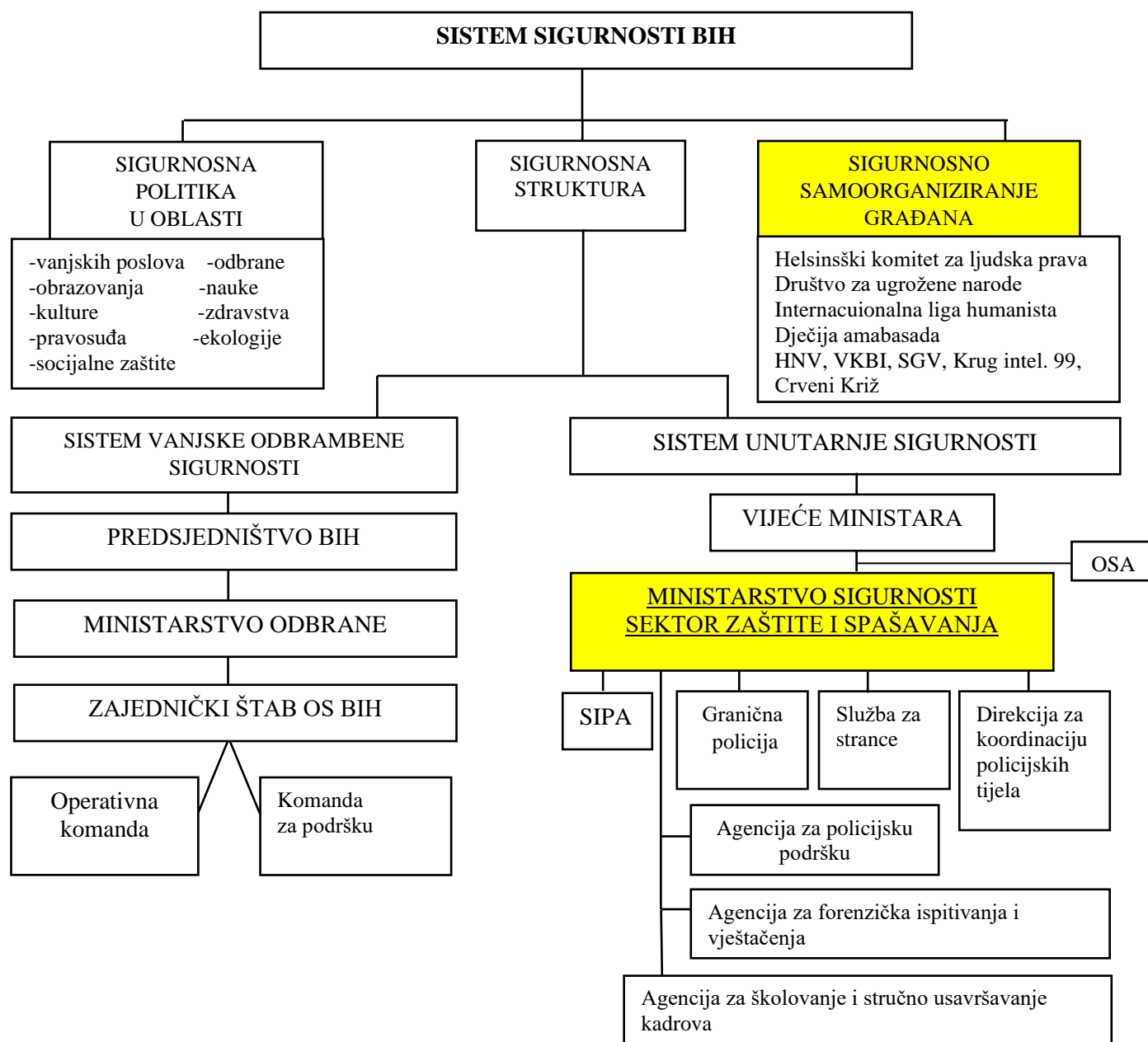

Slika broj 4. Shematski prikaz sistema nacionalne sigurnosti savremene države (Tatalović, Cvrtila, Vlatko, 1999)

Poredeći šematski prikaz sa slike br 3. i slike br 4. koji su šematski prikazi dva različita autora možemo ustanoviti njihove sličnosti, i uporediti u kojoj oblasti prikaza se nalazi Civilna zaštita. Tako da jednim dijelom Crveni križ i njegove komponente u ovom slučaju višenamjeske terenske jedinice u pogledu sistema sigurnosti možemo gledati kroz više polja, tj. da li kroz Civilne zaštite i njenih službi i jedinica ili kroz polje koje je navedeno u slici br. 4 kao „sigurnosno samoorganiziranje društva“. Crveni križ sa svojim višenamjenskim terenskim jedinicama može biti angažiran kroz Civilnu zaštitu u slučaju prirodnih katastrofa i nesreća, da li u sanitetskoj evakuaciji, pružanju prve medicinske pomoći, preventivnoj zaštiti, higijenskim mjerama zaštite stanovništva, trijaži, provođenju mjera zaštite i spašavanja, kroz službe zaštite i spašavanja Civilne

zaštite ili kao jedinice iste, gdje se Višenamjenske terenske jedinice stavljaju pod direktnu komandu Civilne zaštite.

1.2.2 Sistem sigurnosti Bosne i Hercegovine

Slika broj 5. Shematski prikaz sistema sigurnosti Bosne i Hercegovine

Na slici broj 5. shematski je prikazan sistem sigurnosti Bosne i Hercegovine, žutim poljima su označena polje Ministarstva sigurnosti i njegovog sektora zaštite i spašavanja i polje sigurnosno somoorganiziranje građana, ta dva polja pružaju najviše potencijala Crvenom Križu, njegovim službama i jedinicama za implementaciju u sistem sigurnosti BiH da li direktnim putem ili putem Civilne zaštite. Sektor za zaštitu i spašavanje Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine

uspostavljen je 2004. godine pod nazivom Sektor za civilnu zaštitu. Sektorom rukovodi pomoćnik ministra za zaštitu i spašavanje. „U skladu sa članom 14. alineja 7. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine, u oblasti zaštite i spašavanja Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine nadležno je za:

- provođenje međunarodnih obaveza i saradnju u provođenju civilne zaštite;
- koordiniranje djelovanja entitetskih službi civilne zaštite u BiH i usklađivanje njihovih planova za slučaj prirodne ili druge nesreće koje zahvataju teritoriju BiH,
- donošenje programa i planova zaštite i spašavanja.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na svojoj 83. sjednici održanoj 09.04.2009. godine, dalo saglasnost na novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. U skladu sa ovim pravilnikom usvojena je i nova sistematizacija radnih mjesta prema kojoj Sektor za civilnu zaštitu mijenja naziv u Sektor za zaštitu i spašavanje u okviru kojeg je uspostavljen i Operativno komunikacijski centar BiH-112.

Prema predmetnom pravilniku i novoj sistematizaciji radnih mjesta Sektor za zaštitu i spašavanje sačinjavaju:

- Odsjek za međunarodnu saradnju i koordinaciju,
- Odsjek za strateško planiranje, mjere zaštite i spašavanja,
- Odsjek za strukturu i obuku i
- Operativno komunikacijski centar BiH-112

Na nižim nivoima organizacije sistema zaštite i spašavanja formirane su i operativno funkcioniraju entitetske uprave civilne zaštite (Federalna uprava civilne zaštite Federacije Bosne i Hercegovine i Republička uprava civilne zaštite Republike Srpske) i Odjel za javnu sigurnost Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (Služba za civilnu zaštitu).“ (Ministarstvo sigurnosti BiH, 2009)

1.3 Zaštita, spašavanja i Civilna zaštita u pogledu funkcija nacionalnih sistema sigurnosti

U pogledu funkcija sistema sigurnosti u teoriji i praksi figuriraju tri pojma, tri sintagme koje imaju značenje svaka za sebe, a potom i pojedinačno koje nam na prvu zvuče veoma slično. Riječ je o civilnoj odbrani, zaštiti i spašavanju i civilnoj zaštiti. U pogledu ova tri pojma, pojam Civilna odbrana je najširi pojam i u nekim državama podrazumijeva sve nevojne aspekte odbrambene

funkcije države. „Možemo reći da pojam Civilne odbrane u svom sadržaju integrira općenito zaštitu u spašavanje i civilnu zaštitu.“ (Beridan, 2008:85)

1.3.1 Zaštita i spašavanje u pogledu funkcija nacionalnih sistema sigurnosti

„Zaštita i spašavanje je opći naziv za integralnu funkciju države koju ova sintagma opisuje. Međunarodnim pravom definirana „Civilna zaštita“ posebno za ratne uvijete, kao najznačajniji dio djelatnosti zaštite i spašavanja ima svoje specifično značenje i mirnodopske uvijete, i kao djelatnost i kao organizacija.“ (Beridan, 2008:85)

1.3.2 Civilna zaštita u pogledu funkcija nacionalnih sistema sigurnosti

Civilna zaštita je komponenta, funkcija i organizacija nacionalnih sistema sigurnosti. „Sam pojam djelimično opisuje njenu suštinu koja sa stajališta djelatnosti, pravnog i psihološkog aspekta naglašava njen nevojni, neoružani karakter.“ U teorijskom i praktičnom smislu postoje dilema između sadržaja i značenja pojmova “civilne odbrane“ i “Civilne zaštite“. Shodno tome da su obje djelatnosti na političkoj, strategijskoj i teorijskoj ravni nastajale i oblikovane kao pojam u ratovima posljednjih sto pedeset godina. „Počevši od organizacije Međunarodnog crvenog križa 1864. godine u Ženevi, preko Prvog svjetskog rata i nakon njega formiranja Lige naroda, do Ženevskih konvencija između dva svjetska rata i nakon Drugog svjetskog rata, intencija je bila “humaniziranje rata“, koja podrazumijeva ograničavanje upotrebe sredstava koja kod ljudi izazivaju prevelike patnje i zaštitu onih koji ne učestvuju u oružanim sukobima ili su, pak, onesposobljeni za aktivno učešće u njima.“ (Beridan, 2008:86)

Pojam civilne odbrane po prvi put je upotrebljen u Velikoj Britaniji, a pod njim se podrazumijevala „kompleksna zaštita stanovništva i otklanjanje posljedica bombardovanja“ teritorija ove države, naročito gradova od strane nacističke Njemačke (Tatalović, 2006:202) Civilna odbrana je nakon Drugog svjetskog rata postala uobičajan pojam u mnogim nacionalnim sigurnosnim politikama i strategijama. Zbog boljeg razumijevanja, neophodno je načiniti distinkciju između pojmova i to na način da se pod pojmom civilne zaštite podrazumijevaju i humanitarne djelatnosti (u miru, ratu, i vanrednim situacijama) sistema nacionalne sigurnosti, a pod upravom civilnih organa vlasti države. Ukoliko država organizira civilnu odbranu pod kojom će se podrazumijevati široki spektar djelatnosti države u ratu, u kojoj učešće direktno ostvaruje ministarstvo odbrane, onda ćemo “civilnu zaštitu“ razumijevati samo jednim osnovnim humanitarnim aspektom zaštite i spašavanja u miru i ratu. (Beridan, 2008:87)

1.4 Snage zaštite, spašavanja i Civilne zaštite u pogledu snaga sigurnosti

U pogledu šematskog prikaza u ogleđnoj sturkuri nacionalne sigurnosti (slika broj 3.) za snage zaštite, spašavanja i Civilne zaštite možemo reći da „u užem smislu, snage Civilne zaštite, one koje su organizirane i u direktnoj su funkciji zaštite i spašavanja, u koje ubrajamo:

1) Upravne organe države, organizacije, direkcije ili agencije Civilne zaštite;

Pored zakonodavne vlasti, u čijoj je nadležnosti pravna utemeljenost i nadzorna funkcija u oblasti zaštite i spašavanja, u okvirima izvršne vlasti, ministarstva i njihovim resorima, u ovisnosti od rješenja sigurnosnih nacionalnih politika i strategije zaštite i spašavanja, države organiziraju upravnu dimenziju Civilne zaštite. Kao pomoćna tijela izvršne vlasti, koja ima savjetodavnu, ulogu stručnih službi, kao profesionalna jezgra Civilne zaštite, države organiziraju direkcije ili agencije Civilne zaštite, kao pomoćne organe izvršnoj vlasti u pogledu njihovog funkcioniranja u oblasti zaštite i spašavanja. Primjer toga možemo uzeti Federalnu upravu Civilne zaštite.

2) Štabove Civilne zaštite;

Štabovi Civilne zaštite su organi rukovođenja civilnom zaštitom. To su zapravo operativni stručni organi koji za izvršnu vlast i u ime nje kontinuirano procjenjuju stanje i vrše pripreme za djelovanje u uvjetima prirodnih i drugih nesreća i katastrofa. Svaki štab Civilne zaštite ima komandanta i određeni broj svojih pomoćnika. Upitno je za komandanta imenovati premijera ili zamjenika premijera vlade na najvišem i nižim nivoima države, iz razloga što je Civilna zaštita u direktnoj ingerenciji vlade, a vlada države je najodgovornija za stanje u oblasti Civilne zaštite.

3) Jedinice Civilne zaštite;

Jedinice Civilne zaštite mogu biti opće i specijalizirane namjene. Vrsta, veličina i broj jedinica zavisi od politike u oblasti zaštite i spašavanja, odnosno od procjena i potreba u odnosu na opasnosti koje prijete ili, pak mogu zaprijetiti.

4) Povjerenike Civilne zaštite;

Povjerenik Civilne zaštite je imenovana osoba koja rukovodi zaštitom i spašavanjem na nivou naseljenog mjesta, u organima uprave, preduzećima i drugim institucijama u kojima nema potrebe formirati štab. Za svoj rad odgovoran je nadležnom štabu na toj teritoriji.

5) Oprativne centre Civilne zaštite;

Osmatranje i obavještanje je značajna vrsta djelatnosti operativnih centara Civilne zaštite na svim nivoima države, na kopnu, vodi i zraku, te u različitim njenim djelatnostima i za različite namjene kao npr: za potrebe sobračaja, vojske, policije, zaštite i spašavanja... Djelatnosti osmatranja i obavještanja podrazumijevaju prikupljanje različitih podataka koji upućuju na pojedine opasnosti, njihovu obradu i obavještanje o njima različitim državnih i privrednih organa, službi, te građana na koje se opasnosti prvenstveno odnose.

6) Službe zaštite i spašavanja

Dio snaga Civilne zaštite čine i službe, odbori, privreda, dobrovoljna i druga društva, organi i udruženja koja djeluju na prostoru neke države ili su, pak ispostave pojedinih međunarodnih organizacija poput Crvenog križa-polumjeseca. U odnosu na procjene, mjere Civilne zaštite na određenim prostorima i u odnosu na organizaciju Civilne zaštite, za potrebe osmatranja, obavještanja, zaštite i spašavanja u sistem Civilne zaštite se mogu uključiti svi potencijali koji su na raspolaganju državnim organima, po upravnoj ili sporazumnoj osnovi o uvjetima, potrebama i mogućnostima učešća u zaštiti i spašavanju. (Beridan, 2008:120)

Takav vid sporazuma sa Civilnom zaštitom imaju i Višenamjenske terenske jedinice u Kantonu Sarajevo. Da li kao službe zaštite i spašavanja direktno kao zasebne jedinice, primjera višenamjenske terenske jedinice Crvenog križa Općine Centar, Novi Grad, Novo Sarajevo i višenamjenska terenska jedinica Crvenog križa Kantona Sarajevo ili kao jedinice pri službama zaštite i spašavanja kao što imamo primjer služba za prvu pomoć, služba za logistiku i snadbijevanje Crvenog križa Općine Ilidža, Novo Sarajevo koje su pri štabovima Civilne zaštite Ilidža i Civilne zaštite Novo Sarajevo.

Neke od navedenih službi možemo šematski prikazati (slika broj 6.) kao što su : komunalne službe, službe javnog informisanja, klubovi za aktivnosti na vodi, gorske službe spašavanja, hidrometeorološke službe, seizmološke službe, poljoprivredne službe, ekološke službe, zdravstvene službe, veterinarske službe, vatrogasne službe i Crveni križ-polumjesec.

Slika broj 6. Potencijalne službe zaštite i spašavanja (Huseinbašić, 2007:279)

Ovakvim prikazom nisu ograničene službe zaštite i spašavanja, već kako i sam autor navodi da su neke od potencijalnih službi zaštite i spašavanja. Unutar svake službe možemo imati unutarnju podjelu pa tako kod Crvenog križa (slika broj 7.) možemo imati :

- službe zaštite i spašavanja Crvenog križa;
- službe traženja;
- timove za prvu pomoć;
- timove za psihosocijalnu podršku;
- timove za logistiku, prihvatanje unesrećenih i snadbijevanje;
- timove za korištenje radio veze;
- Višenamjenske terenske jedinice.

Slika broj 7. Potencijalne službe Crvenog križa unutar službe zaštite i spašavanja Civilne zaštite

2. Civilna zaštita i zaštita i spašavanje

Ako pričamo o civilnoj zaštiti i civilnoj odbrani možemo reći da ne postoji država koja može ignorirati potrebu za postojanjem iste. Svaka država razmišlja o odbrani vlastite teritorije i zaštite ljudi, materijalnih i kulturnih dobara. Vlade država raspravljaju o zaštiti i spašavanju i u njihovo ime problemom civilne zaštite i civilne odbrane se bave različiti organi: organi odbrane, organi pravde ili organi unutarnjih poslova, a najbolje je ako se za tu oblast obrazuju posebni organi misleći na uprave, direkcije, agencije i slično. Većina država obrazuje posebne snage civilne odbrane i Civilne zaštite, razvijaju preventivnu samozaštitu i obuku. Civilnu odbranu i civilnu zaštitu najviše imaju razvijene države koje su neutralne, misleći se na države koje nisu u ratnom sukobu i koje nisu bile u ratnim sukobima. Većina država imaju jedinstvenu Civilnu zaštitu. Ako pričamo u globalnom pogledu na civilnu zaštitu se gleda i prevladava stav da je ona mirnodopska organizacije, ali opet moramo uzeti u obzir da Civilna zaštita i civilna odbrana nisu supstitucija za organe i službe koje se po prirodi redovno bave djelatnostima zaštite i spašavanja.

Prethodne naznake i obilježja humanitarne djelatnosti Civilne zaštite, mogu se zaokružiti u jedinstvenu opću definiciju po kojoj :

„Civilna zaštita podrazumijeva organiziranje, pripremu i funkcioniranje zaštite i spašavanja ljudi, materijalnih, kulturnih i drugih dobara i vrijednosti od posljedica ratnih i terorističkih djelovanja, prirodnih i tehnoloških katastrofa, saobraćajnih i drugih nesreća.“(Beridan, 2008:89)

Opasnosti koje dolaze od prirode, kozmičke i one planetarne, a potom i opasnosti koje u svojim sukobima proizvode države i društva, međusobno i unutar sebe, terorizam, nesreće koje sa sobom nose naučni i tehnološki izumi i napretci, svjetsku zajednicu, nacionalne države i ljude pojedinačno nagone na planiranje i organizaciju zaštite i spašavanja ljudi i svih vrijednosti u posjedu društva i pojedinaca.

Ako pričamo o vrstama opasnosti iste možemo podijeliti u dvije grupacije:

1. Opasnosti prirodnog porijekla (Zemljotresi, Klizanje-slijeganje terena, Poplave, Erozijske, Vjetrovi, Atmosferske pojave)
2. Opasnosti antropološkog porijekla (Nenamjerna: Akcidenti, Namjerna: Sabotaže, Diverzije, Terorizam, Rat.)

2.1 Od civilne odbrane do Civilne zaštite

U sistemu sigurnosti većine savremenih država u okviru sigurnosne strukture postoji vanjska (odbrambena) i unutarnja sigurnost. Kao što možemo vidjeti na shematskim prikazima slika broj 4. i slika broj 5. Vanjska tj. odbrambena sigurnost ima dvije polusfere:

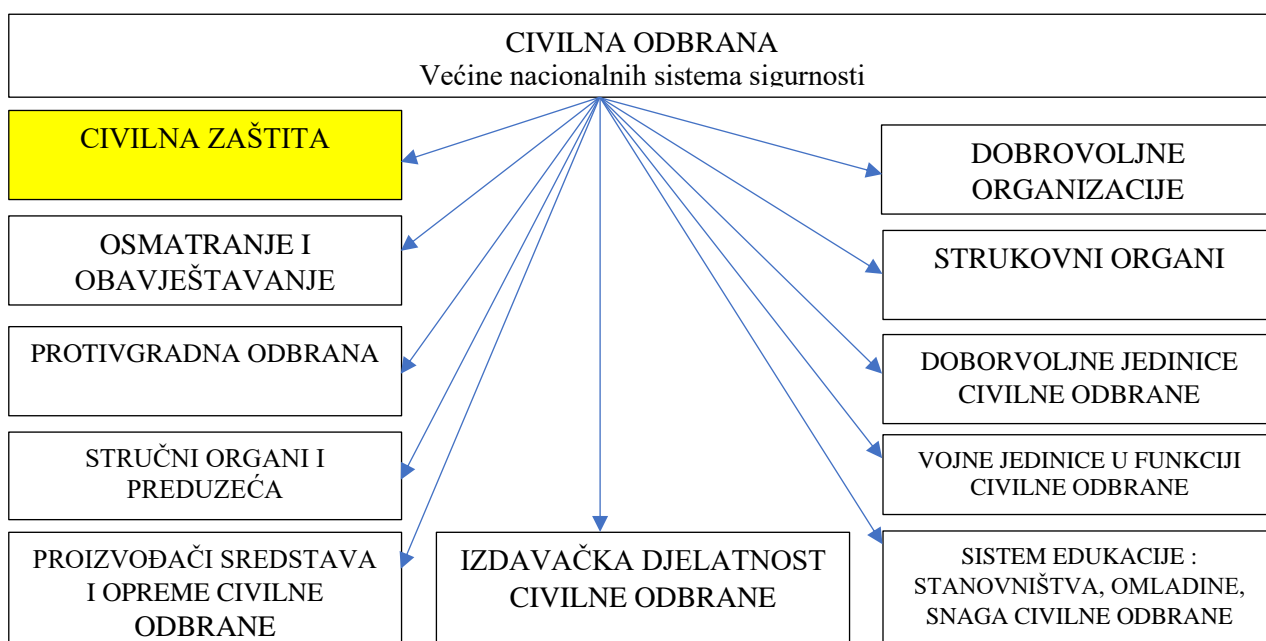
- Vojnu sferu
- Civilnu sferu

Takva podjela na vojnu i civilnu odbranu prisutna je u sistemima odbrane zapadnih zemalja, a termin "Civilna odbrana" spominje se prvi put u Velikoj Britaniji. Historijski gledano razvijanje od civilne odbrane do Civilne zaštite počinje od 1924. godine kada je u Velikoj Britaniji formirana Civilna Odbrana te je i apsolutna većina država razvijala također Civilnu odbranu. NATO savez je od 1951. do 1995. godine imao svoju strukturu Komitet Civilne odbrane, koji je 1995. godine preimenovan u Komitet Civilne zaštite. Civilna odbrana u svim nacionalnim sistemima sigurnosti primarno je sadržavala Civilnu zaštitu. Pa se i smatra da naziv civilna odbrana sam po sebi ima više militantan karakter jer je u riječi sadržana riječ 'odbrana'. Ako gledamo na naše prostore bivša Jugoslavija nije imala civilnu odbranu, a Bosna i Hercegovina je od 1992.godine do 1996.godine imala Civilnu odbranu, a primarno mjesto u njoj je imala Civilna zaštita. Termin Civilna zaštita zastupljen je u državama bivše socijalističke zajednice, a razvijao se i pripremao u okviru sistema odbrane. Gledajući iz različitih pristupa poimanja Civilne odbrane definirali ovaj pojam prema shvatanjima zapadnih država, onda bi se moglo reći da je :

„Civilna odbrana je dio odbrane i zaštite u funkcionalnom i organizacijskom pogledu koji se bavi zaštiom, odbranom i spašavanjem stanovništva i materijalnih dobara od prirodnih i tehničkih katastrofa i drugih veliki nesreća i ratnih razaranja, stvaranjem uvijeta za normalan život i rad na postradalim područjima, snadbijevanje civilnog stanovništva u neoružanoj borbi i otporu agresoru i stvaranjem uvijeta za ukupnu odbranu i zaštitu (promatranje i javljanje, pozadinske aktivnosti stanovništva i sl).“ (Jovanović, 1992:25)

Civilna odbrana i Civilna zaštita tretirane su kao dio odbrambenog sistema i vrlo često u razmatranjima mnogih teoretičara i praktičara ovi pojmovi su tretirani kao sinonimi. Tako profesor Huseinbašić u svojoj knjizi „Civilna zaštita u sistemu sigurnosti“ navodi : “ da analizom samih pojmova “odbrana“ i “zaštita“ možemo uvidjeti razliku, tj. iz samog definiranja pojmova pojam “odbrana“ proizilazi militantna funkcija, a pojam “zaštita“ asocira na prirodnu reakciju da se na opasnost reagira zaštitom: od refleksne reakcije do organizirane aktivnosti pojedinca, pa i ukupnog sistema države.“ (Huseinbašić, 2007:35)

Civilna odbrana je širi pojam. Ona uključuje čitav spektar aktivnosti što države samostalno uređuju vlastitim propisima. (Slika broj 8.)

Slika broj 8. Sistem Civilne odbrane većine savremenih država (Huseinbašić, 2007:36)

U shematskom prikazu slika broj 8. Civilna zaštita zauzima primarno mjesto. U mnogim zemljama svijeta Civilna zaštita ima prvenstveni zadatak zaštite i spašavanja u uvjetima otklanjanja posljedica djelovanja prirodnih sila poput: zemljotresa, vjetrova, lavina, klizišta i sl.

Civilnu zaštitu, kao dio Civilne odbrane, sačinjavali su sljedeći elementi :

- Samozaštita građana
- Mjere zaštite i spašavanja
- Službe zaštite i spašavanja
- Jedinice Civilne zaštite i
- Štabovi i povjerenici Civilne zaštite

2.2 Pravna i međunarodna utemeljenja Civilne zaštite

Civilna zaštita je precizno i međunarodno utemeljena i određena Dopunskim protokolom I Ženevskih konvencija o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba iz 1949. godine. „Od 8. juna 1977. godine Glava VI ovog Protokola u cijelini je posvećena civilnoj zaštiti. U članu 61. (naslovljenim kao: Definicije i polje primjene) stoji:

- a. “**Civilna zaštita** znači obavljanje nekih ili svih niže spomenutih humanitarnih zadataka kako bi se civilno stanovništvo zaštitilo od opasnosti od neprijateljstva ili katastrofa i kako bi mu se pomoglo da se oporavi od njihovih posljedica, te kako bi mu se osigurali potrebni uvjeti za preživljavanje. Ti su zadaci:
  - (I) služba uzbunjivanja,
  - (II) evakuacija,
  - (III) stavljanje na raspolaganje i organizacija skloništa,
  - (IV) provedba mjera zamračivanja,
  - (V) spašavanje,
  - (VI) sanitetska služba, uključujući prvu pomoć i vjersku pomoć,
  - (VII) borba protiv požara,
  - (VIII) otkrivanje i označavanje opasnih zona,
  - (IX) dekontaminacija i druge slične zaštitne mjere,
  - (X) hitni smještaj i opskrba,
  - (XI) hitna pomoć u uspostavljanju i održavanju reda u postradalim zonama,
  - (XII) hitno uspostavljanje potrebnih komunalnih usluga,
  - (XIII) hitne pogrebne usluge,
  - (XIV) pomoć u očuvanju dobara bitnih za preživljavanje,
  - (XV) dopunske aktivnosti potrebne za obavljanje bilo kojeg od spomenutih zadataka, uključujući, ali ne isključivo, planiranje i organizaciju,

- b. **'organizacije Civilne zaštite'** znače ustanove i druge jedinice koje su nadležne vlasti stranke sukoba organizirale ili ovlastile za obavljanje bilo kojeg zadatka spomenutih u tački (a) i koje su namijenjene i upotrijebljavaju se isključivo za te zadatke;
- c. **'osoblje'** organizacija Civilne zaštite znači osobe kojima je stranka sukoba namijenila isključivo obavljanje zadataka nabrojanih u tački (a), uključujući osoblje kojemu je stranka sukoba namijenila isključivo upravljanje tim organizacijama;
- d. **'materijal'** organizacija Civilne zaštite znači opremu, zalihe i prijevozna sredstva što ih te organizacije upotrebljavaju za obavljanje zadataka nabrojanih u tački (a).⁶

Pored definicije Civilne zaštite i njenih zadataka, Protokolom (i Pravilnikom o identifikaciji) utvrđen je međunarodni znak Civilne zaštite i oblik i sadržaj lične (osobne) iskaznice (karte) pripadnika Civilne zaštite. Organi države (strane u sukobu) građane mogu dobrovoljno pristupiti, a da pri tome mogu „mijenjati status preraspoređivanjem iz neoružane (civilne) u oružanu-vojnu strukturu i obratno.“ (Huseinbašić, 2007:29)

Pored Ženevke konvencije neki od pravno relevantnih aspekata civilne odbrane i Civilne zaštite su:

- Obrazovanje Međunarodnog Komiteta Crvenog križa u Ženevi 1883. godine;
- Utvrđivanje sile zaštitnice, Ženeva 1883.godine;
- Haški pravilnik 1907. godine;
- Ženevski protokol 1925.godine o zabrani hemijskih i bakterijskih sredstava koji je donešen u okviru Društva naroda⁷
- Konvencija o ranjenicima, bolesnicima i ratnim zarobljenicima iz 1929. godine koja je donešena u okviru Društva naroda.

2.3 Civilna zaštita u sistemu sigurnosti Bosne i Hercegovine

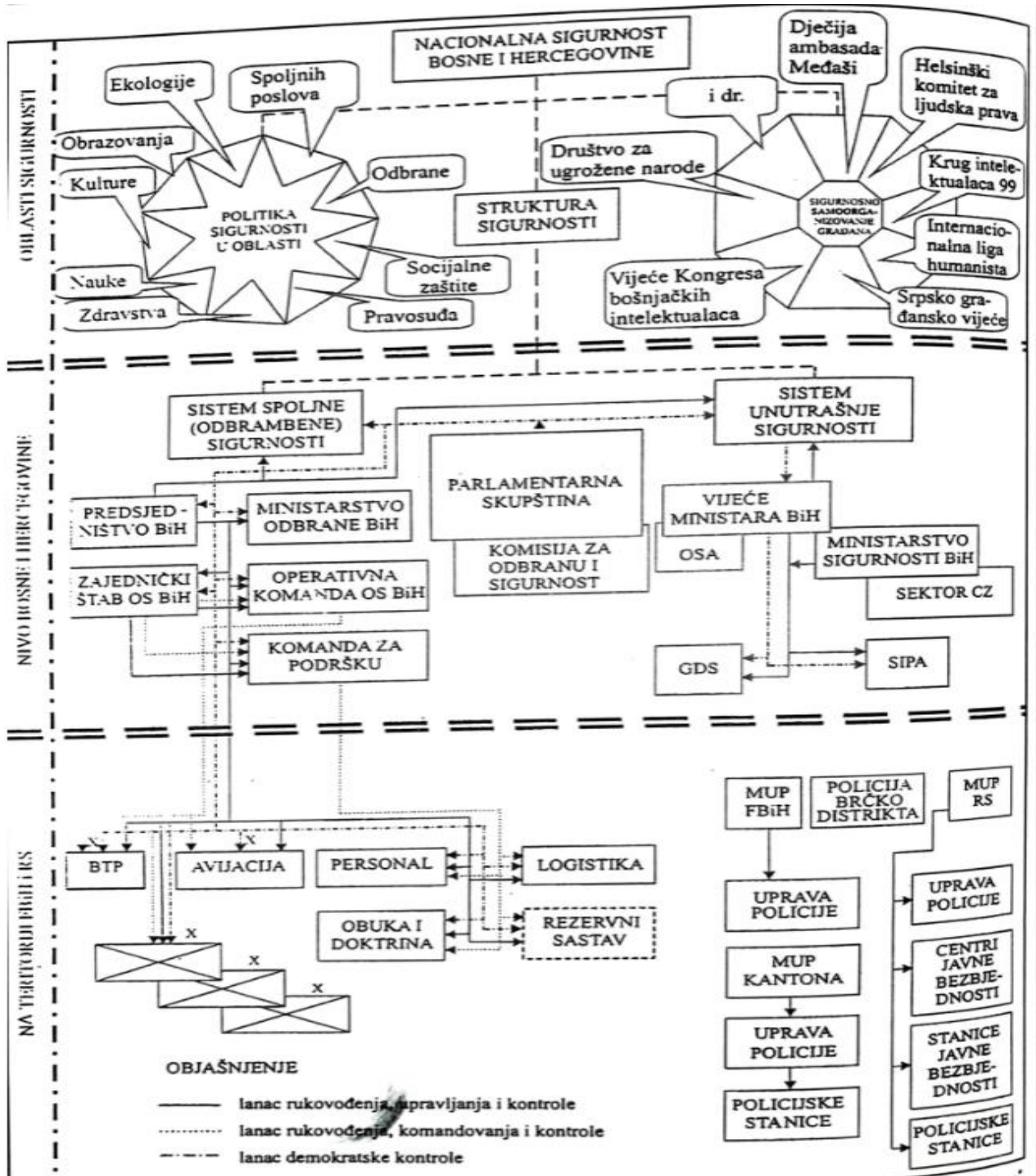
Civilna zaštita je sastavnica nacionalne strukture, sistema zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara. Historijski razvoj država i različite vrste opasnosti po državu samo, njene građane i sve druge vrijednosti društva su svaku od njih opredjelile za izgradnju određenog nivoa strukture i planiranja mjera zaštite i spašavanja u skladu sa potrebama, mogućnostima, ali i općim nivoom

⁶ Ženevske konvencije za zaštitu žrtava rata iz 1949. i dopunski protokoli, (2000:234-235), Odjel za promidžbu i saradnju međunarodnog odbora Crvenog križa, Zagreb

⁷ Društvo naroda – prva međunarodna organizacija država koje su imale zadatak da sve međunarodne sporove rješavaju mirnim putem. Osnivač: države, sile pobjednice Prvog Svjetskog rata. Od osnivanja 28.04.1919. godine urešuje odnose članica i utvršuje im prava i obaveze. Društvo naroda imalo je : skupštinu, savjet, stalni sekretarijat. Isto je djelovalo do forimiranja OUN- Organization of United Nations 1945.godine kao sljedbenika Društva Naroda

spособnosti i funkcija društva i države. Da bi razumijeli organizaciju Civilne zaštite u sistemu sigurnosti najlakše je shematski prikazati. (Slika broj 9.)

Slika broj 9. Pozicija Civilne zaštite u sistemu nacionalne sigurnosti Bosne i Hercegovine ⁸

⁸ Slika broj 9. Preuzeta iz knjige RUKOVOĐENJE I UPRAVLJANJE SISTEMIMA SIGURNOSTI, prof. dr. Jagoša Dujevića, str.195

Na osnovu propisa koji su svojevrzni standardi, sve države domicilnim propisima uređuju i organiziraju Civilnu zaštitu prema vlastitim potrebama. „Aktivnosi se svode najčešće na:

1. Samozaštitu, samoodbranu i uzajamnu zaštitu u slučaju ugroženosti;
2. Organizirani način uzbunjivanja u slučaju opasnosti koje mogu uzrokovati ugrožavanja;
3. Zaštitu od ugrožavanja požarima;
4. Spašavanje u slučajevima različitih ugroženosti;
5. Raščićavanje ruševina nastalih ugrožavanjima;
6. Pružanje prve medicinske i sanitetske pomoći ugroženima;
7. Zaštitu od atomskog, biološkog i hemijskog ugrožavanja;
8. Organiziranje zbrinjavanje nastradalih;
9. Zaštitu stoke i životinja u slučaju ugroženosti;
10. Zaštitu prirode, flore i faune pri ugroženosti;
11. Obavještavanje stanovništva o dolazećim ugrožavanjima;
12. Sklanjanje ljudi, životinja i vrijednosti u slučaju ugrožavanja;
13. Zaštitu zdravlja i ljudi u svim stanjima;
14. Zaštitu kultunih dobara;
15. Osiguranje opskrbe stanovništva i privrede u svim situacijama;
16. Organiziranje i čuvanje Ustavom utvrđenog društvenog poretka i funkcija legalne vlasti u svim stanjima;
17. Pripomoć vojnim snagama;
18. Rješenja za funkcioniranje privrede u različitim situacijama ugroženosti;
19. Organiziranje evakuacije ugroženog stanovništva i njihovo smještavanje u neugrožena i manje ugrožena područja“ (Jovanović, 1992:163)

Kroz navedene aktivnosti Civilne zaštite možemo napraviti paralelu i poveznicu sa Crvenim križem i višenamjenskim terenskim jedinicama, koje znatno mogu doprinijeti Civilnoj zaštiti, kao što smo imali primjer nakon katastrofalnih poplava u Bosni i Hercegovini 2014. godine i tokom početka pandemije SARS-CoV-2 (korona-virusa) 2020. godine u Bosni i Hercegovini. Navedene stavke: 2, 6, 8, 13, 15 i 19. prethodnog teksta su jako interesantne u pogledu Crvenog križa, budući da isti kroz svoje organizacije (Federalni Crveni križ, Crveni križ Kantona i Crveni križ Općina) i jedinice može znatno doprinijeti olakšanju i smanjenju posljedica prirodni katastrofa, hazarda, pandemija i slično. Takav primjer formiranja višenamjenskih terenskih jedinica i angažiranost tokom isti elementarnih nepogoda 2014. godine imamo u u Crvenom križu Općine Centar, te se dolazi do zaključka ukoliko dođe do formiranja više takvih jedinica, i službi u organizacijama

Crvenog križa da se znatno može poboljšati uloga istih u Civilnoj zaštiti kao i u zaštiti i spašavanju.

2.3.1 Civilna zaštita Federacije Bosne i Hercegovine

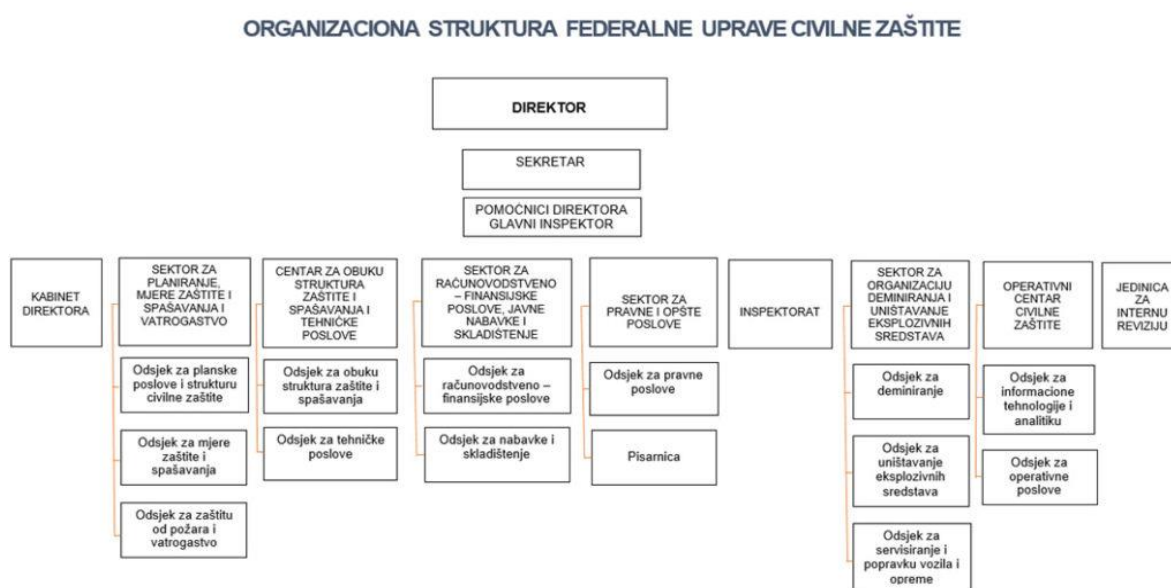
Civilna zaštita u Federaciji Bosne i Hercegovine odvojena je od Federalnog ministarstva odbrane Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave. (Službene novine FBiH, broj: 48/99) i formirana je Federalna uprava Civilne zaštite, direktno vezana za Vladu Federacije BiH. (Huseinbašić, 2007:135)

Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća iz 2003. godine, Civilnu zaštitu u Federaciji BiH sačinjavaju sljedeći konstitutivni elementi:

1. Lična uzajamna zaštita,
2. Mjere zaštite i spašavanja,
3. Štabovi Civilne zaštite,
4. Povjerenici Civilne zaštite,
5. Službe zaštite i spašavanja,
6. Jedinice zaštite i spašavanja
7. Rukovođenje i upotreba snaga i sredstava Civilne zaštite.

Programiranje i planiranje postavljeno je prema subordinaciji od federalnog do najnižeg štaba Civilne zaštite.

Samu organizacionu strukturu Federalne uprave Civilne zaštite možemo vidjeti na slici broj 10.

Slika broj 10. Organizaciona struktura Federalne uprave Civilne zaštite (FUCZ, 2013)

Kao i sve komponente sistema sigurnosti, tako i civilnu zaštitu karakterizira potreba političkoga i strategijskoga definiranja na državnom nivou. Ta činjenica podrazumijeva i potrebu planiranja u oblasti Civilne zaštite, njenih mjera i njihova provođenja kroz organizaciju na svim nivoima države, opremanje i obučavanje, te upotrebu snaga civilne zaštite u miru, u uvjetim vanrednih situacija i u ratnim okolnostima. Možemo tako reći da su dva osnovna nivou Civilne zaštite:

- Samozaštita, odnosno lična i uzajamna zaštita;

Samozaštita, odnosno lična i uzajamna zaštita podrazumijeva samopomoć, ili angažman svakog građanina u pogledu sopstvene samozaštite i pomoći drugima u porodici, najužoj životnoj sredini i mjestu ugrožavanja ili nesreće.

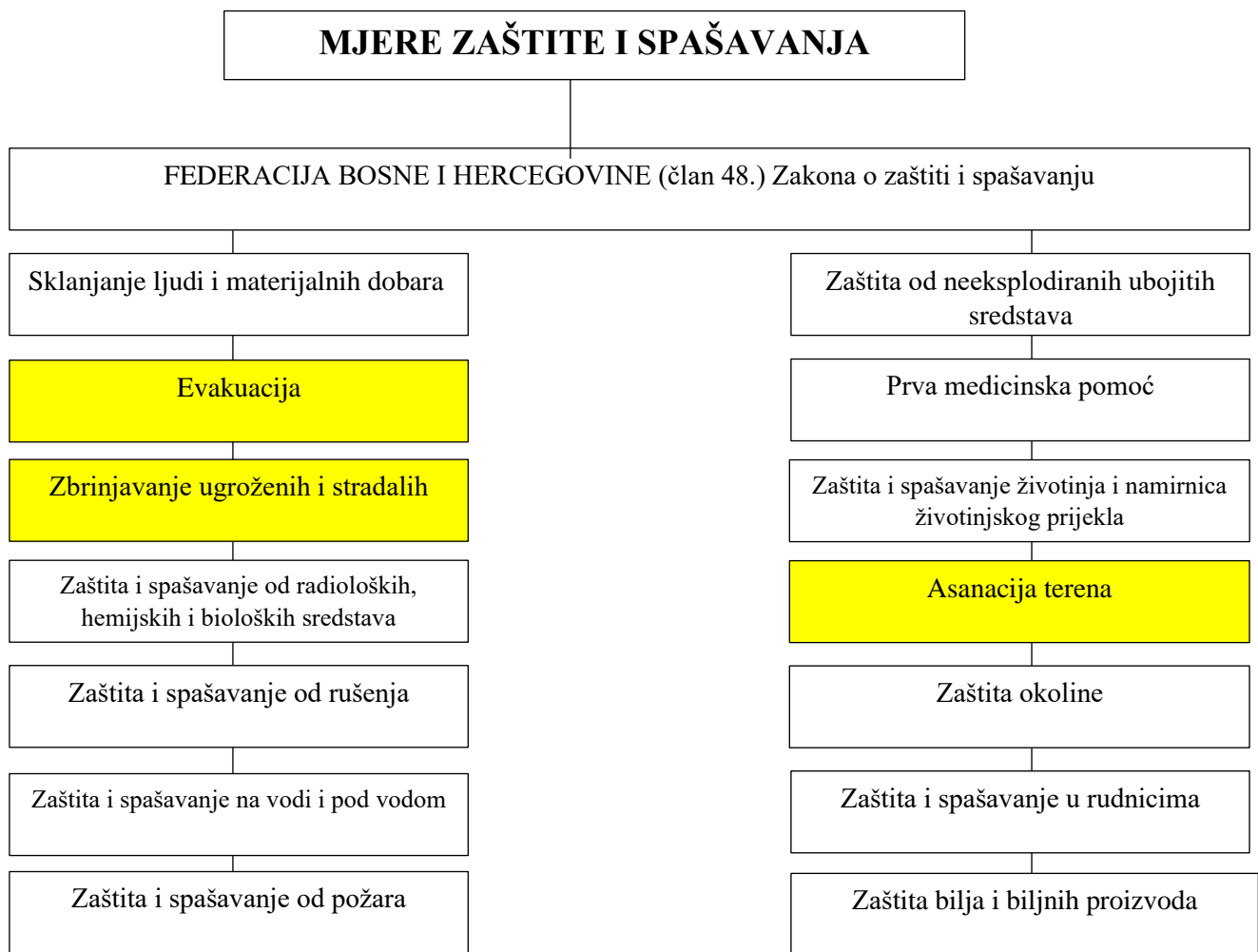
- Mjere zaštite i spašavanja;

Mjere civilne zaštite, odnosno mjere zaštite i spašavanja se institucionaliziraju i definiraju u skladu sa nacionalnim interesima, u skladu sa potrebama i procjenama stepena i obima ugrožavanja, opasnosti koje prijete ili mogu zaprijetiti državi u cijelini ili nekom njenom dijelu, stanovništvu i materijalnim dobrima. (Beridan, 2008:90)

3. Mjere zaštite i spašavanja

U savremenom sistemu Civilne zaštite koji se razvijao na prostoru Bosne i Hercegovine, mjere zaštite i spašavanja imaju ulogu konstitutivnog elementa Civilne zaštite. One su prisutne u svim sistemima Civilne zaštite drugih država kao sadržaj ili zadaci i imaju međunarodno-pravno utemeljenje koje smo ranije već naveli. Kao konstitutivni element Civilne zaštite, mjere zaštite i spašavanja imaju izuzetan značaj u fazi preventivnog djelovanja, ali i nosioci operativnog djelovanja su prisutni u svakoj životnoj i radnoj sredini, s obzirom da se realiziraju kroz ličnu i uzajamnu zaštitu. Za primjer na Slici broj 11. Shematski su prikazane mjere zaštite i spašavanja Federacije BiH koje su navedene u Zakonu o zaštiti i spašavanju (član 48.), a polja koja su označena žutom bojom su polja u kojima je sfera interesovanja Crvenog križa i njegovih višenamjenskih jedinica.

Slika broj 11. Reducirana i modifikovana shema mjera zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine⁹

Polja koja su interesantna za sferu djelovanja Crvenog Križa u shematskom prikazu su :

3.1 Prva medicinska pomoć

Ova mjera je prisutna u svim državama koje imaju i prakticiraju Civilnu zaštitu. Na ovom nivou podrazumijeva skup mjera i postupaka na mjestu nesreća, preživljavanje povrijeđenih i oboljelih i smanjenje štetnih posljedica na najmanju mjeru. Civilna zaštita, kao nosilac aktivnosti zaštite i spašavanja će uključiti Crveni križ/krst/polumjesec i određene humanitarne organizacije radi ublažavanja stanja povrijeđenih i oboljelih:

- Pomoć zdravstveno i higijenski zapuštenim osobama,
- Organizaciju obuke stanovništva,
- Okupljanje dobrovoljnih davalaca krvi,

⁹ Reducirana i modifikovana shema mjera zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine; Izvor Huseinbašić, (2007:149)

- Podjelu sanitarnog materijala,
- Provođenje higijensko-profilaktičkih mjera,
- Ishranu i zadovoljavanje socijalnih potreba. (Huseinbašić, 2007:247-248)

3.2 Asanacija terena

Ova mjera zaštite i spašavanja podrazumijeva zaštitu od naknadnih štetnih posljedica po živote i zdravlje ljudi, životinje i materijalna dobra, ona podrazumijeva uklanjanje smrtno nastradalih ljudi, uginulih životinja, zaustavljanje štetnog djelovanja električnih, plinskih, vodovodnih i kanalizacionih instalacija koje su oštećene usljed djelovanja prirodnih i drugih nesreća. Mjera podrazumijeva dezinfekciju, dezinsekciju, deratizaciju i druge sanitarno-profilaktičke mjere radi prevencije i sprečavanja nastanka ili širenja epidemije i zaraznih bolesti. Nosioci realizacije mogu biti:

- Komunalna preduzeća,
- Zdravstvene službe,
- Higijensko-epidemiološke službe,
- Putne službe,
- **Crveni križ/ Crveni polumjesec**
- Organi unutrašnjih poslova,
- Pravosudni organi i
- Snage Civilne zaštite. (Huseinbašić, 2007:250)

Primjer asanacije terena i realizacije iste kroz strukture Crvenog križa i njegovih višenamjesnih jedinica smo mogli vidjeti nakon katastrofalnih poplava 2014. godine kao i početkom i tokom globalne pademije SARS-CoV-2 virusa u vidu higijensko-epidemioloških mjera koje su sprovodili članovi Crvenog križa.

3.3 Evakuacija

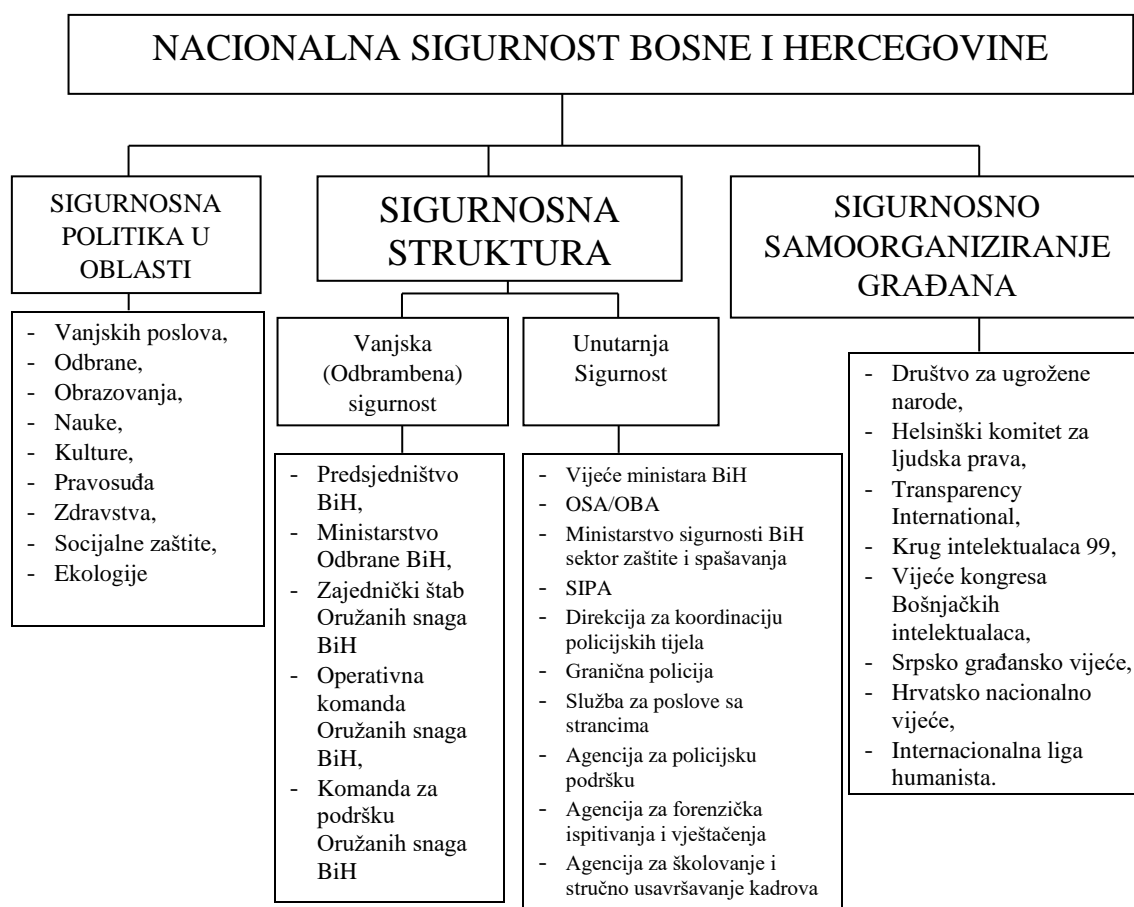
Evakuacija je mjera zaštite i spašavanja koja podrazumijeva izmještanje ljudi i materijalnih dobara na duže vrijeme iz ugroženog u manje ugroženo ili neugroženo mjesto. Evakuaciju Crveni križ može zajedno sprovoditi sa Civilnom zaštitom budući da se u planu i programu višenamjesnih terenskih jedinica vrši i obuka za evakuaciju.

3.4 Zbrinjavanje ugroženih i postradalih

Zbrinjavanje podrazumijeva aktivnost Civilne zaštite i svih subjekata društva za osiguranje osnovnih životnih potreba stanovništva koje u kratkom vremenskom intervalu ostanu bez elementarnih uvijeta za život kao npr: bez stana, hrane, odjeće, obuće, vode za piće i higijene, bez najbližih članova porodice i srodnika, uz teška psihofizička i zdravstvena stanja. Crveni križ ti može biti od velike pomoći sa svojim timovima za traženje, psihosocijalnu podršku, logistiku i prihvaćanje unesrećenih. Može biti od velike koristi i ispomoći kao sabirni logistički centar za svu pomoć koja pristiže od stanovništva, gdje smo i imali primjer tokom poplava 2014. godine gdje su Crveni križ i organizacije Crvenog križa odigrale važnu logističku ulogu u primanju pomoći, skupljanju iste i transporta i preraspodjele na ugroženo područje.

4. Organizacija sistema zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini

Ako uporedimo prethodni shematski prikaz sistem nacionalne sigurnosti savremene države (slika broj 4.) sa shematskim prikazom nacionalne sigurnosti Bosne i Hercegovine (slika broj 12), možemo primjetiti da se organizacija sistema dvaju shema ralikuje u sigurnosnoj strukturi.

Slika broj 12. Shematski prikaz nacionalne sigurnosti Bosne i Hercegovine

Tačnije da na shematskom prikazu nacionalne sigurnosti Bosne i Hercegovine zaštita i spašavanje čini jedan od sektora Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. Kako bi bolje razumijevali ulogu Višenamjenskih terenskih jedinica Crvenog križa u zaštiti i spašavanju potrebno je dalje shematski razložiti sistem zaštite i spašavanja, kao što možemo vidjeti na shematskom prikazu sistema zaštite i spašavanja (slika broj 13.)

Slika broj 13. Shematski prikaz sistema zaštite i spašavanja

Ako sistem zaštite i spašavanja detaljnije posmatramo, možemo ga podijeliti na tri sektora: Vladin sektor, Pravni sektor i Nevladin sektor. Upravo kroz nevladin sektor pravimo poveznicu i ulogu Crvenog križa (Humanitarne organizacije) i njegovih Višenamjenskih terenskih jedinica i specijaliziranih timova. U mnogim razvijenim zemljama Crveni Križ ima svoje čvrsto mjesto u sistemu zaštite i spašavanja, dok u Bosni i Hercegovini se i dalje ne gleda na njega kao jedan od osnovnih faktora zaštite i spašavanja. Kroz elementarne nepogode, pandemiju smo mogli primjetiti da je Crveni križ sa svojim timovima i višenamjenskim terenskim jedinicama itekako sposoban na djelotvornu i efikasnu suradnju sa drugim elementima sistema sigurnosti, a ponajviše zajedno u saradnji sa Civilnom zaštitom da ostvari eminentne rezultate, i pokaže spremnost i sposobnost svojih jedinica kako na pokaznim vježbama Zaštite i spašavanja tako i u stvarnim situacijama.

4.1 Plan zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća Federacije Bosne i Hercegovine

Planiranje Zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća Federacije Bosne i Hercegovine proizilazi iz čl.171-174. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, Službene novine FBiH br:39/03, 22/06 i 43/10

„Član 171.

(1) Planiranje zaštite i spašavanja mora se zasnivati na procjenama ugroženosti i drugim stručnim podlogama.

(2) Procjenu ugroženosti Federacije od prirodnih i drugih nesreća izrađuje Federalna uprava, u saradnji sa federalnim ministarstvima, zavisno od oblasti koje su u njihovoj nadležnosti.

(3) Direktor Federalne uprave propisuje metodologiju za izradu procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća za Federaciju, kanton i općinu.

Član 172.

(1) Planovima zaštite i spašavanja osigurava se organizovano i usklađeno djelovanje za sprječavanje nesreća, odnosno smanjenje njihovih posljedica i što brže osiguranje osnovnih uvjeta za život u slučaju prirodne ili druge nesreće.

(2) Federalni plan izrađuje Federalna uprava, u saradnji sa federalnim ministarstvima, a donosi ga Vlada Federacije.

(3) Vlada Federacije, na prijedlog Federalne uprave, utvrđuje sadržaj i način izrade planova zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća.

Član 173.

(1) Kantoni donose svoje programe i planove zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, u skladu sa ovim Zakonom i drugim propisima.

(2) Kantonalni programi i planovi moraju biti usaglašeni sa Federalnim programom i Federalnim planom.

(3) Procjenu ugroženosti kantona i kantonalne programe i planove izrađuje kantonalna uprava civilne zaštite, u saradnji sa kantonalnim ministarstvima, zavisno od oblasti koje su u njihovoj nadležnosti.

(4) Na prijedlog vlade kantona, programe kantona donosi skupština kantona.

(5) Kantonalne planove donosi vlada kantona, na prijedlog kantonalne uprave civilne zaštite.

(6) Kantonalna ministarstva i drugi organi kantonalne uprave realiziraju mjere zaštite i spašavanja i druge zadatke utvrđene u planu zaštite i spašavanja kantona, svaki u oblasti za koju su osnovani, a koordinaciju aktivnosti na vršenju tih zadataka ostvaruje kantonalna uprava civilne zaštite.

Član 174.

(1) Općine donose svoje programe i planove zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, u skladu sa ovim Zakonom i drugim propisima.

(2) Općinski programi i planovi moraju biti usaglašeni s kantonalnim programima i planovima.

(3) Procjenu ugroženosti općine i općinske programe i planove zaštite i spašavanja izrađuje služba civilne zaštite općine, u saradnji sa službama za upravu općine, zavisno od oblasti koje su u njihovoj nadležnosti.

(4) Na prijedlog općinskog načelnika, općinsko vijeće donosi općinski program zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća.

(5) Općinski plan zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća donosi općinski načelnik, na prijedlog službe civilne zaštite općine.

(6) Realizaciju mjera zaštite i spašavanja i drugih zadataka, utvrđenih u planu, iz stava 5. ovog člana, vrše sve općinske službe za upravu i drugi organi općinske uprave, svaka u oblasti za koju su osnovane, a koordinaciju aktivnosti na vršenju tih zadataka ostvaruje služba civilne zaštite općine.

Član 174a.

Kantonalni, odnosno općinski program razvoja, sadrže pitanja utvrđena u članu 169. stav 3. ovog Zakona, prilagođena stanju i potrebama kantona, odnosno općine.

4.2 Zakonski okviri i propisi u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara

Bosna i Hercegovini ima uspostavljeni zakonski propis koji se odnosi na oblast zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara. Prema Zakonu o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća Federacije BiH uređeni su propisi o uspostavljanju, formiranju i djelovanju Službe zaštite i spašavanja, višenamjenskih terenskih jedinica za djelovanje u katastrofama, te drugih ekipa civilne zaštite i nevladinih organizacija. Po uređenosti i načinu organiziranja sistema zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini na pripremu, odgovor i oporavak od prirodnih i drugih katastrofa djeluju različite jedinice koje su specijalizirane za svoje oblasti i djelokrug rada, pa tako svoju ulogu u određenom procesu imaju Civilna zaštita, vatrogasne jedinice, zdravstvene ustanove, MUP, vojska, Gorske službe spašavanja, veterinarske stanice kao i Crveni križ sa svojim višenamjenskim terenskim jedinicama. (Nikšić, 2020:6)

“Zaštita i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća obuhvata: programiranje, planiranje, organiziranje, obučavanje i osposobljavanje, provođenje, nadzor i finansiranje mjera i aktivnosti za zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća s ciljem sprečavanja opasnosti, smanjenja broja nesreća i žrtava, te otklanjanja i ublažavanja štetnih djelovanja i posljedica prirodnih i drugih nesreća. Poslovi zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća su od općeg interesa za Federaciju.”¹⁰ (Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća).

Priprema i odgovor na prirodne katastrofe zahtjevaju angažman svih aktera, počevši od stanovništva, privrednih i drugih pravnih lica do službi zaštite i spašavanja iz čega se zaključuje da je jako važno raditi na kontinuiranom obučavanju i osposobljavanju kako građana tako i specijalističkih jedinica kako bi na najbolji način pravovremeno reagovali.

„Zaštitu i spašavanje provode građani, organi vlasti, privredna društva i druga pravna lica, službe zaštite i spašavanja, štabovi, jedinice i povjerenici civilne zaštite, u okviru svojih prava i dužnosti, a na principima saradnje, solidarnosti i uzajamnosti svih učesnika u sprečavanju, otklanjanju ili ublažavanju posljedica djelovanja prirodnih ili drugih nesreća. Zaštita i spašavanje života i zdravlja ljudi ima prioritet u odnosu na sve druge zaštitne i spasilačke aktivnosti. U slučaju prirodne ili druge nesreće svako je dužan pomagati u skladu sa svojim mogućnostima i sposobnostima.“¹¹

---

¹⁰ Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, Službene novine FBiH – Godina X, broj 39, 2003, Sarajevo (Član 2.)

¹¹ Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, Službene novine FBiH – Godina X, broj 39, 2003, Sarajevo (Član 7.)

Svi građani bi trebali biti educirani o osnovnim koracima za pripremu i odgovor u slučaju prirodne katastrofe, bilo da se radi o organiziranoj evakuaciji iz stambenog objekta, pružanju pomoći osobama u okruženju ili podršci sistemu zaštite i spašavanja. Edukaciju građana bi trebao sproviditi Crveni križ, kojem je to jedno od javnih ovlaštenja ili neka druga relevantna organizacija i institucija.

„Crveni križ vrši obuku stanovništva i aktivista Crvenog križa iz svog djelokruga, radi pripreme za djelovanje u slučaju katastrofa ili oružanih sukoba”.¹²

Učešće stanovništva, također je utvrđeno Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća Federacije BiH. Građani imaju pravo i dužnost učestvovati u civilnoj zaštiti, službi osmatranja i uzbunjivanja, izvršavati obavezu davanja materijalnih sredstava i obučavati se za ličnu i uzajamnu zaštitu i za provođenje mjera zaštite i spašavanja. Građani imaju i pravo i dužnost da u skladu sa zakonom i planovima zaštite i spašavanja budu raspoređeni u štabove, službe zaštite i spašavanja, jedinice i povjerenike civilne zaštite; da podatke značajne za zaštitu i spašavanje koje saznaju ili primijete, hitno dostavljaju najbližem centru za osmatranje i uzbunjivanje ili policijskoj upravi ili upravi civilne zaštite kantona ili službi civilne zaštite općine; da daju podatke potrebne za vođenje evidencija u oblasti zaštite i spašavanja, kao i da u roku od osam dana od dana nastale promjene, prijave sve promjene koje se odnose na prebivalište, adresu stana, ime, zasnivanje i prestanak radnog odnosa, sticanje stručne spreme i druge podatke od značaja za zaštitu i spašavanje.¹³

Shodno Zakonu o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća Federacije BiH svi radno sposobni građani u starosnoj dobi od 18 do 60 godina života kada su u pitanju muškarci, i u starosnoj dobi od 18 do 55 godina života kada su u pitanju žene dužni su učestvovati u zaštiti i spašavanju uslijed prirodnih katastrofa, za šta im se treba omogućiti obučavanje i osposobljavanje.

Prava i dužnosti Federacije, kantona, gradova i općina propisani su također Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća Federacije BiH. Program

---

¹² Zakon o Crvenom Crvenom krstu/križu Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine FBiH – broj 27, 2006, Sarajevo (Član 8., stav 8.)

¹³ Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, Službene novine FBiH – Godina X, broj 39, 2003, Sarajevo (Član 10.)

zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća u Federaciji Bosne i Hercegovine donosi Parlament Federacije Bosne i Hercegovine, dok Vlada Federacije BiH donosi procjenu ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća u Federaciji BiH, kao i Plan zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, utvrđuje jedinstvenu metodologiju za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća i osigurava potrebna finansijska sredstva u budžetu Federacije BiH za finansiranje potreba zaštite i spašavanja iz nadležnosti Federacije.

Za organiziranje, planiranje i osiguravanje provođenja preventivnih mjera zaštite za zaštitu vlastitog ljudstva, materijalnih sredstava i objekata koje koriste u svom radu kao i izradu vježbi zadužena su Federalna ministarstva i drugi organi Federacije, u okviru svog djelokruga u oblasti zaštite i spašavanja.

Federalna uprava civilne zaštite, kao samostalna federalna uprava ima zadatak da izvršava upravne, stručne i druge poslove u oblasti zaštite i spašavanja iz nadležnosti Federacije BiH.

Federalna uprava, u oblasti zaštite i spašavanja, vrši sljedeće poslove:

- provodi utvrđenu politiku i osigurava izvršenje federalnih zakona i drugih federalnih propisa u oblasti zaštite i spašavanja;
- izrađuje procjenu ugroženosti za teritoriju Federacije;
- izrađuje Federalni program zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća u Federaciji;
- predlaže Federalni plan zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća u Federaciji; priprema elemente Plana odbrane Federacije iz oblasti zaštite i spašavanja;
- donosi propise o sadržaju, načinu i rokovima izvještavanja o prirodnim i drugim nesrećama;
- organizira, priprema i obučava štabove, jedinice i povjerenike civilne zaštite i službe zaštite i spašavanja;
- organizira i usklađuje provođenje mjera zaštite i spašavanja;
- organizira službu osmatranja i uzbunjivanja;
- ostvaruje međunarodnu saradnju u oblasti zaštite i spašavanja u skladu sa propisima u nadležnosti državnih organa vlasti;
- kantonalnim organima uprave, kantonalnim ustanovama i općinskim službama za upravu izdaje instrukcije za izvršavanje federalne politike ovog zakona i drugih federalnih propisa iz oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara;

- vrši inspekcijski nadzor u oblasti zaštite i spašavanja; vodi propisane evidencije i vrši druge poslove zaštite i spašavanja u skladu sa zakonom i drugim propisima i općim aktima.¹⁴

Kada govorimo o nadležnostima kantona, gradova i općina važno je istaći da je za razmatranje stanja priprema za zaštitu i spašavanje, donošenje mjera za organiziranje, razvoj i jačanje civilne zaštite unutar kantona, donošenje programa zaštite od prirodnih i drugih nesreća i propisa o organiziranju i funkcioniranju civilne zaštite kantona, organiziranje službe osmatranja i uzbuñivanja u kantonu, kao i proglašavanje stanja prirodne i druge nesreće na području kantona, a na prijedlog kantonalnog štaba civilne zaštite nadležnost kantona, dok općinski i gradski nivoi donose slične popise i programme na lokalnom nivou.

Svoje nadležnosti i obaveze u pripremi i odgovoru na prirodne i druge nesreće kao što smo ranije naveli kroz snage zaštite i spašavanja imaju i privredna društva i druga pravna lica koja obavljaju djelatnosti od značaja za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća kao što su oblast zdravstva, veterinarstva, stambenih i komunalnih poslova, vodoprivrede, šumarstva, poljoprivrede, hemijske i petrohemijske industrije, rudarstva, građevinarstva, transporta, ugostiteljstva, vatrogastva, hidrometeorologije, seizmologije, ekologije i sl.

U pripremi i provođenju zaštite i spašavanja u okviru svoje redovne djelatnosti obavezno učestvuju organizacije Crvenog križa i druge humanitarne organizacije i udruženja građana (gorska služba spašavanja, planinari, speleolozi, alpinisti, radioamateri, ronioci i dr.), u skladu sa međunarodnim ugovorima i sporazumima i njihovim pravilima o organiziranju. U obavljanju tih poslova, te organizacije i udruženja ostvaruju saradnju sa upravama civilne zaštite kantona i službama civilne zaštite općina i postupaju po nalogu nadležnog štaba civilne zaštite.¹⁵

Kao i svi drugi učesnici u sistemu zaštite i spašavanja i ove organizacije i udruženja građana dužna su poštovati zakonske propise, kao i sprovoditi i učestvovati u obučavanju i osposobljavanju za odgovor u prirodnim ili drugim nesrećama,

---

¹⁴ Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, Službene novine FBiH – Godina X, broj 39, 2003, Sarajevo (Član 26.)

¹⁵ Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, Službene novine FBiH – Godina X, broj 39, 2003, Sarajevo (Član 33.)

III GLAVA – VIŠENAMJENSKE TERENSKE JEDINICE CRVENOG KRIŽA

1. Višenamjenske terenske jedinice Crvenog križa

Ono što razlikuje višenamjenske terenske jedinice Crvenog križa od drugih jedinica Crvenog križa, službi i timova jeste da kao što sama riječ kaže „višenamjenske“ jedinice obuhvataju i objedinjavaju skoro sve funkcije drugih službi. U cilju što bolje pripreme i odgovora na prirodnu ili drugu nesreću određeni broj organizacija Crvenog križa u Strukturi Crvenog križa Federacije BiH je pored Službi zaštite i spašavanja formirao i višenamjenske terenske jedinice. U ovom slučaju posvetiti ćemo pažnju višenamjenskim terenskim jedinicama koje su osnovane na području Kantona Sarajevo. Detaljno ćemo elaborirati primjer višenamjenske terenske jedinice Crvenog križa Općine Centar, kako je ista nastala, strukturu, funkcije i djelatnosti višenamjenske terenske jedinice. Kroz sprovedeno istraživanje ukazati na učinak angažovanja višenamjenske terenske jedinice Crvenog križa Općine Centar od strane Općine Centar u sprovođenju higijensko-epidemioloških mjera tokom početka globalne SARS-CoV-2 pandemije.

Moramo naglasiti da Crveni križ, u slučaju kada nadležni organ proglasi situaciju prirodne i druge nesreće, stavlja na raspolaganje i višenamjenske terenske jedinice štabovima civilne zaštite kantona, gradova i općina. Rukovođenje ovim jedinicama u toku akcije zaštite i spašavanja, vrši se od strane nadležnih lica Crvenog križa koji su imenovani u općinskim, kantonalnim, odnosno Federalnim odborima Civilne zaštite.

Osnovi zadatak višenamjenskih terenskih jedinica je da pruže pravovremenu i adekvatnu i pravovremenu zaštitu ugroženom stanovništvu u hitnim situacijama.

U odnosu na Službe zaštite i spašavanja Crvenog križa, višenamjenske terenske jedinice su multifunkcionalne jedinice ili mještovite specijalizirane jedinice sastavljene od volontera Crvenog križa, koje trebaju biti osposobljene da djeluju u različitim situacijama i da pruže specijalističke podrške kao što su:

- napredna prva pomoć i održavanje života;
- upotreba i korištenje radio veze;
- transport;
- podizanje kampova i šatorskih naselja;
- upotreba i korištenje pokretnih kuhinja;

- pročišćavanje vode;
- procijena rizika;
- spašavanje na vodi;
- preduzimanje higijensko-epidemioloških mjera;
- evakuacija i zbrinjavanje ugroženog i nastradalog stanovništva;
- učešće u akcijama zaštite i spašavanja u slučaju nastanka prirodnih i drugih nesreća i sl.

Prethodno navedene aktivnosti nisu sve aktivnosti kojima se višenamjenske terenske jedinice bave. Jedinice zajedno u saradnji sa Civilnom zaštitom i službama zaštite i spašavanja kao što su: Vatrogasci, Gorska služba spašavanja, Domovi zdravlja, alpinistička udruženja i drugi, prolaze kroz niz edukacija kako bi na terenu mogli što učinkovitije i adekvatnije djelovati zajedno sa istima.

1.1 Raspodjela VNTJ unutar Crvenog križa Kantona Sarajevo

Na slici broj 14. polja koja su oznčena žutom ili narandžastom bojom indiciraju na Općinske organizacije koje imaju formirane ili Službe za traženje koje su pri CZ ili višenamjenske terenske jedinice.

Slika broj 14. Shematski prikaz raspodjele VNTJ unutar CK Kantona Sarajevo

2. Program Zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća

Program pripreme i odgovora na prirodne i druge nesreće kao jedan od programa Crvenog križa Federacije BiH teži ka razvijanju kapaciteta unutar Crvenog križa, kako bi bio sposoban da u okviru svog mandata odgovori na prirodne i druge nesreće. Crveni križ Federacije BiH u sistemu zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara u slučaju prirodnih i drugih nesreća realizuje aktivnosti na osnovu zakonskih odredbi i u skladu sa svojom misijom i vizijom. U skladu s tim Crveni križ Federacije BiH, kao organizacija od značaja sa javnim ovlaštenjima i Zakonom o Crvenom križu Federacije BiH, čini sastavni dio sistema zaštite i spašavanja.

Vodeći se osnovnim ciljevima koji se ogledaju u ublažavanju ljudskih patnji, a posebno onih izazvanih velikim prirodnim nepogodama, drugim masovnim nesrećama, katastrofama i oružanim sukobima Crveni križ Federacije BiH nastoji sa svojim ljudskim i materijalnim kapacitetima biti partner vlastima u ovom polju.

Prema Statutu Crvenog križa Federacije BiH, u oblasti pripreme i odgovora na prirodne i druge nesreće Crveni križ Federacije BiH svoje ciljeve ispunjava kroz organizovanje i pružanje socijalne pomoći i zdravstvene zaštite stanovništva, te učestvovanjem u akcijama traženja, spašavanja i zbrinjavanja stanovništva i materijalnih dobara, organizovanjem Službe traženja, te educiranjem stanovništva i aktivnostima Crvenog križa u oblasti prve pomoći i drugih djelatnosti radi pripreme za djelovanje u slučaju katastrofa ili oružanih sukoba.

2.1 Služba Zaštite i spašavanja CK FBiH

Tokom prirodne ili druge nesreće, Crveni križ prateći svoj mandat, organizira akcije solidarnosti i pomoći ugroženom stanovništvu i stavlja na raspolaganje sve svoje ljudske i materijalne resurse. Sa namjerom i ciljem pravovremenog i pravilnog odgovora na prirodne ili druge nesreće, a u skladu sa zakonskim propisima, mandatom i misijom organizacije, Crveni križ Federacije Bosne i Hercegovine je formirao Službu zaštite i spašavanja koja za cilj ima odgovoriti na prirodne ili druge nesreće, prema Sporazumu o međusobnoj suradnji i ostvarivanju zadataka u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća. „Sporazum je zaključen 2005. godine između Federalne uprave civilne zaštite i Crvenog križa Federacije Bosne i Hercegovine.“ (Nikšić, 2020:19)

Služba zaštite i spašavanja Crvenog križa Federacije BiH se sastoji od :

- Rukovodstva službe (čine je generalni sekretar Crvenog križa Federacije BiH, koji je član Štaba Federalne uprave Civilne zaštite;
- Članova Stručne službe Crvenog križa Federacije BiH;
- Posebno kvalifikovani volonteri.

Kroz strukturu organizovanja formirano je i deset kantonalnih timova Službe zaštite i spašavanja u organizacijama Crvenog križa:

- Unsko-sanskog kantona,
- Posavskog kantona,
- Tuzlanskog kantona,
- Zeničko-dobojskog kantona,
- Srednjobosanskog kantona,
- Bosansko-podrinjskog kantona,
- Zapadnohercegovačkog kantona,
- Hercegovačko-neretvanskog kantona,
- **Kantona Sarajevo,**
- Kantona 10.

U saradnji sa lokalnim štabovima civilne zaštite, u nekim općinskim organizacijama Crvenog križa formirane su i lokalne Službe zaštite i spašavanja. U strukturi Crvenog križa Federacije BiH u svim timovima zaštite i spašavanja djeluju profesionalno uposleni i volonteri osposobljeni i za različite oblasti. „Način rada, osposobljavanje i opremanje Službe zaštite i spašavanja Crvenog križa i višenamjenskih terenskih jedinica propisuje se posebnim aktima koje donosi Presjedništvo Crvenog križa.“ (Nikšić, 2020:20)

„Službe zaštite i spašavanja Crvenog križa formirane su na način da mogu odgovoriti osnovnim potrebama u slučaju prirodnih i drugih nesreća, a posebno u oblasti pružanja prve pomoći, Službe traženja i obnavljanja porodičnih veza, pružanje psihosocijalne podrške, te prihvata, snabdijevanja, logistike i ishrane unesrećenih osoba. Službu zaštite i spašavanja Crvenog križa Federacije BiH čini dvanaest osoba, raspoređenih prema formaciji:

- rukovodilac Službe zaštite i spašavanja,
- operativni rukovodilac Službe zaštite i spašavanja,

- vođa tima prve pomoći – doktor medicine,
- članovi prve pomoći,
- osoba zadužena za pružanje psihosocijalne podrške,
- osoba zadužena za poslove Službe traženja i obnavljanja porodičnih veza,
- te tim za logistiku, prihvata i snabdijevanje.

Služba zaštite i spašavanja pored federalnog nivoa, organizovana je i na kantonalnim nivoima, u organizacijama Crvenog križa kantona od strane rukovodstva svake organizacije Crvenog križa, u saradnji sa nadležnim štabovima civilnih zaštita. U određenom broju gradskih i općinskih organizacija Crvenog križa osnovane su višenamjenske terenske jedinice koje ne ulaze u sastav Službe zaštite i spašavanja, ali imaju zadatak da odgovore na nesreće većih razmjera, masovne nesreće, kao i prirodne katastrofe i čine pridružene timove koji podupiru i pomažu rad Službe zaštite i spašavanja.

Uzimajući u obzir da je Crveni križ međunarodna organizacija koja djeluje širom svijeta, u mnogim državama na nacionalnom nivou su formirani posebni specijalistički timovi koji imaju zadatak da odgovore na prirodne ili druge nesreće. Društvo Crvenog krsta/križa Bosne i Hercegovine sa svojom strukturom, kao članica Međunarodne federacije društava Crvenog krsta/križa i Crvenog polumjeseca umrežena je sa ostalim timovima i ima mogućnost međunarodnog djelovanja i učešća na združenim međunarodnim vježbama Crvenog križa i Crvenog polumjeseca, kao i odlaska u međunarodne humanitarne misije.“(Nikšić, 2020:20-21)

2.1.1. Tim za prvu pomoć

U koliko govorimo o prvoj pomoći možemo reći da je : „Prva pomoć je neposredno, neodložno, hitno zbrinjavanje unesrećene osobe na mjestu incidenta prije dolaska ljekara ili druge kvalificirane osobe“ (Osmanović, 2010)

Tokom kriznih situacija nesreće i povrede se veoma često dešavaju, u takvim situacijama je veoma bitno pružanje prve pomoći na licu mjesta. Pružanje prve pomoći sastoji se od niza postupaka i mjera kojima se spašava život ili zdravljen povrijeđenih i bolesnih. „Prva pomoć je tradicionalni program Crvenog križa Federacije BiH i sprovodi se sa ciljem pripremanja što većeg broja osoba za pružanje prve pomoći u neželjenim situacijama u svakodnevnom životu, kao i u slučaju prirodnih katastrofa. Program prve pomoći čini Crveni križ prepoznatljivim u čitavom svijetu, a u Bosni i Hercegovini osposobljavanje iz pružanja prve pomoći je jedno od javnih ovlaštenja koje je pripalo Crvenom križu zakonskim propisima.“ (Nikšić, 2020:22)

Tim prve pomoći prema formaciji Službe zaštite i spašavanja Crvenog križa Federacije BiH čine:“

- vođa tima – doktor medicine, sa posebnim obukama iz programa prve pomoći,
- dva člana Crvenog križa educirani iz programa prve pomoći.

Tim prve pomoći čine volonteri Crvenog križa sa medicinskim formalnim obrazovanjem i iskustvom u programu prve pomoći unutar Crvenog križa. Radom tima za prvu pomoć koordinira operativni rukovodilac Službe zaštite i spašavanja, a rukovodi rukovodilac Službe zaštite i spašavanja Crvenog križa Federacije BiH – generalni sekretar. Tim prve pomoći ima zadatak, u slučaju nesreće, napraviti trijažu i ukazati prvu pomoć povrijeđenim osobama, a u saradnji sa partnerskim službama u sistemu zaštite i spšavanja. „ (Nikšić, 2020:23)

Osposobljavanje opće populacije, kandidata za vozače motornih vozila, zaposlenika, učenika i studenata, volontera Crvenog križa, pojedinaca kao i drugih skupina građana iz osnova pružanja prve pomoći predstavlja značajnu društvenu aktivnost u pripremi za slučaj prirodnih i drugih nesreća i spremnost da se smanje, koliko je to moguće, njene posljedice na stanovništvo, što je i jedan od najznačajnijih humanitarnih zadataka Crvenog križa.

2.1.2. Tim Službe traženja

Rad Službe traženja koja je posebna organizaciona jedinica Crvenog križa, je utvrđen Zakonom o Crvenom Križu Federacije BiH, Statutom Crvenog križa Federacije BiH i pravilnikom o radu Službe traženja. „Služba traženja pruža prvu pomoć žrtvama oružanih sukoba, prirodnih katastrofa i drugih hitnih situacija, te omogućava obnavljanje i održavanje veza između članova porodica koje su se razdvojile usljed sukoba, prirodnih katastrofa ili drugih hitnih situacija. Obnavljanje porodičnih veza opći je termin koji se odnosi na niz aktivnosti čija je svrha da se spriječi nasilno razdvajanje članova porodica i njihov nestanak, te obnavljanje i održavanje kontakta između članova porodica i rasvjetljavanje sudbine osoba koje su prijavljene kao nestale. Ove aktivnosti često su vezane za psihološku, pravnu i drugu podršku porodicama i ugroženim osobama, za socijalne programe kao i programe koji pružaju usluge vezane za raseljavanje i reintegraciju.“ (Nikšić, 2020:24)

Crveni križ je jedina organizacija koja pruža usluge obnavljanja porodičnih veza u državi, i po tome se razlikuje od svih drugih organizacija. Shodno javnom ovlaštenju i specifičnom mandatu, Crveni križi pruža usluge obnavljanja porodičnih veza kroz rad Službe traženja, u posebnim situacijama kada je porodični kontakt prekinut, a standardna sredstva komunikacije uništena, ili

onesposobljena i ne daju rezultate. Kao sastavni dio Službe zaštite i spašavanja Crvenog križa Federacije BiH jeste i Služba traženja koja ima zadatak, u slučaju prirodnih i drugih nesreća da radi na aktivnostima obnavljanja porodičnih veza, traženju nestalih osoba, uspostavljanju kontakta sa porodicama koje traže svoje članove, kao i pružanju podrške tokom identifikacije traženih osoba.

„Obnavljanje porodičnih veza ima za cilj sprečavanje razdvajanja i nestanka osoba, ponovno uspostavljanje i održavanje kontakata među članovima porodica, te rasvjetljavanje sudbine osoba koje se vode kao nestale. Ove aktivnosti su često povezane sa psihološkom, pravnom i materijalnom podrškom koja se nastradalim porodicama i osobama pruža, programima preseljenja i reintegracije, kao i socijalnim službama. Postupanje sa posmrtnim ostacima i forenzička identifikacija predstavljaju srodne aktivnosti.“ (MKCK, 2009)

2.1.3 Tim za psihosocijalnu podršku

Psihosocijalna podrška je proces fizičkog i psihičkog osnaživanja pojedinca, njegove porodice i socijalnog okruženja kako bi u sebi i svojoj okolini pronašao ili stekao snage i načine za uspješno suočavanje sa stresom i brže se uključio u svakodnevni život. „Psihološka prva pomoć opisuje humani, podržavajući odgovor čovjeku koji pati i kome je potrebna podrška“ (Svjetska zdravstvena organizacija, 2011)

„Crveni križ primjenjuje intervencije psihosocijalne podrške koje se odnose na cjelokupnu zajednicu, a usmjerene su na jačanje socijalne povezanosti ljudi u zajednicama pogođenim nesrećom tako što se poboljšava psihosocijalna dobrobit pojedinaca i zajednica u cjelini.“ (Todorović, Vračević, Bogdanović, 2018)

„Psihosocijalni programi uzimaju u obzir resurse i snage pojedinaca i zajednica i poštuju njihovu nezavisnost i dostojanstvo u prevazilaženju krize. Uposlenici i volonteri Crvenog križa svojim humanitarnim djelovanjem i različitim aktivnostima sa raznim skupinama korisnika na više nivoa pružaju podršku i doprinose dobrobiti korisnika, njegove porodice i zajednice. Teške životne situacije, a posebno pogođenosti kriznim događajima mogu izazvati ozbiljne psihološke posljedice. Rana podrška i proces prilagođavanja, omogućava osobi da se bolje nosi sa teškim situacijama. Tim za psihosocijalnu podršku u okviru Službe zaštite i spašavanja Crvenog križa ima zadatak da pružanjem psihosocijalne podrške, u kriznim situacijama, potakne otpornost pojedinca, porodice i zajednica, kako bi im pomogli da se oporave od uticaja krizne situacije i da se u budućnosti znaju nositi sa takvim događajima. Tim psihosocijalne podrške blisko saraduje sa svim komponentama Službe zaštite i spašavanja Crvenog križa, kao sastavni dio pružanja pomoći i

podrške, bilo da se radi o povrijeđenim osobama, osobama koje su izgubile domove, ili porodicama koje traže svoje nestale članove. Svaki član tima za psihosocijalnu podršku mora proći adekvatnu edukaciju koja je usmjerena na stres menadžment, korake psihosocijalne podrške, prepoznavanje stanja, sigurnost i zaštitu i sl. Usluge psihosocijalne podrške pružaju se pogođenoj populaciji i kao pomoć pomagačima. Psihosocijalna podrška bi trebalo da bude dostupna svim osobama pogođenim nesrećom i kriznom situacijom. Različite grupe, kao što su djeca, adolescenti, odrasli, muškarci, žene, trudnice, starije osobe i osobe sa invaliditetom, različito reaguju na krizu. Psihosocijalne intervencije trebaju biti osmišljene u skladu sa određenim potrebama i resursima grupe kao i sa potrebama i resursima pojedinaca u tim grupama. Crveni križ pažnju usmjerava i na pružanje psihosocijalne podrške osoblju i volonterima kao pomagačima u kriznim situacijama. Volonteri i zaposlenici Crvenog križa koji su dio populacije direktno pogođene nesrećom ili kriznom situacijom mogu i sami doživjeti gubitak bližnjih ili svog doma. Osoblje Crvenog križa koje dolazi iz drugih dijelova zemlje da pomognu često su odvojeni od svojih porodica i uobičajenih mreža podrške. Zbog stresnih uslova rada i traumatskih događaja tokom nesreće i volonterima i zaposlenima potrebna je pomoć i psihosocijalna podrška kakva se pruža i pogođenoj populaciji.“ (Nikšić, 2020:26-27)

2.1.4 Tim za logistiku, prihvata nesrećenih i snabdijevanje

Kao humanitarna organizacija, Crveni križ uvijek treba da raspolaže sa određenom količinom humanitarnih roba i materijalno-tehničkih sredstava za hitno djelovanje. U slučaju prirodne ili druge nesreće Crveni križ stavlja na raspolaganje kako ljudske, tako i materijalne resurse sa ciljem da se nesrećenim osobama pruži hitna pomoć u vidu kratkoročne podrške pri smještaju i ishrani, a dugoročni pri oporavku od posljedica uzrokovanih prirodnom ili drugom nesrećom. „Tim za logistiku, prihvata nesrećenih i snabdijevanje kao dio Službe zaštite i spašavanja, prema uredbama i odlukama koje donosi Predsjedništvo Crvenog križa, ima zadatak da odmah nakon date nesreće uspostavi prihvatni centar, ukoliko je to potrebno, te distribuirati određenu količinu toplih obroka, vode, odjevnih predmeta, deka, rasklopivih kreveta, šatora i ostale opreme u zavisnosti od potreba i prioriteta. Realizaciju aktivnosti tima za logistiku, prihvata nesrećenih osoba i snabdijevanja koordinira rukovodilac Službe zaštite i spašavanja Crvenog križa Federacije BiH u saradnji sa nadležnim institucijama. Ovaj tim, shodno obimu posla obično ima podršku volontera Crvenog križa koji trebaju biti osposobljeni za rad u hitnim situacijama.“ (Nikšić, 2020:28)

2.1.5 Tim za korištenje radio veze

Ukoliko pričamo općenito o radio vezama u Bosni i Hercegovini postoji oko 3.000 licenciranih radio amatera, a u svijetu nekoliko miliona licencirani stanica. Ovaj podatak je objavljan na stranici radio amatera Elektrotehničkog fakulteta Univeziteta u Sarajevu. Tim za korištenje radio veze u sastavu Službe zaštite i spašavanja ili višenamjenske terenske jedinice kako bi bio u funkciji mora proći kroz određene kurseve i edukacije, a prvenstveno treba biti osposobljen za rad sa radio vezom i imati odgovarajuću dozvolu za rad. „Ovim timom rukovodi rukovodilac Službe zaštite i spašavanja, a zadužen je za uspostavljanje i održavanje komunikacije u kriznim situacijama, prirodnim i drugim nesrećama. U praksi, organizacije Crvenog križa ostvaruju saradnju sa klubom radio-amatera koji i realiziraju obuke za timove i osoblje Crvenog križa. Radioamaterske veze se ostvaruju pomoću ručnih, mobilnih, stacionarnih primopredajnika, korištenjem analognih i digitalnih tehnika.“ (Nikšić, 2020:29)

Veze se ostvaruju direktno (lokalno ili globalno) ili korištenjem različitih komunikacijskih mreža. Poruke koje se razmjenjuju su privatne, ali mogu se prenositi i vitalne informacije kao što je slučaj u vanrednim prilikama, prirodnim i drugim nesrećama i ostalim kriznim situacijama.

3. Višenamjenska jedinica Crvenog križa Općine Centar

Crveni križ, u slučaju kada nadležni organ proglasi situaciju prirodne i druge nesreće, stavlja na raspolaganje i višenamjenske terenske jedinice nadležnim štabovima civilne zaštite kantona, gradova i općina. Ovim jedinicama u toku akcije zaštite i spašavanja, neposredno rukovode nadležna lica Crvenog križa koja su imenovana u općinski, kantonalni odnosno Federalni odbor civilne zaštite.

Višenamjenske terenske jedinice, za razliku od Službe zaštite i spašavanja Crvenog križa, su multifunkcionalne jedinice ili mještovite specijalizirane jedinice sastavljene od volontera Crvenog križa, koje trebaju biti osposobljene da djeluju u različitim situacijama i da pruže specijalističke podrške kao što su napredna prva pomoć i održavanje života, radio-veza, transport, podizanje kampa, pročišćavanje vode, procjena rizika, spašavanje na vodi i sl.

3.1 Osnivanje i struktura

Višenamjenska terenska jedinica Crvenog križa Općine Centar osnovana je u martu 2015. godine na sjednici Predsjedništva. Nakon katastrofalnih poplava koje su pogodile Bosnu i Hercegovinu, Predsjedništvo CK Centar je došlo da zaključka da je formiranja Višenamjenske terenske jedinice opravdano i potrebno kako bi se ubuduće moglo bolje reagovati na elementarne potrebe. Prije

samog osnivanja bilo je potrebno donijeti niz dokumenata koje su vezani za formiranje Višenamjenske terenske jedinice kao i dokumenti koji su nužni da bi VNTJ zadovoljila sve zakonske odredbe. „Potrebne odluke su bile :

1. Odluka o obrazovanju višenamjenske terenske jedinice CK Centar Sarajevo sa Organizacijom šemom višenamjenske terenske jedinice;
2. Odluka o materijalnoj formaciji višenamjenske terenske jedinice sa Ličnom i materijalnom formacijom višenamjenske jedinice;
3. Sporazum o dobrovoljnom uključanju u sastav višenamjenske jedinice;
4. Rješenje o raspoređivanju u sastav višenamjenske terenske jedinice;
5. Sporazum o angažiranju višenamjenske jedinice;
6. Dopuna Programa rada OO CK¹⁶ Centar;
7. Procedure o načinu angažiranja višenamjenske jedinice;
8. Plan djelovanja OO CK Centar u slučaju nastanka prirodnih i drugih nesreća. „(CK Centar, 2015)

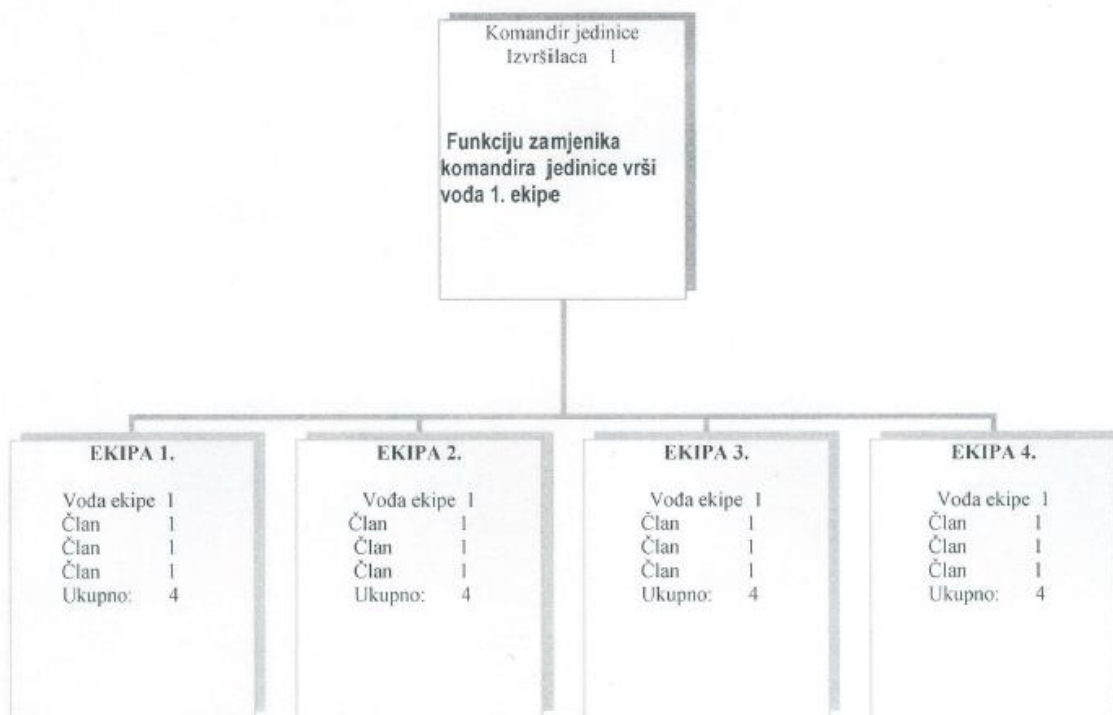
Pored zadatka Crvenog križa koji je utvrđen Zakonom o Crvenom krstu/križu Federacije BiH, Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća FBiH i Statutom organizacije, Predsjedništvo OO CK je procijenilo potrebnim i opravdanim da se stvore uvjeti za efikasnije učešće općinske organizacije CK Centar Sarajevo u uvjetima prirodnih i drugih nesreća, da formira jednu višenamjensku jedinicu Crvenog križa, i u okviru toga da preduzme niz aktivnosti koje će imati za cilj da se višenamjenska jedinica formira, obuči i opremi za ispunjavanje zadataka Crvenog križa u uvjetima nastanka prirodnih i drugih nesreća.

Formacija jedinice je sastavljena u dva odjeljenja sa po dvije ekipe. Svaka ekipa ima 4 člana od kojih je jedno ujedno i vođa ekipe. Komandni kadar jedinice predstavljaju komandir i zamjenik komandira jedinice. Jedinica je osposobljena i opremljena tako da svako djelovanje bude samostalno, te se istovremeno mogu upotrijebiti na različitim lokacijama. Ukupan broj pripadnika jedinice jeste 18. kao što je navedeno u organizacionoj shemi (Slika broj. 15)

---

¹⁶ OO CK – Općinska Organizacija Crvenog križa

**ORGANIZACIONA ŠEMA
JEDINICE CRVENOG KRIŽA OPĆINE CENTAR SARAJEVO**

Slika broj. 15 Organizaciona shema jedinice Crvenog križa Općine Centar Sarajevo (CK Centar, 2015)

3.2 Mandat, misija i plan djelovanja

Višenamjenska jedinica Crvenog križa Centar Sarajevo ima prioritarnu namjenu za ukazivanje prve medicinske pomoći, preduzimanje higijensko-epidemioloških mjera, te zadatke na evakuaciji i zbrinjavanju ugroženog i nastradalog stanovništva. Ukoliko se procijeni da je angažiranje višenamjenske jedinice potrebno, organ civilne zaštite će Predsjedništvu OO CK Centar Sarajevo dostaviti pismeni zahtjev da se jedinica mobilizira i angažira. Pismenim zahtjevom za angažiranje višenamjenske jedinice CK Centar Sarajevo će biti obavezno navedeno :

- Vrijeme angažiranja (dan početka i mogući završetak angažiranja);
- Mjesto angažiranja i zadaci jedinice;
- Osoba na terenu od koje će komandni kadar primiti radne naloge;

- Način prijevoza pripadnika jedinice do mjesta angažiranja u koliko je mjesto angažiranja van područja općine Centar;
- Da angažirani pripadnici višenamjenske jedinice od vremena angažiranja uživaju status pripadnika civilne zaštite te da imaju sva prava iz članova 18. do 21. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća (“Službene novine Federacije BiH“, broj: 39/03 ,22/06 i 43/10).

Namjena obuke višenamjenske terenske jedinice za koju je osposobljena i opremljena jeste:

- Pružanje prve medicinske pomoći;
  - o Cilj obučavanja: Izvršiti obučavanje i osposobljavanje višenamjenske terenske jedinice CK kroz sticanje općih i stručno teorijskih i praktičnih znanja o prvoj medicinskoj pomoći i samopomoći, kao i medicinskoj rijaži i zbrinjavanju unesrećenih u područjima prirodnih nesreća.
- Preduzimanje higijensko – epidemioloških mjera;
  - o Cilj obučavanja: Izvršiti upoznavanje višenamjenske jedinice CK o mogućim uzrocima pojava epidemija i njihovim pojavnim oblicima, posebno u uvjetima prirodnih i drugih nesreća.
- Evakuacija i zbrinjavanje ugroženog stanovništva.
  - o Cilj obučavanja: Izvršiti upoznavanje višenamjenske jedinice CK o vrstama evakuacije i ovlaštenjima za njenu realizaciju. Izvršiti upoznavanje višenamjenske jedinice CK o načinima zbrinjavanja ugroženog i nastradalog stanovništva. Uloga jedinica CK u akcijama evakuacije i zbrinjavanja ugroženog i nastradalog stanovništva.

RB	AKTIVNOST - ZADATAK	NOSILAC	ROK	Izvor financiranja	Saradnja sa	Napomena
1	2	3	4	5	6	7
1.	Donošenje odluke o obrazovanju VNJ Crvenog križa	Predsjedništvo OO CK Centar	April - maj 2015.g.			
2.	Utvrđivanje lične i materijalne formacije VNJ	Predsjedništvo OO CK Centar	April - maj 2015.g.			
3.	Popuna jedinice iz reda punoljetnih osoba članova aktiva mladih OO CK Centar	Sekretar OO CK i Predsjednik aktiva mladih	Mjesec dana nakon formiranja jedinice			Potrebno potpisati sporazume sa svim članovima VNJ
4.	Prikupljanje podataka o potrebnim finansijskim sredstvima na zabavku opreme za VJM	Sekretar OO CK	Mjesec dana nakon formiranja jedinice			
5.	Nabavka lične opreme za članova VNJ	Predsjedništvo i sekretar	Maj 2016.g.	Budžet OO CK Centar, - donacije	-višim organima Crvenog križa, -Organima civilne zaštite -ostalim zainteresiranim	Iz budžeta će se izdvajati ako bude mogućnosti
6.	Nabavka zajedničke opreme za VNJ	Predsjedništvo i sekretar		Budžet OO CK Centar, - donacije	-višim organima Crvenog križa, -Organima civilne zaštite -ostalim zainteresiranim	Iz budžeta će se izdvajati ako bude mogućnosti
7.	Donošenje Plana i Programa obuke VNJ	Predsjedništvo	April - maj 2015.g.			
8.	Realizacija Plana i Programa obuke VNJ	Predsjedništvo i sekretar	Do kraja maja 2016.g.	Budžet OO CK Centar		
9.	Donošenja Procedura o načinu angažiranja VNJ	Predsjedništvo	April - maj 2015.g.			
10.	Donošenje plana djelovanja OO CK u slučaju nastanka prirodnih i drugih nesreća	Predsjedništvo	April - maj 2015.g.			Planom obuhvatiti: I-fazu preventivne zaštite, II- Fazu spašavanja i III- Fazu otklanjanja posljedica

Slika broj 16. Plan realizacije osnivanja VNTJ CK Centar (CK Centar, 2015)

Planom djelovanja (Slika broj. 16) utvđeni su zadaci OO CK Centar Sarajevo u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara u slučaju nastanka prirodnih i drugih nesreća. „U skladu sa članom 4. Uredbe o sadržaju i načinu izrade planova zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća (“ Službene novine Federacije BiH“, broj:23/04 i 38/06) plan sadrži zadatke, mjere i postupke za tri pretpostavljene situacije i to :

1. Za fazu preventivne zaštite;
2. Za fazu spašavanja;
3. Za fazu otklanjanja posljedica.,, (CK Centar, 2015)

AKTIVNOSTI OO CRVENOG KRIŽA CENTAR SARAJEVO NA ZAŠTITI I SPAŠAVANJU LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA

Aktivnosti, mjere, postupci i zadaci	Faza	Vrste nesreće i opasnosti	Izvršilac	MTS i oprema	Rok	Izvori financiranja	Napomena
1	2	3	4	5	6	7	8
<p>I – Pripreme za vlastitu zaštitu</p> <p>Vlastita zaštita ljudi i imovine OO CK Centar obuhvata:</p> <p>a) zaštitu uposlenika i aktivista OO CK koji se mogu zateći u prostorima kojima gazduje OO CK Centar,</p> <p>b) zaštitu svekolike imovine OO CK Centar u koju spadaju poslovne prostorije, magacini, javna kuhinja, te oprema, materijalno tehnička sredstva i robe i vrijednosti koje se nalaze u njima.</p> <p>c) Lična i zajednička oprema i sredstva višenamjenske jedinice OO CK Centar koja se nalazi kod pripadnika jedinice,</p> <p>d) Ostau imovinu i robe OO CK Centar koje se nalaze u skladištima kantonalne ili Federalne organizacije Crvenog križa.</p> <p>Za zaštitu ljudi i imovine iz prethodne tačke odgovoran je sekretar OO CK Centar koji je obavezan da vrši redovan nadzor i kontrolu vrijednosti sa kojima raspolaže OO CK, kroz redovne i vanredne popise opreme i MTS i da o tom stanju redovno informira Predsjedništvo OO CK Centar.</p>	I – Faza preventivne zaštite	<ul style="list-style-type: none"> - zemljotres, - rušenja, - Velike poplave, - Odroni i klizišta, - sniježni nanosi, - tuča-grad, - velike hladnoće, - olujni vjetrovi, - požar, - masovne ljudske, životinjske i biljne bolesti, - eksplozije gasova, - Rudarske nesreće, - RHB kontaminacija zraka, vode, tla, - mine i NUS, - Saobraćajne nesreće, - ostalo 	OO CK Centar Predsjedništvo Višenamjenska jedinica OO CK Druge komisije i službe OO CK Centar	MTS i oprema OO CK Centar	Kroz redovne aktivnosti	Budžet OO CK Centar donacije viših rogana CK Donacije organa CZ Donacije drugih organa i organizacija	

Slika broj 17. Plan mjera, zadataka i postupaka za prvu fazu- preventivnu zaštitu (CK Centar, 2015)

AKTIVNOSTI OO CRVENOG KRIŽA CENTAR SARAJEVO NA ZAŠTITI I SPAŠAVANJU LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA

Aktivnosti, mjere, postupci i zadaci	Faza	Vrste nesreće i opasnosti	Izvršilac	MTS i oprema	Rok	Izvori financiranja	Napomena
1	2	3	4	5	6	7	8
<p>I – Pripreme za vlastitu zaštitu- nastavak</p> <p>U slučaju ugrožavanja ljudi i aktivista CK koji se zateknu u prostorima OO CK, sekretar OO KC Centar će organizirati evakuaciju ljudi i materijalnih sredstava iz ugroženih prostora na sigurne lokacije uvažavajući činjenicu da spašavanje ljudi ima najveći prioritet nad ostalim vidovima zaštite.</p> <p>II – Pripreme za učešće u zaštiti i spašavanju u slučaju nastanka prirodnih i drugih nesreća na razini lokalne zajednice- općine, kantona Sarajevo i Federacije BiH</p> <p>U cilju priprema za adekvatno učešće OO CK Centar u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara na razini lokalne zajednice- općine, kantona Sarajevo i Federacije BiH i šire, Predsjedništvo OO CK Centar će formirati višenamjensku jedinicu.</p> <p>Namjena ove jedinice jeste:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pružanje prve medicinske pomoći, - Poduzimanje higijensko – epidemioloških mjera, - Evakuacija i zbrinjavanje ugroženog stanovništva <p>Finansiranje obučavanja i opremanja ove jedinice vršit će se iz budžetskih sredstava OO CK Centar shodno mogućnostima, iz donacija viših organa Crvenog križa, organa civilne zaštite općine, kantona, Federacije BiH, organa zaštite i spašavanja Bosne i Hercegovine, te kroz donacije u finansijskim sredstvima ili opremi drugih organa i organizacija.</p>	I – Faza preventivne zaštite	<ul style="list-style-type: none"> - zemljotres, - rušenja, - Velike poplave, - Odroni i klizišta, - sniježni nanosi, - tuča-grad, - velike hladnoće, - olujni vjetrovi, - požar, - masovne ljudske, životinjske i biljne bolesti, - eksplozije gasova, - Rudarske nesreće, - RHB kontaminacija zraka, vode, tla, - mine i NUS, - Saobraćajne nesreće, - ostalo 	OO CK Centar Predsjedništvo Višenamjenska jedinica OO CK Druge komisije i službe OO CK Centar	MTS i oprema OO CK Centar	Kroz redovne aktivnosti	Budžet OO CK Centar donacije viših rogana CK Donacije organa CZ Donacije drugih organa i organizacija	

Slika broj 18. Plan mjera, zadataka i postupaka za prvu fazu- preventivnu zaštitu (CK Centar, 2015)

AKTIVNOSTI OO CRVENOG KRIŽA CENTAR SARAJEVO NA ZAŠTITI I SPAŠAVANJU LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA

Aktivnosti, mjere, postupci i zadaci	Faza	Vrste nesreće i opasnosti	Izvršilac	MTS i oprema	Rok	Izvori financiranja	Napomena
1	2	3	4	5	6	7	8
<p>III – Provođenje osnovne i dopunske obuke - osposobljavanje i uvježbavanje</p> <p>Ovaj oblik priprema se obavlja kroz redvne godišnje aktivnosti OO CK Centar i on obuhvata:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Donošenje godišnjih Planova i programa obuke višenamjenske jedinice za slučaj prirodnih i drugih nesreća, - Realizaciju godišnjih Planova i Programa osnovne i dopunske obuke, - Organiziranjem praktično- pokaznih vježbi višenamjenske jedinice, - Učešće na raznim takmčenjima - Testiranje kvaliteta i brzine u reakcijama pripadnika višenamjenske jedinice na razne pretpostavljene okolnosti (povrede i supozicije) i uvježbavanje svih pripadnika dok ne budu osposobljeni za samostalan ef kasan rad na terenu u složenim okolnostima. <p>Predsjedništvo OO CK Centar je dužno da stvori optimalne uvjete za provođenje kvalitetne obuke.</p>	I – Faza preventivne zaštite	<ul style="list-style-type: none"> - zemljotres, - rušenja, -Velike poplave, -Odroni i klizišta, -sniježni nanosi, - tuča-grad, - velike hladnoće, -olujni vjetrovi, - požar, - masovne ljudske, životinjske i biljne bolesti, -eksplozije gasova, -Rudarske nesreće, RHB kontaminacija zraka, vode, tla, -mine i NUS, - Saobraćajne nesreće, - ostalo 	OO CK Centar Predsjedništvo Višenamjenska jedinica OO CK Druge komisije i službe OO CK Centar	MTS i oprema OO CK Centar	Kroz redovne aktivnosti	Budžet OO CK Centar donacije viših rogana CK Donacije organa CZ Donacije drugih organa i organizacija	

Slika broj 19. Plan mjera, zadataka i postupaka za prvu fazu- preventivnu zaštitu (CK Centar, 2015)

AKTIVNOSTI OO CRVENOG KRIŽA CENTAR SARAJEVO NA ZAŠTITI I SPAŠAVANJU LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA

Aktivnosti, mjere, postupci i zadaci	Faza	Vrste nesreće i opasnosti	Izvršilac	MTS i oprema	Rok	Izvori financiranja	Napomena
1	2	3	4	5	6	7	8
<p>IV –Nabavka potrebne opreme- opremanje</p> <p>Opremanje obuhvata nabavku:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lične opreme za pripadnike višenamjenske jedinice. Ova oprema se dodjeljuje pripadnicima višenamjenske jedinice, - Zajedničke opreme za pripadnike višenamjenske jedinice za prvu medicinsku pomoć, poduzimanje higijensko – epidemioloških mjera, evakuacije i zbrinjavanja ugroženog stanovništva. Ovu opremu pripadnici jedinice koriste u obuci i vježbama. - Rezerve opreme i MTS potrebnih za provođenje mjera zaštite i spašavanja. Ova oprema se skладиšti u magacinu OO CK Centar i koristi se kod provođenja mjera zaštite i spašavanja (organiziranja ishrane i smještaja ugroženog stanovništva i sl) <p>Predsjedništvo OO CK Centar će svake godine planirati određena finansijska sredstva za nabavku lične i zajedničke opreme za potrebe višenamjenske jedinice i za preduzimanje mjera zaštite i spašavanja.</p> <p>Predsjedništvo OO CK Centar će se svake godine obratiti potencijalnim donatorima (višim organima Crvenog križa, organima civilne zaštite) i drugim organima i organizacijama radi ostvarivanja dodatnih donacija u finansijskim sredstvima ili u opremi radi opremanja višenamjenske jedinice i stvaranja neophodnih rezervi za provođenje mjera zaštite i spašavanja.</p>	I – Faza preventivne zaštite	<ul style="list-style-type: none"> - zemljotres, - rušenja, -Velike poplave, -Odroni i klizišta, -sniježni nanosi, - tuča-grad, - velike hladnoće, -olujni vjetrovi, - požar, - masovne ljudske, životinjske i biljne bolesti, -eksplozije gasova, -Rudarske nesreće, RHB kontaminacija zraka, vode, tla, -mine i NUS, - Saobraćajne nesreće, - ostalo 	OO CK Centar Predsjedništvo Višenamjenska jedinica OO CK Druge komisije i službe OO CK Centar	MTS i oprema OO CK Centar	Kroz redovne aktivnosti	Budžet OO CK Centar donacije viših rogana CK Donacije organa CZ Donacije drugih organa i organizacija	

Slika broj 20. Plan mjera, zadataka i postupaka za prvu fazu- preventivnu zaštitu (CK Centar, 2015)

AKTIVNOSTI OO CRVENOG KRIŽA CENTAR SARAJEVO NA ZAŠTITI I SPAŠAVANJU LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA

Aktivnosti, mjere, postupci i zadaci	Faza	Vrste nesreće i opasnosti	Izvršilac	MTS i oprema	Rok	Izvori financiranja	Napomena
1	2	3	4	5	6	7	8
<p>V – Ostale aktivnosti OO CK u fazi preventivne zaštite</p> <p>Ostale aktivnosti obuhvataju:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Koordinaciju aktivnosti sa višim organima Cvenog križa, organima civilne zaštite; - Obučavane i osposobljavanje Predsjedništva i drugih oblika djelovanja za rad u situaciji prirodnih i drugih nesreća; - Stvaranje rezervi roba značajnih za provođenje zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, skladištenje tih roba, njihovo zadržavanje i čuvanje u ispravnom stanju; - Spremanje svih evidencija značajnih za rad OO CK i njihovo čuvanje u više kopija kako ne bi došlo do njihovog gubitka ili uništavanja (spiskovi korisnika socijalnih davanja, korisnika kuhinje, korisnika kućne njege, spiskova osoba koje su u postupku traženja i sl.); - Ostale aktivnosti koje budu inicirane od strane viših organa Crvenog križa, Međunarodne org. CK i drugih. 	I – Faza preventivne zaštite	<ul style="list-style-type: none"> - zemljotres, - rušenja, -Velike poplave, -Odroni i klizišta, -sniježni nanosi, - tuča-grad, - velike hladnoće, -olujni vjetrovi, - požar, - masovne ljudske, životinjske i biljne bolesti, -eksplozije gasova, -Rudarske nesreće, RHB kontaminacija zraka, vode, tla, -mine i NUS, - Saobraćajne nesreće, - ostalo 	OO CK Centar Predsjedništvo Višenamjenska jedinica OO CK Druge komisije i službe OO CK Centar	MTS i oprema OO CK Centar	Kroz redovne aktivnosti	Budžet OO CK Centar, donacije viših organa CK Donacije organa CZ Donacije drugih organa i organizacija	

Slika broj 21. Plan mjera, zadataka i postupaka za prvu fazu- preventivnu zaštitu (CK Centar, 2015)

Kao što vidimo na Slikama broj: 17, do 21. plan mjera zadataka za prvu fazu tj. preventivnu zaštitu je podjeljen u 5 etapa i to :

- I. Priprema za vlastitu zaštitu;
- II. Pripreme za učešće u zaštiti i spašavanju u slučaju nastanka prirodnih i drugih nesreća na razini lokalne zajednice-općine, kantona Sarajevo i Federaciji BiH;
- III. Provođenje osnovne i dopunske obuke – osposobljavanje i uvježbavanje;
- IV. Nabavka potrebne opreme;
- V. Ostale aktivnosti OO CK u fazi preventivne zaštite.

AKTIVNOSTI OO CRVENOG KRIŽA CENTAR SARAJEVO NA ZAŠTITI I SPAŠAVANJU LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA

Aktivnosti, mjere, postupci i zadaci	Faza	Vrste nesreće i opasnosti	Izvršilac	MTS i oprema	Rok	Izvori financiranja	Napomena
1	2	3	4	5	6	7	8
<p>V – Sudjelovanje OO CK Centar u spašavanju ljudi i materijalnih dobara i otklanjanju nastalih posljedica.</p> <p>Ova obaveza se izvršava kada nadležno tijelo vlasti (za Federaciju BiH - Vlada Federacije BiH, za kanton – Vlada kantona, za općinu – Općinski načelnik) proglase stanje prirodne i druge nesreće.</p> <p>U ovim okolnostima Predsjedništvo OOCK Centar, koordinira aktivnosti na učešću aktivista OOCK Centar u akcijama zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara. Sve aktivnosti se provode uz intenzivnu koordinaciju sa Kantonalnom i Federalnom organizacijom Crvenog križa i organima civilne zaštite.</p> <p>Predsjedništvo OO CK Centar će upoznati nadležne organe civilne zaštite da OOCK Centar Sarajevo raspolaže sa osposobljenom, obučenom i opremljenom višenamjenskom jedinicom koju je moguće angažirati na zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara. Organima civilne zaštite će se ponuditi mogućnost da potpišu sporazum o načinu angažiranja višenamjenske jedinice OOCK Centar, nakon čega mogu izdati pismeni nalog (zahtjev) za njenim angažiranjem.</p>	II – Faza spašavanja	<ul style="list-style-type: none"> - zemljotres, - rušenja, - Velike poplave, - Odroni i klizišta, - sniježni nanosi, - tuča-grad, - velike hladnoće, - olujni vjetrovi, - požar, - masovne ljudske, životinjske i biljne bolesti, - eksplozije gasova, - Rudarske nesreće, - RHB kontaminacija zraka, vode, tla, - mine i NUS, - Saobraćajne nesreće, - ostalo 	OO CK Centar Predsjedništvo Višenamjenska jedinica OO CK Druge komisije i službe OO CK Centar	MTS i oprema OO CK Centar	Kroz redovne aktivnosti	Budžet OO CK Centar donacije viših rogana CK Donacije organa CZ Donacije drugih organa i organizacija	

Slika broj 22. Plan mjera, zadataka i postupaka za drugu u fazu, fazu spašavanja (CK Centar, 2015

AKTIVNOSTI OO CRVENOG KRIŽA CENTAR SARAJEVO NA ZAŠTITI I SPAŠAVANJU LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA

Aktivnosti, mjere, postupci i zadaci	Faza	Vrste nesreće i opasnosti	Izvršilac	MTS i oprema	Rok	Izvori financiranja	Napomena
1	2	3	4	5	6	7	8
<p>V – Sudjelovanje OO CK Centar u spašavanju ljudi i materijalnih dobara i otklanjanju nastalih posljedica. Nastavak</p> <p>Mjere zaštite i spašavanja koje će se poduzimati naređuje nadležni stožer civilne zaštite. Kad je u pitanju razina općinske organizacije CK Centar, to će najčešće biti općinski i kantonalni stožer civilne zaštite. Izuzetno moguće je da naredbu izda i Federalni organ CZ.</p> <p>Ukoliko dođe do angažiranja višenamjenske jedinice OO CK Centar, jedinici se izdaju potrebna MTS ista se upućuje na izvršenje zadataka prema dobijenoj naredbi. O radu jedinice se vode potrebne evidencije, a o rezultatima njenog angažiranja redovno se informira Predsjedništvo OO CK Centar i organ CZ koji je izdao zahtjev za njenim angažiranjem.</p> <p>U ovoj fazi OO CK Centar naročito:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pruža prvu medicinsku pomoć na mjestima nesreće, uz učešće stručnih osoba vrši trijažu povrijeđenih te transport povrijeđenih u zdravstvene ustanove; - U suradnji sa nadležnim organizacijama, organizira akcije dobrovoljnog darivanja krvi; - Učestvuje u prilagodavanju raznih prostora u prihvatne centre i mjesta za smještaj ugroženih i nastradalih; - Provodi higijensko epidemiološke mjere u prostorima i sredinama gdje je to potrebno; 	II – Faza spašavanja	<ul style="list-style-type: none"> - zemljotres, - rušenja, - Velike poplave, - Odroni i klizišta, - sniježni nanosi, - tuča-grad, - velike hladnoće, - olujni vjetrovi, - požar, - masovne ljudske, životinjske i biljne bolesti, - eksplozije gasova, - Rudarske nesreće, - RHB kontaminacija zraka, vode, tla, - mine i NUS, - Saobraćajne nesreće, - ostalo 	OO CK Centar Predsjedništvo Višenamjenska jedinica OO CK Druge komisije i službe OO CK Centar	MTS i oprema OO CK Centar	Kroz redovne aktivnosti	Budžet OO CK Centar donacije viših rogana CK Donacije organa CZ Donacije drugih organa i organizacija	

Slika broj 23. Plan mjera, zadataka i postupaka za drugu u fazu, fazu spašavanja (CK Centar, 2015

AKTIVNOSTI OO CRVENOG KRIŽA CENTAR SARAJEVO NA ZAŠTITI I SPAŠAVANJU LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA

Aktivnosti, mjere, postupci i zadaci	Faza	Vrste nesreće i opasnosti	Izvršilac	MTS i oprema	Rok	Izvori financiranja	Napomena
1	2	3	4	5	6	7	8
<p>V – Sudjelovanje OO CK Centar u spašavanju ljudi i materijalnih dobara i otklanjanju nastalih posljedica. <i>Nastavak</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Prikuplja podatke o nestalim osobama i intenzivira rad Službe traženja i razmjene informacija; - Organizira rad službe kućne njege za stare inapuštene osobe i osobe sa posebnim potrebama; - Vršiti i druge poslove i zadatke koje mu nalaže viši organi Crvenog križa i organi civilne zaštite <p>Sve navedene poslove i zadatke OO CK Centar izvršava preko Predsjedništva, višenamjenske jedinice, i drugih oblika djelovanja volonterskog učesća građana, organizacije mladih, komisija i sl.</p>	II – Faza spašavanja	<ul style="list-style-type: none"> - zemljotres, - rušenja, -Velike poplave, -Odroni i klizišta, -sniježni nanosi, - tuča-građ, - velike hladnoće, -olujni vjetrovi, - požar, - masovne ljudske, životinjske i biljne bolesti, -eksplozije gasova, -Rudarske nesreće, RHB kontaminacija zraka, vode, tla, -mine i NUS, - Saobraćajne nesreće, - ostalo 	<p>OO CK Centar Predsjedništvo Višenamjenska jedinica OO CK Druge komisije i službe OO CK Centar</p>	<p>MTS i oprema OO CK Centar</p>	<p>Kroz redovne aktivnosti</p>	<p>Budžet OO CK Centar donacije viših rošana CK Donacije organa CZ Donacije drugih organa i organizacija</p>	

Slika broj 24. Plan mjera, zadataka i postupaka za drugu u fazu, fazu spašavanja (CK Centar, 2015

Etape vezane za Plan mjera, zadataka i postupaka za drugu fazu, fazu spašavanja slikama broj: 22, 23, 24, su :

I. Sudjelovanje OO CK Centar u spašavanju ljudi i materijalnih dobara i otklanjanju nastalih posljedica;

U ovoj fazi OO CK Centar naručito obraća pažnju na :

- Pružanje prve medicinske pomoći na mjestima nesreće, uz učešće stručnih osoba vrši trijažu povrijeđenih te transport povrijeđenih u zdravstvene ustanove;
- U saradnji sa nadležnim organizacijama, organizira akcije dobrovoljnog darivanja krvi;
- Učestvuje u prilagođavanju raznih prostora u private centre i mjesta za smještaj ugroženih i nastradalih;
- Provedi higijensko-epidemiološke mjere u prostorima i sredinama gdje je to potrebno;
- Prikuplja podatke o nestalim osobama i intenzivira rad Službe traženja i razmjene informacija;
- Organizira rad službe kućne njege za stare i napuštene osobe i osobe sa posebnim potrebama;

- Vršiti i druge poslove i zadatke koje mu nalaže viši organ Crvenog križa i organi civilne zaštite. „ (CK Centar, 2015)

Sve navedene poslove i zadatke OO CK Centar izvršava preko Predsjedništva, višenamjenske jedinice i drugih oblika djelovanja volonterskog učešća građana, organizacije mladih, komisija i sl.

AKTIVNOSTI OO CRVENOG KRIŽA CENTAR SARAJEVO NA ZAŠTITI I SPAŠAVANJU LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I DRUGIH NESREĆA							
Aktivnosti, mjere, postupci i zadaci	Faza	Vrste nesreće i opasnosti	Izvršilac	MTS i oprema	Rok	Izvori financiranja	Napomena
1	2	3	4	5	6	7	8
<p>VI – Faza otklanjanja posljedica</p> <p>U ovoj fazi dolazi do proglašavanja stanja „Prestanka stanja prirodne i druge nesreće“ Međutim, pošto su nastale posljedice još prisutne vjerovatno neće doći istovremeno i do deaktiviranja višenamjenske jedinice CK Centar.</p> <p>U ovoj fazi se preduzimaju sljedeće aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nastavak aktivnosti na zbrinjavanju ugroženih i nastradalih na mjestima stradanja i mjestima smještaja; - Učešće sa drugim službama u asanaciji terena; - Učešće u pomirivanju svakodnevnih potreba prihvatnih centara i drugih mjesta zbrinjavanja; - Organiziranje akcija dobrovoljnog darivanja krvi; - Intenziviranje rada javnih kuhinja, službe traženja, kućne njege; - Prijem i distribucija svih vidova humanitarne pomoći radi ublažavanja nastalih posljedica; - Dostavljanje izvještaja nadležnim organima CK i CZ i međunarodnih organizacija o stanju na terenu i novonastalim potrebama u robama i drugim MTS potrebnih za ublažavanje nastalih posljedica do postizanja redovnog stanja na terenu. <p>Sve ove aktivnosti se provode uz usku suradnju sa višim organima Crvenog križa i organima civilne zaštite.</p>	III – Faza otklanjanja posljedica	<ul style="list-style-type: none"> - zemljotres, - rušenja, - Velike poplave, - Odroni i klizišta, - sniježni nanosi, - tuča-grad, - velike hladnoće, - olujni vjetrovi, - požar, - masovne ljudske, životinjske i biljne bolesti, - eksplozije gasova, - Rudarske nesreće, - RHB kontaminacija zraka, vode, tla, - mine i NUS, - Saobraćajne nesreće, - ostalo 	<p>OO CK Centar Predsjedništvo Višenamjenska jedinica OO CK Druge komisije i službe OO CK Centar</p> <p>MTS i oprema OO CK Centar</p>		Kroz redovne aktivnosti	<p>Budžet OO CK Centar, donacije viših organa CK Donacije organa CZ Donacije drugih organa i organizacija</p>	<p>Višenamjenska jedinica će biti angažirana sve dok organ koji je izdao pismeni nalog za njeno angažiranje ne izda također pismeni nalog za njeno deaktiviranje i raspuštanje. Nakon toga se vrši obračun troškova rada jedinice (rendacija i drugog) i isti se dostavljaju nadležnom organu CZ koji je izdao nalog za angažiranjem na izmirenje.</p>

Slika broj 25. Plan mjera, zadataka i postupaka za treću fazu, fazu otklanjanja posljedica (CK Centar, 2015)

Ako govorimo o planu mjera, zadataka i postupaka za treću fazu, fazu otklanjanja posljedica (Slika broj 25) možemo reći da se u toj etapi poduzimaju sljedeće aktivnosti:

- Nastavak aktivnosti na zbrinjavanju ugroženih i nastradalih na mjestima stradanja i mjestima smještaja;
- Učešće u drugim službama u asanaciji terena;
- Učešće u pomirivanju svakodnevnih potreba privatnih centara i drugih mjesta zbrinjavanja;
- Organiziranje akcija dobrovoljnog darivanja krvi;
- Intenziviranje rada javnih kuhinja, službe traženja, kućne njege;
- Prijem i distribucija svih vidova humanitarne pomoći radi ublažavanja nastalih posljedica;

- Dostavljanje izvještaja nadležnim organima CK i CZ i međunarodnih organizacija o stanju na terenu i novonastalim potrebama u robama i drugim MTS potrebnih za ublažavanje nastalih posljedica do postizanja redovnog stanja na terenu.

Sve navedene aktivnosti se provode uz usku saradnju sa višim organima Crvenog križa i organima civilne zaštite.

3.4 Primjer prikupljenih podataka rada VNTJ

Nakon osnivanja višenamjenske jedinice Crvenog križa Centar Sarajevo, jedinica je prošla niz obuka, kako bi adekvatno bila obučena i spremna za eventualno angažiranje. Članovi višenamjenske jedinice su zajedno sa Dobrovoljnim vatrogasnim drušvom „Bjelave“ i drugim partnerima Civilne zaštite Općine Centar učestvovali u nizu pokaznih vježbi kao što su : pokazna vježba spašavanja iz urbanog prostora u slučaju požara i zemljotresa koja je bila u realizaciji Civilne Zaštite Općine Centar. Vježba je održana u saradnji sa Dvd¹⁷ „Bjelave“, Gorskom službom Spašavanje stanica Sarajevo, JU¹⁸ Dom zdravlja Kantona Sarajevo. Gdje je zadatak višenamjenske terenske jedinice CK Centar bio pružanje prve medicinske pomoći, imobilizacija i spremanje povrijeđenih za hitan transport. Terenska jedinica CK Centra-a je također učestvovala u nizu pokaznih vježbi koje su održane na području Općine Centar, a koje su imale za tematiku evakuaciju učenika i osoblja Osnovnih škola u slučaju požara. Iste pokazne vježbe su uspješno realizirane u svim Osnovnim školama na području Općine Centar.

Višenamjenska terenska jedinica je prvi put nakon njenog osivanja angažirana 2020. godine od strane Komandanta Civilne zaštite Općine Centar, tadašnjeg načelnika Prof. dr. Nedžada Ajnadžića tokom još aktuelne globalne pandemije SARS-CoV-2 virusa. Jedinica je angažirana sa svrhom preduzimanja higijensko-epidemioloških mjera u samim prostorijama zgrade Općine Centar. Angažman jedinice je počeo 19. marta. 2020. godine te je trajao do perioda 01. juna. 2020. godine, nakon čega je napravljena pauza. Aktivnosti su nasavljene od 03. augusta 2020. pa sve do današnjeg dana. U svrhu analize prikupljenih podataka, za detaljnu analizu će se uzeti dva perioda i to: period od 20.03.2020. godine do 29.05.2020. i period od 03.08.2020. godine do 31.12.2020. godine.

---

¹⁷ Dvd- dobrovoljno vatrogasno društvo

¹⁸ JU- Javna ustanova

Za Analizu prikupljenih podataka za prvi period uzeti će se parametri kao :

- Broj stranaka (ljudi) koje su aktiviralne termalni alarm;
- Broj stranaka (ljudi) koje su vraćene i kojima je onemogućen pristup Općini zbog određenih simptoma SARS-CoV-2 virusem;
- Ukupan broj stranaka (ljudi);
- Prosječan broj stranaka (ljudi);
- Ukupan prosječan broj stanaka za vremenski period:
- Ukupan broj radnih dana za vremenski period.

Navedeni parametri se uzimaju za analizu kako bi se ukazalo na broj stranaka koje su posjetile Općinu Centar, u ukupnom broju stranaka sadržan je i broj uposlenika koji su dolazili na svoja radna mjesta. Na osnovu istih brojeva teško je dokazati da li je višenamjenska jedinica uspjela spriječiti zarazu stranaka i uposlenika SARS-CoV-2 virusom, budući da sve stranke i uposlenici svoje vrijeme provode i van prostorija gdje je jedinica bila angažirana. Ali zasigurno se može reći da sprovođenjem higijensko-epidemioloških mjera od strane terenske jedinice je preventirano brzo i nekontrolisano širenje virusa.

Za analizu prikupljenih podataka za drugi period uzeti će se parametri kao :

- Ukupan broj stranaka;
- Prosječna posjećenost;
- Broj radni dana.

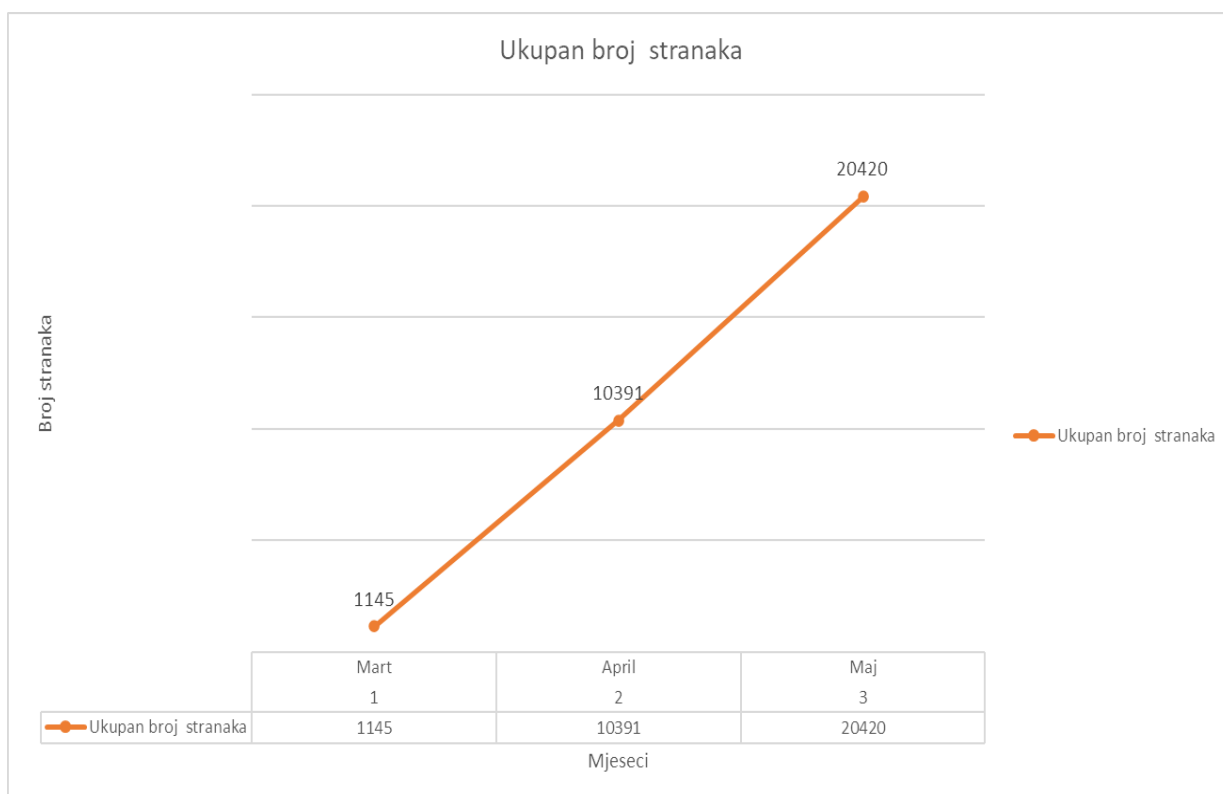
Evidentno je navesti još jedan angažman višenamjenske terenske jedinice CK Centar a koji se odnosi na Komemorativnu šetnju koja je održana 16. maja. 2020. godine. Gdje se u izvorima organizatora iste navodi je je bilo preko 5.000 osoba. Uloga Crvenog križa i terenske jedinice u istoj je bila provođenje higijensko-epidemioloških mjera, te u saradnji sa pripadnicma Policije obezbijediti nesmetan tok osoba uz poštivanje tamošnjih mjera socijalne distance i drugih epidemioloških mjera.

4. Prikaz i analiza prikupljenih podataka angažiranosti VNTJ tokom globalne pandemije SARS-CoV-2

4.1 Prikaz i analiza podataka za prvi vremenski period

Za vremenski period od 20.03.2020. godine do 29.05.2020. godine ukupan broj radnih dana iznosio je: 50 radnih dana (od ponedjeljka do petka). Za 50 radnih dana ukupan broj stranaka koje su posjetile Općinu Centar uključujući i uposlenike iznosio je 31.956. (Slika broj. 26) stranki i to za:

- mjesec Mart 1.145 ;
- mjesec April 10.391;
- mjesec Maj 20.420 .

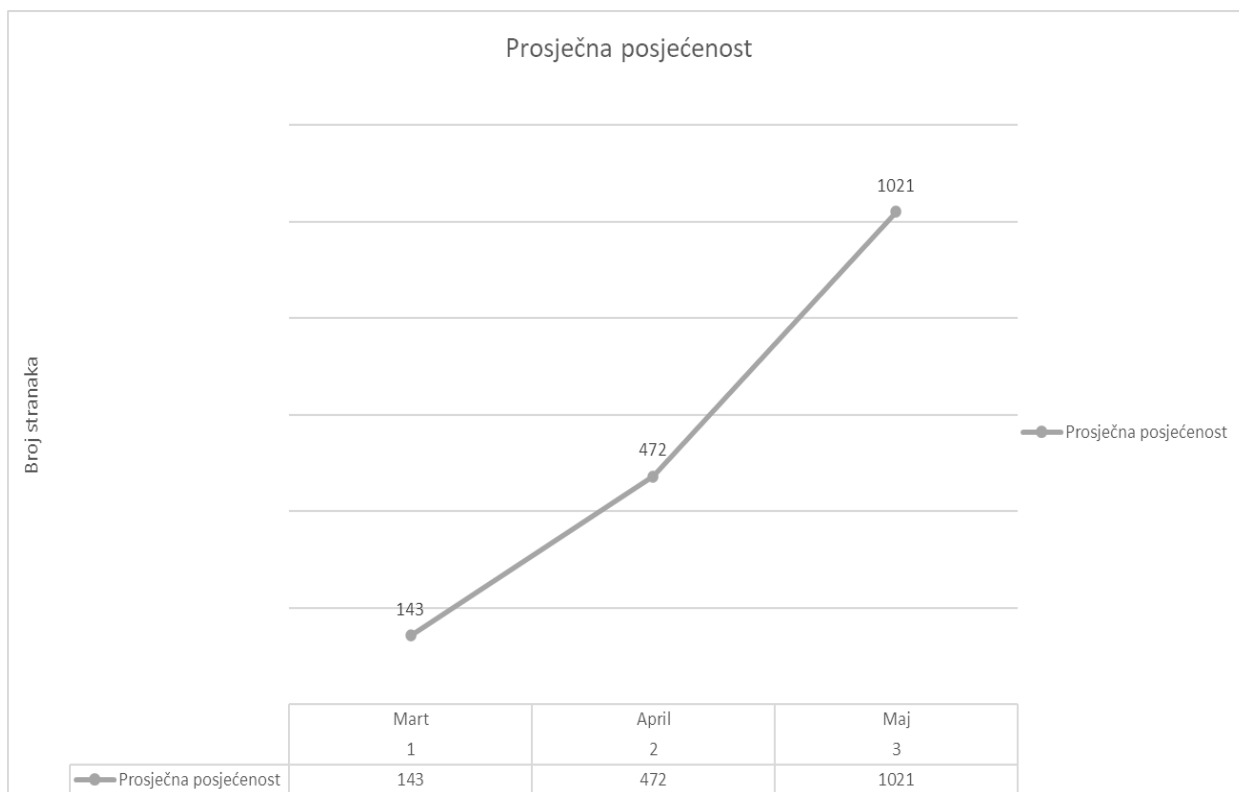

Slika broj 26. Ukupan broj stranaka

Prosječna posjećenost 639 stranki (Slika broj. 27) i to za mjesec:

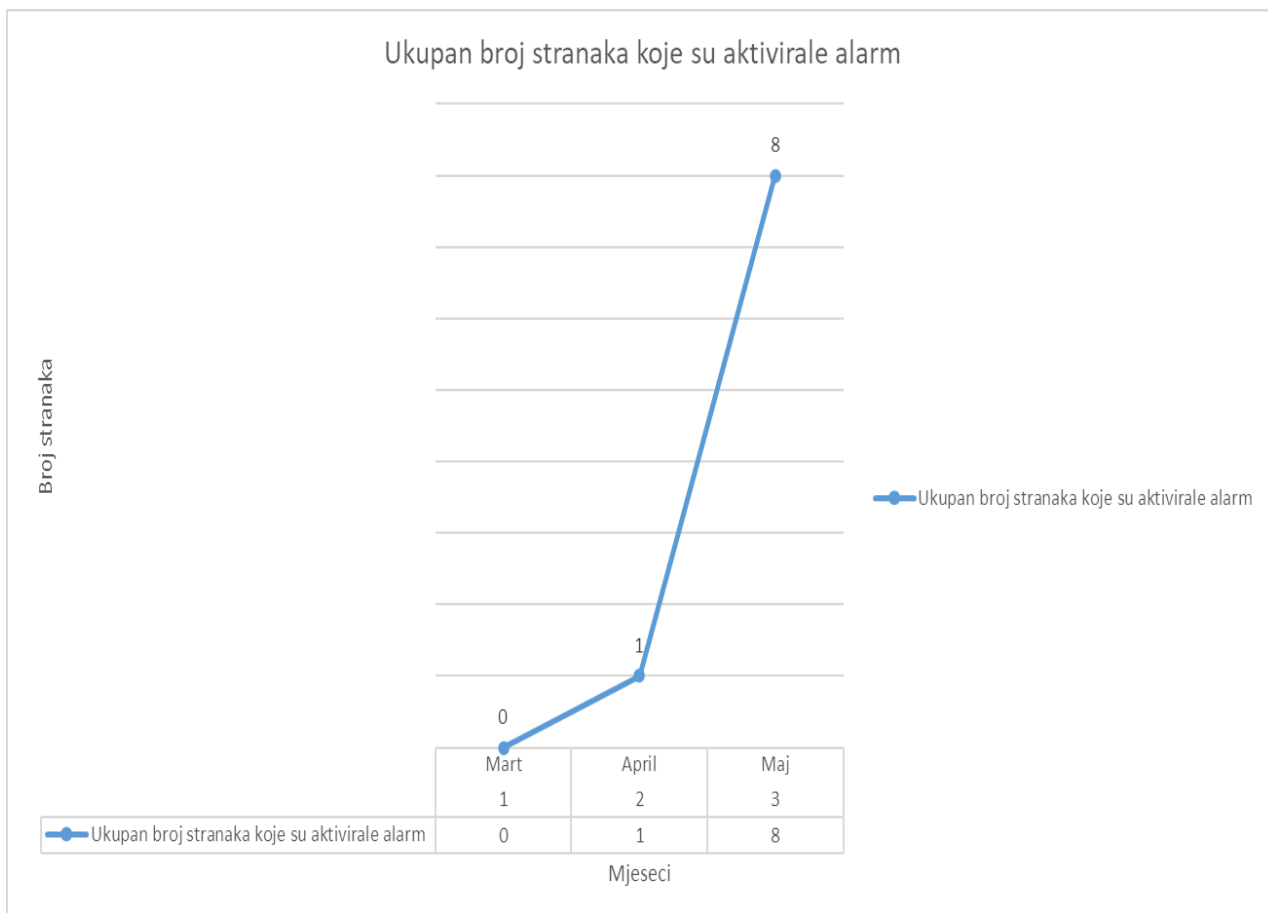
- Mart (tačnije za radne dane od 20.03 do 01.04.2020 godine) je iznosila 143 stranke;
- mjesec April 472 ;
- mjesec Maj 1.021.

Slika broj 27. Prosječna posjećenost

Ukupan broj stranki koje su aktivirale sigurnosni alarm (alarm koji je automatiziran i u sinhronizaciji zajedno sa automatskim termalnim kamerama koje detektuju lice, i koji signalizira ukoliko osoba ima veću tjelesnu tempraturu od 37°C stepeni Celzijusa) je iznosio 9 stranki (Slika broj. 28) i to za :

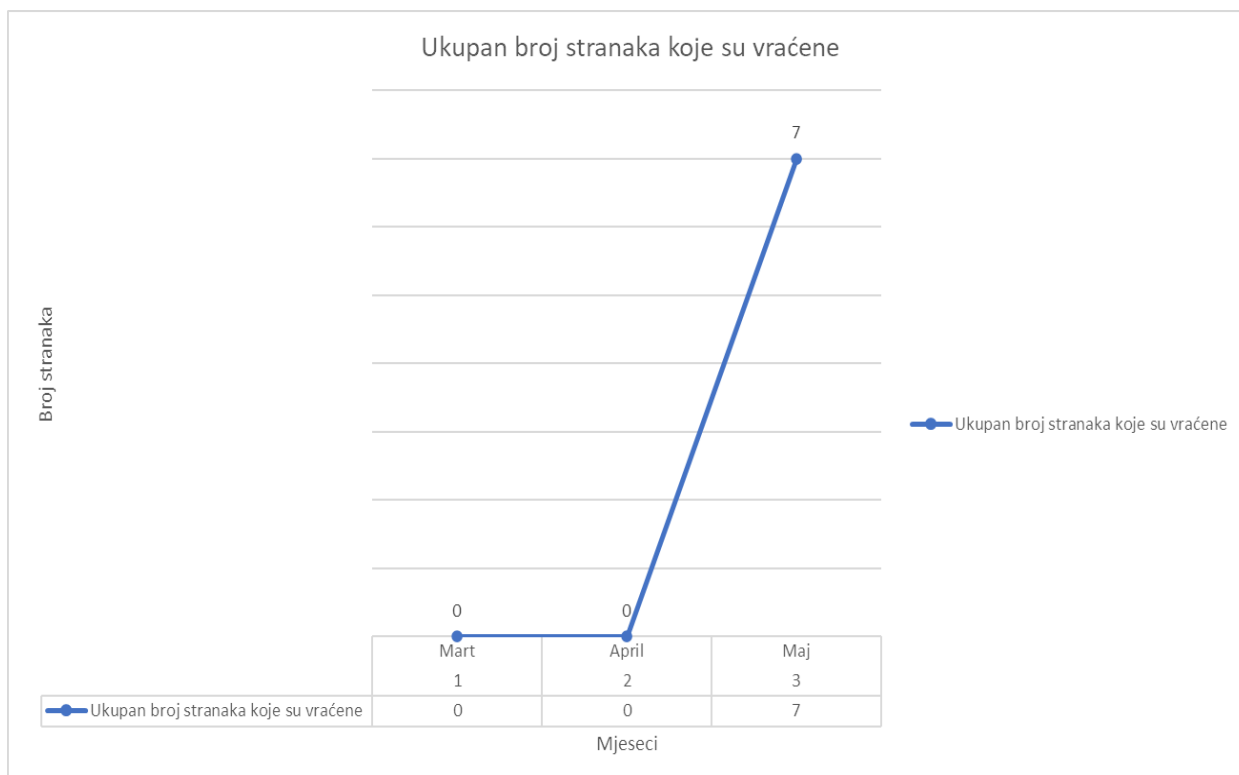
- mjesec Mart 0;
- mjesec April 1 ;
- mjesec Maj 8.

Slika broj 28. Ukupan broj stranaka koje su aktivirale alarm

Ukupan broj stanaka koje su vraćene i kojima je iz razloga sumnje simptoma zaraze u vidu povišene tjelesne temperature onemogućen pristup prostorijama je iznosio 7 stranaka (Slika broj 29) i to za :

- mjesec Mart 0 ;
- mjesec April 0 ;
- mjesec Maj 7 ;

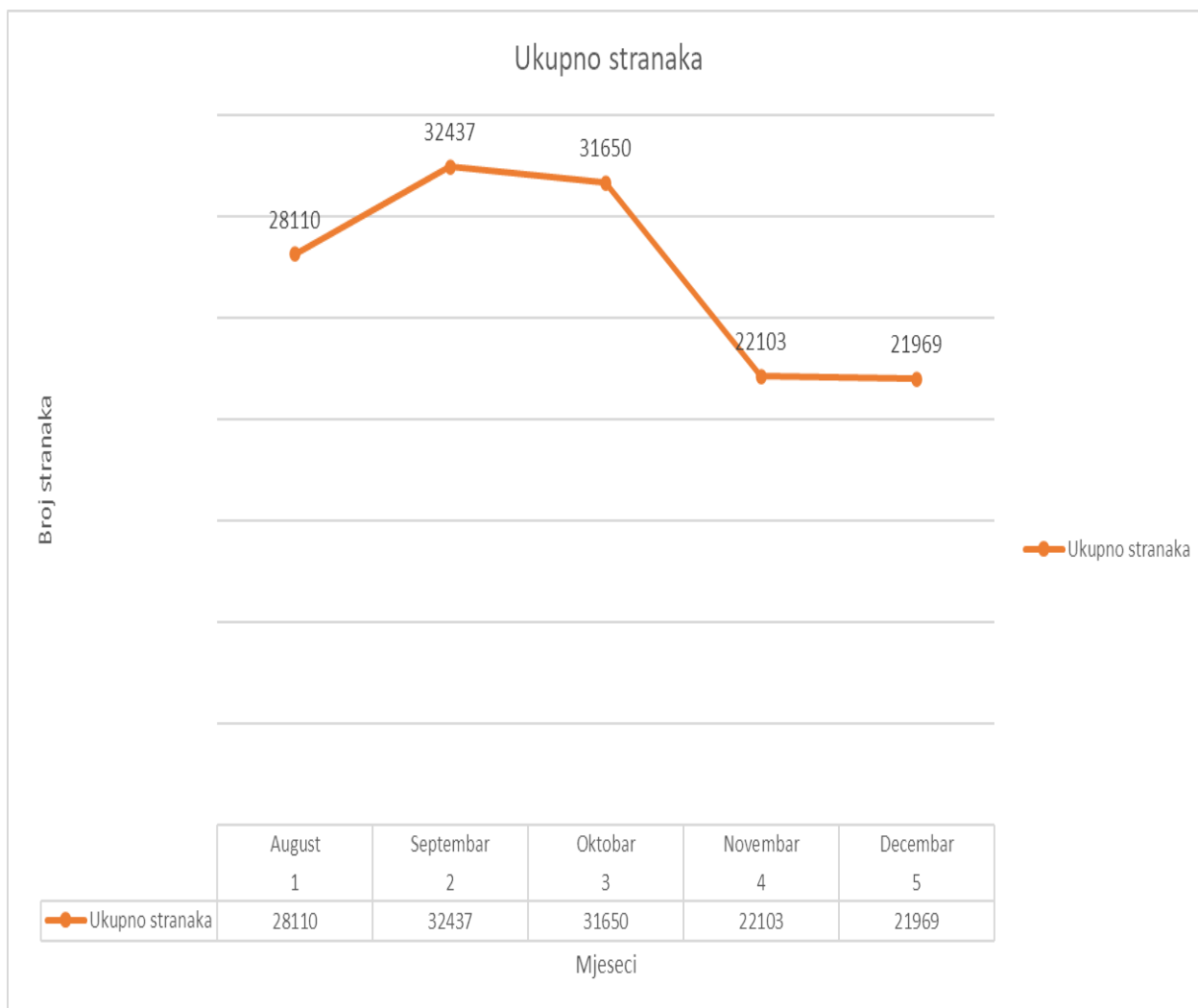

Slika broj 29. Ukupan broj stranaka koje su vraćene

4.2 Prikaz i analiza podataka za drugi vremenski period

Za vremenski period od 03.08.2020. godine do 31.12.2020. godine ukupan broj radnih dana za ovaj vremenski period je iznosio 102 radna dana (ponedeljak do petka). Za 102 radna dana ukupan broj stanaka koje su posjetile Općinu Centar uključujući i uposlenike iznosio je 136.269 stranke (Slika broj. 30) stranki i to za:

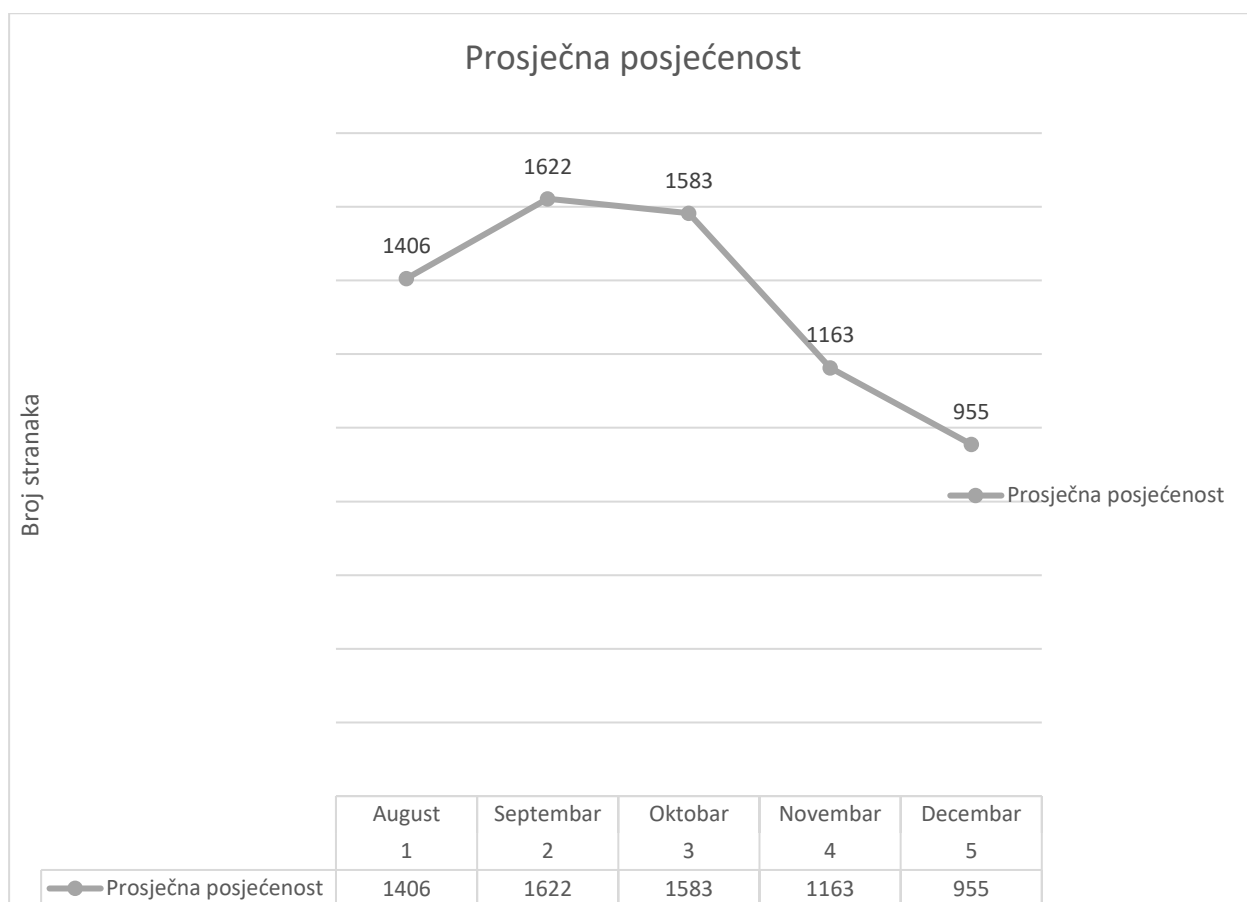
- mjesec August 28.110 ;
- mjesec Septembar 32.437;
- mjesec Oktobar 31.650 ;
- mjesec Novembar 22.103 ;
- mjesec Decembar 21.969 .

Slika broj 30. Ukupan broj stranaka

Prosječna posjećenost je iznosila 1136 stranki (Slika broj. 31) i to za mjesec:

- mjesec August 1.406 ;
- mjesec Septembar 1.622 ;
- mjesec Oktobar 1.583 ;
- mjesec Novembar 1.163 ;
- mjesec Decembar 955 .

Slika broj 31. Prosječna posjećenost

Svi podaci koji su prikazani su podaci koji su navedeni u izvještajima višenamjenske terenske jedinice CK Centar, i isti su uz odobrenje CK Centar dati na raspolaganje i korištenje. Uzimajući u obzir ogroman broj osoba koje su ulazile u prostorije Općine Centar kako i stranaka tako i uposlenika koji su prošli higijensko-epidemiološke mjere od strane jedinice, možemo reći da je višenamjenska terenska jedinica veoma doprinjela prevenciji širenja virusa kroz svoj angažman.

Kroz dijagrame koji su predstavljeni u prethodnim slikama možemo pratiti koncentraciju posjeta i tok kretanja broja posjeta Općini Centar, kako je ista u određenim periodima rasla, a i opadala.

ZAKLJUČAK

Evidentno je naglasiti da uloga višenamjenskih terenski jedinica poput jedinice Crvenog križa Općine Centar, a i drugih znatno može pomoći u zaštiti i spašavanju od prirodnih i drugih nepogoda. Kroz analizu prikupljenih podataka angažiranosti višenamjenske terenske jedinice CK Centar tokom prethodne pandemije smo uvidjeli da višenamjenske terenske jedinice itekako zaslužuju svoje mjesto u sistemu sigurnosti, tj kroz organe i službe zaštite i spašavanja i civilne zaštite. S obzirom na navedeno, potvrđena je generalna hipoteza koja glasi: “Višenamjenska terenska jedinica Crvenog križa Kantona Sarajevo značajno doprinosi u zaštiti i spašavanju ljudi u prirodnim i drugim nesrećama.“

Sama uloga Crvenog križa kao međunarodne humanitarne organizacije od globalnog pokreta pa do lokalnih organizacija Crvenog križa i njegovog doprinosa u Ženevskim i Haškim konvencijama kako i Međunarodnom humanitarnom pravu nam govori da je isti u današnjici nezamisliv i nezaobilaziv u pogledu pomoći, evakuacije, zaštite i slično. Kroz rad smo mogli vidjeti historiju razvoja istog, njegovog položaja u sistemu sigurnosti u svijetu a i u BiH, kao i u sistemu zaštite spašavanja. S obzirom na navedeno, potvrđena je posebna hipoteza koja glasi: „Crveni križ kao jedna od najstarijih i najvećih humanitarnih organizacija je bila pokretač Haških i Ženevskih konvencija, te je znatno doprinjela razvoju Međunarodnog humanitarnog prava i u današnjici je u konceptu pomoći stanovništvu kao humanitarna organizacija nezamisliva u slučajima ratnog stanja, elementarnih nepogoda, prirodnih i drugih nesreća.“

Shodno tome donosi se zaključak da u koliko bi svaka lokalna organizacija Crvenog križa u skladu sa svojim mogućnostima trebala formirati višenamjenske terenske jedinice, ili druge službe koje se odnose na zaštitu i spašavanje, da bi se tim postupkom znatno poboljšao i ojačao sistem zaštite i spašavanja. I time bi se proširio sam koncept kako Crvenog križa Kantona Sarajevo i drugih Kantona, tako i lokalnih organizacija. Sa konačnim ciljem preveniranja, i smanjenja ljudskih patnji, i u slučaju prirodnih i drugih nesreća pružanje pravovremenog i adekvatnog odgovora na isti. S obzirom na navedeno, potvrđena je i posebna hipoteza koja glasi: „Nastankom novih višenamjenskih terenskih jedinica u Općinskim organizacijama Crvenog križa kao direktne posljedice elementarnih nepogoda upućuje se na potrebu proširenja koncepta rada Crvenog križa Kantona Sarajevo i uloge u zaštiti i spašavanju.“

Detaljnijom analizom koncepta osnivanja, rada, edukacije, raspoređenosti članova višenamjenske terenske jedinice Crvenog križa Općine Centar koje je navedeno u radu i njenom suradnjom sa drugim organizacijama poput Civilne zaštite, Gorske službe spašavanja i drugih, a posebno angažmanom višenamjenske terenske jedinice tokom globalne pandemije SARS-CoV-2 virusa potvrđena je posebna hipoteza koja glasi: „Od osnivanja prvih višenamjenskih terenskih jedinica Crvenog križa tokom i nakon elementarnih nepogoda 2014. godine došlo je do značajnih promjena u konceptu rada i uloge Crvenog križa u zaštiti i spašavanju.“

Sumirajući sve prethodno navedeno možemo reći da je cilj istraživanja da ukaže na veoma bitnu i važnu ulogu višenamjenskih terenskih jedinica Crvenog križa u situacijama prirodnih ili drugih nesreća kao i u kriznim situacijama poput migrantske krize, pandemija i slično da je elaboriran i ispunjen. Društveni cilj ovog istraživanja sadržan je u kvalitetnom i društveno korisnom informiranju bosanskohercegovačkog društva o ulozi i postojanju višenamjenskih terenskih jedinica Crvenog križa koji u slučajevima prirodnih i drugih nesreća pružaju pomoć, te zbog kvalitetnijeg i bržeg reagovanja i koordinacije u istim slučajevima. Koje direktno ili indirektno mogu utjecati na smanjenje rizika u prirodnim i drugim nesrećama. Kao što smo analizom prikupljenih podataka mogli i da uvidimo.

PRILOZI

Prilog - Tabela prikaz Statističkih podataka prikupljenih u prostorijama Općine Centar za period 20.03 do 29.05. 2020.godine

Dani rada Mart													
Opis	20.03	23.03	24.03	25.03	26.03	27.03	30.03	31.03	Ukupan broj				
Broj stranaka S1	100	100	150	180	185	180	100	150	1145				
Broj stranaka koje su aktivirale alarm S2	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Broj stranaka koje su vraćene S3	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
Ukupan broj S0 (S1+S2+S3)	100	100	150	180	185	180	100	150	1145				

Dani rada APRIL																							
Opis	1.04	2.04	3.04	6.04	7.04	8.04	9.04	10.04	13.04	14.04	15.04	16.04	17.04	20.04	21.04	22.04	23.04	24.04	27.04	28.04	29.04	30.04	Ukupan broj
Broj stranaka S1	120	180	245	260	258	425	472	425	475	415	620	411	0	512	585	622	662	701	722	689	789	802	10390
Broj stranaka koje su aktivirale alarm S2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Broj stranaka koje su vraćene S3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupan broj S0 (S1+S2+S3)	120	180	245	260	258	425	472	425	475	415	620	411	0	512	585	622	662	702	722	689	789	802	10391

Opis	4.05	5.05	6.05	7.05	8.05	11.05	12.05	13.05	14.05	15.05	18.05	19.05	20.05	21.05	22.05	25.05	26.05	27.05	28.05	29.05	Ukupan broj
Broj stranaka S1	622	632	621	705	712	880	825	920	985	995	1002	1025	1205	1102	1221	1322	1287	1387	1425	1532	20405
Broj stranaka koje su aktivirale alarm S2	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	6	0	8
Broj stranaka koje su vraćene S3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	6	0	7
Ukupan broj S0 (S1+S2+S3)	622	632	621	705	713	880	825	920	985	995	1002	1025	1205	1102	1221	1322	1287	1389	1437	1532	20420

Mjeseci	Broj stranaka S0	Broj radnih dana RD	Ukupan broj stranaka koje su aktivirale alarm S2	Ukupan broj stranaka koje su vraćene S3	Ukupan prosječan broj stanaka za vremenski period 20.03 do 29.05 (S0 / RD)		Ukupan broj radnih dana od 20.03 do 29.05
					Prosječan broj stranaka (S0/RD)	Ukupan broj stanaka za vremenski period 20.03 do 29.05	
Mart	1145	8	0	0	143	639.12	50
April	10391	22	1	0	472		
Maj	20420	20	8	7	1021		
Ukupno	31956	50	9	7			

Prilog - Tabela prikaz Statističkih podataka prikupljenih u prostorijama Općine Centar za period 03.08 do 31.12. 2020.godi

													Statistika August													
3.08	4.08	5.08	6.08	7.08	8.08	10.08	11.08	12.08	13.08	14.08	17.08	18.08	19.08	20.08	21.08	24.08	25.08	26.08	27.08	28.08	31.08	Prosječna posjećenost u mjesecu				
																							Ukupno	Radni dani	Prosječna posjećenost po danima	Prosječna posjećenost po mjesecu
1400	1480	1254	1511	1482	1462	1241	1250	1288	1222	1288	1250	1388	1178	1347	1226	1404	1219	1385	1342	1239	1422	2810	20	1336,571429	1405,5	
Broj osoba na terminalnoj kameri																							Statistika Septembar			
1.09	2.09	3.09	4.09	7.09	8.09	9.09	10.09	11.09	13.09	14.09	15.09	16.09	17.09	18.09	21.09	22.09	23.09	24.09	25.09	26.09	29.09	30.09	Ukupno	Radni dani	Prosječna posjećenost po danima	Prosječna posjećenost u mjesecu
1417	1417	1412	1283	1547	1632	1451	1351	1388	1451	1388	1617	1476	1408	1720	1601	1674	1633	1484	1522	1432	1253	32437	20	1474,409091	1621,85	
Broj osoba na terminalnoj kameri																							Statistika Oktobar			
15.08	14.05	1781	1843	1606	1490	1490	1498	1520	1507	1392	1421	1325	1319	1391	1281	1284	1457	1440	1422	1213	1227	31650	20	1438,503684	1592,5	
Broj osoba na terminalnoj kameri																							Statistika Novembar			
2.11	3.11	4.11	5.11	6.11	9.11	10.11	11.11	12.11	13.11	16.11	17.11	18.11	19.11	20.11	23.11	24.11	25.11	26.11	27.11	30.11	Ukupno	Radni dani	Prosječna posjećenost po danima	Prosječna posjećenost u mjesecu		
1288	1883	1121	1038	1301	1237	1034	1248	1678	1445	1012	1122	977	888	820	1002	1064	0	906	801	830	22103	19	1052,52381	1163,315789		
Broj osoba na terminalnoj kameri																							Statistika Decembar			
1.12	2.12	3.12	4.12	7.12	8.12	9.12	10.12	11.12	14.12	15.12	16.12	17.12	18.12	21.12	22.12	23.12	24.12	25.12	28.12	29.12	30.12	31.12	Ukupno	Radni dani	Prosječna posjećenost po danima	Prosječna posjećenost u mjesecu
733	781	1044	1187	1291	1049	882	966	994	864	936	858	957	735	1066	895	992	1048	1074	1049	1087	1000	501	21969	23	955,173913	955,173913
Broj osoba na terminalnoj kameri																							Statistika Decembar			
Rb	Mjesec	Broj radnih dana	Ukupno stranaka	Prosječna posjećenost																						
	1 August	20	28110	1406																						
	2 Septembar	20	32437	1622																						
	3 Oktobar	20	31650	1583																						
	4 Novembar	19	22103	1163																						
	5 Decembar	23	21969	955																						
	Ukupno	102	136269	1336																						

Literatura

Knjige

1. Beridan, Izet (2003) Konflikti, Sarajevo: Fakultet političkih nauka
2. Beridan, Izet (2008) Politika i sigurnost, Sarajevo: Fakultet političkih nauka
3. Crveni križ Federacije BiH (2001) Odluka o organiziranju i načinu djelovanja Crvenog križa FBiH u slučaju prirodnih i drugih katastrofa i konflikata-sukoba, Sarajevo: CKFBiH
4. Crveni križ Federacije BiH (2006) Pravilnik o radu Službe traženja Crvenog križa Federacije BiH, Sarajevo; CKFBiH
5. Derganc, Mirko (1994) Osnove prve pomoći za svakog, Ljubljana: Crveni križ Slovenije
6. Dujović, Jagoš (2006) Rukovođenje i upravljanje sistemima sigurnosti, Sarajevo: Fakultet političkih nauka Sarajevo
7. Duran, Damir (2017) NATO integracija: Značaj za Bosnu i Hercegovinu, Sarajevo: U. G. Euroatlantska akcija Sarajevo
8. Fejzić, Elvis (2016) Transformacija upravljanja državom, Sarajevo:Fakultet političkih nauka
9. Grizold, Anton/Tatalović, Siniša/Cvrtila, Vlatko: SUVREMENI SISTEMI NACIONALNE SIGURNOSTI, bFakultet političkih znanosti, Zagreb, 1999
10. Grupa autora (2009) UNISDR Terminologija: Smanjenje rizika od katastrofa, Ženeva: UN
11. Hadžibeganović, Mensur (2010) Vodič za ljekare – instruktore za osposobljavanje iz pružanja prve pomoći, Sarajevo: CKFBiH
12. Hadžibeganović, Mensur; Rožajac, Suad; Herenda, Vedad; Hodžić, Namik; Žunić, Fikret; Milanović, Nevenka (2001), Programi obuke iz prve pomoći, Sarajevo: CKFBiH
13. Huseinbašić, Ćamil (2006) Rukovođenje i upravljanje u katastrofama, Sarajevo: Sejtarija d.o.o.
14. Huseinbašić, Ćamil (2007) Civilna zaštita u sistemu sigurnosti, Sarajevo: Fakultet političkih nauka Sarajevo
15. Huseinbašić, Ćamil (2009) Upravljanje sistemom zaštite i spašavanja, Sarajevo: Jordan studio d.o.o. Sarajevo
16. Huseinbašić, Samir (2008) Civilna zaštita u Euro-Atlantskim sistemima sigurnosti, Sarajevo: Jordan studio d.o.o. Sarajevo
17. Ibrahimagić, Omer; Seizović, Zarije; Arnautović, Suad (2010) Politički sistem Bosne i Hercegovine, tom I, Sarajevo: Promocult Sarajevo

18. Jovanović dr.Božidar, Suvremeni sustavi Civilne odbrane, Otvoreno sveučilište , Zagreb, 1992. godine, str.25 , 163
19. Knežević-Predić, Vesna, Ogled o međunarodnom humanitarnom pravu-Izvori, domen primene, subjekti, Fakulteta političkih nauka Beograd, 2007, str.39.
20. Lisica, Darvin (2011) Sigurnosni rizici i temeljne društvene vrijednosti u Bosni i hercegovini, Sarajevo: Fakultet političkih nauka Sarajevo
21. Osmanović, Enes, Priručnik prve pomoći, Crveni križ Federacije BiH, Sarajevo, 2010
22. Pejanović, Mirko (2005) Politički razvitak Bosne i Hercegovine u postdejtonskom periodu, Sarajevo: TKD Šahinpašić
23. Seizović, Zarije (2016) Međunarodno humanitarno pravo, Sarajevo:
24. Slika broj 9. Preuzeta iz knjige RUKOVOĐENJE I UPRAVLJANJE SISTEMIMA SIGURNOSTI, prof. dr. Jagoša Dujevića, str.195
25. Smajić, Mirza; Zarije, Seizović, Sead Turčalo (2017) Humana sigurnost, Sarajevo: Fakultet političkih nauka
26. Termiz, Dževad: Metodologija društvenih nauka, NIK „Grafit“, Lukavac, 2009.
27. Termiz, Dževad: Specifičnosti metodologije istraživanja u bezbjednosnoj djelatnosti“, Fakultet političkih nauka, Sarajevo, 2014.
28. Todorović, Nataša; Vračević, Milutin; Bogdanović, Nevenka (2018) Psihosocijalna podrška u nesrećama, Beograd: Birokup

Riječnici i leksikoni

29. Beridan, Izet; Tomić M. Ivo; Kreso, Muharem (2001) Leksikon sigurnosti, Sarajevo: DES
30. Husejnbašić, Ćamil (2004) Rječnik civilne zaštite, Sarajevo: Federalna uprava civilne zaštite
31. Klaić, Bratoljub (2004) Rječnik stranih riječi, Zagreb: Nakladni zavod matice Hrvatske

Naučni i stručni članci

32. Beridan, Izet (2011) „Sigurnosne integracije i Bosna i Hercegovina“, u: Bašić, Hazim i Muslić, Fuada (ur.) Bosna i Hercegovina – 15 godina Dejtonskog mirovnog sporazuma, Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu, str. 111-115
33. Beridan, Izet; Smajić, Mirza, Turčalo, Sead (2010) „Politika nacionalne sigurnosti Bosne i Hercegovine“, u: Tatalović, Siniša i Cvrtila, Vlatko (ur) Regionalna sigurnost i

multilateralna saradnja: Republika Hrvatska i Jugoistok Europe, Zagreb: Politička kultura, str. 67-85

34. Grupa autora (2011), Evropski priručnik prve pomoći 2011, Mechelen: Crveni križ Belgije
35. IFRC (2006) Disaster preparedness policy, Geneva: IFRC
36. IFRC (2006) Emergency response policy, Geneva: IFRC
37. IFRC (2008) Emergency response unit 2008, Geneva, IFRC
38. Međunarodna Federacija društava Crvenog križa i Crvenog polumjeseca (2015) Osnovna načela Međunarodnog Pokreta Crvenog križa i Crvenog polumjeseca: Etika i alati za humanitarnu akciju, Ženeva
39. Međunarodni komitet Crvenog križa (2009) Ponovno uspostavljanje porodičnih veza u nesrećama - terenski priručnik, Ženeva
40. Svjetska zdravstvena organizacija, (2011) Psihološka prva pomoć – priručnik za terenske radnike

Normativno pravni dokumenti

41. Dopuna Programa rada na provođenju priprema za učešće i akcijama zaštite i spašavanja u slučaju nastanka prirodnih i drugih nesreća, Crveni križ Centar Sarajevo, 2015.
42. Knežiček, Tihomir (2017) Strategija Crvenog križa Federacije BiH 2017-2021, Sarajevo, Crveni križ Federacije BiH
43. Lopušina, Milenko i dr. (2007) Zbirka propisa iz oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih nepogoda i drugih nesreća u Federaciji Bosne i Hercegovine: Sa komentarom i stručnim mišljenjem, Sarajevo: Federalna uprava civilne zaštite
44. Odluka o materijalnoj formaciji višenamjenske jedinice općinske organizacije Crvenog križa Centar Sarajevo, Crveni križ Centar Sarajevo, 2015.
45. Odluka o obrazovanju višenamjenske jedinice općinske organizacije Crvenog križa Centar Sarajevo, Crveni križ Centar Sarajevo, 2015.
46. Odluka o organiziranju i načinu djelovanja Crvenog križa FBiH u slučaju prirodnih i drugih katastrofa i konflikata-sukoba, Crveni križ Federacije BiH, Sarajevo, 2001.
47. Okvirni zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara u BiH, „Službeni glasnik BiH“, broj 50/08
48. Okvirni Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u Bosni i Hercegovini, Službeni glasnik, Godina XII – Broj 50, Sarajevo, 2008.

49. Plan djelovanja općinske organizacije Crvenog križa Centar u slučaju nastanka prirodnih i drugih nesreća, Crveni križ Centar Sarajevo, 2015.
50. Plan i program osnovne obuke višenamjenske jedinice općinske organizacije Crvenog križa Centar Sarajevo, Crveni križ Centar Sarajevo, 2015.
51. Pravilnik o organiziranju službi zaštite i spašavanja i jedinica civilne zaštite, njihovim poslovima i načinu rada, Službene novine Federacije BiH br. 77/06, Sarajevo, 2006.
52. Pravilnik o radu Službe traženja Crvenog križa Federacije Bosne i Hercegovine, Crveni križ Federacije BiH, Sarajevo 2006.
53. Pravilnik o zaštiti od požara građevina za javnu upotrebu, Službene novine Federacije BiH br. 86/11
54. Procedure o načinu angažiranja višenamjenske jedinice, Crveni križ Centar Sarajevo, 2015.
55. Rješenje o raspoređivanju u sastav višenamjenske jedinice Crvenog križa općine Centar Sarajevo, Crveni križ Centar Sarajevo, 2015.
56. Službene novine Federacije BiH br. 59/10 (2010) Program obuke zaposlenika u pravnim licima, državnim organima i drugim institucijama u oblasti zaštite od požara, Sarajevo
57. Službene novine Federacije BiH br. 77/06 (2006) Pravilnik o organiziranju službi zaštite i spašavanja i jedinica civilne zaštite, njihovim poslovima i načinu rada, Sarajevo
58. Službene novine Federacije BiH br. 8/11 (2011) Uredba o sadržaju i načinu izrade planova zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća i planova zaštite od požara, Sarajevo
59. Službene novine Federacije BiH br. 86/11 (2011) Pravilnik o zaštiti od požara građevina za javnu upotrebu, Sarajevo
60. Službene novine Godina XIII – Broj 28 (2006) Zakon o Crvenom krstu/križu Federacije BiH, Sarajevo
61. Službene novine V broj 536/06 (2006) Uredba o organiziranju službi zaštite i spašavanja Federacije Bosne i Hercegovine, Sarajevo
62. Službene novine, Godina X – Broj 39 (2003) Zakon o zaštiti i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, Sarajevo
63. Službeni glasnik BiH 49/04 (2004) Zakon o Društvu Crvenog krsta/križa Bosne i Hercegovine, Sarajevo
64. Službeni glasnik Godina XII – Broj 50 (2008) Okvirni Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u Bosni i Hercegovini, Sarajevo
65. Uredba o organiziranju službi zaštite i spašavanja Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine Federacije BiH, V broj 536/06, Sarajevo, 2006.

66. Uredba o sadržaju i načinu izrade planova zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća i planova zaštite od požara, Službene novine Federacije BiH br. 8/11
67. Zakon o Crvenom krstu/križu Federacije BiH, Službene novine, Godina XIII – Broj 28, Sarajevo, 2006.
68. Zakon o Društvu Crvenog krsta/križa Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH 49/04, Sarajevo, 2004.
69. Zakon o upotrebi i zaštiti znaka Crvenog križa i naziva Društva Crvenog križa Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH - broj 11/02, 2002, Sarajevo
70. Zakon o zaštiti i spasavanju u vanrednim situacijama, „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 121/12
71. Zakon o zaštiti i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, Službene novine, Godina X – Broj 39, Sarajevo, 2003.
72. Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, „Službene novine Federacije BiH“, br. 39/03, 22/06 i 43/10
73. Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, Službene novine FBiH – Godina X, broj 39, 2003, Sarajevo (Član 2.)
74. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave. (Službene novine FBiH, broj: 48/99)

Ostali izvori

75. Deronja Suljić, Lejla; Bulić, Muris; Telić, Denis; Čilimković, Asmir (2014) POPLAVE U BiH- Elementarne nepogode i/ili institucionalna neefikasnost, radna verzija, Tuzla: CCI
76. Jasmin Nikšić, (2020) Osposobljavanje timova službe zaštite i spašavanja Crvenog križa Federacije BiH u cilju smanjenja posljedica od prirodnih i drugih nesreća, Magistarski rad, Sarajevo : UNIVERZITET U SARAJEVU CENTAR ZA INTERDISCIPLINARNE SUDIJE MASTER STUDIJ „ZAŠTITA OD PRIRODNIH KATASTROFA“
77. Nejir Saračević, Dnevnik višenamjenske terenske jedinice Crvenog križa Općine Centar Sarajevo, Crveni križ Centar Sarajevo, 2020, Broj protokola: 448-02-1/2020

Internet izvori

78. Abrams, Irwin (2001) The Nobel Peace Prize and the Laureates : An Illustrated Biographical History, 1901-2001 US:Science History Publications. Dostupno na : https://books.google.ba/books?id=ny77bPwKxaUC&printsec=frontcover&source=gbs_g_e_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false Pristupljeno 01.12.2020.godine

79. Centar za pripreme i odgovor na katastrofe <https://www.preparecenter.org/>
80. Centar za psihosocijalnu podršku <http://pscentre.org/>
81. D.Schindler and J.Toman, The Laws of Armed Conflicts, Martinus Nijhoff Publishers, 1988, pp.280-281. <https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/Treaty.xsp?documentId=477CEA122D7B7B3DC12563CD002D6603&action=openDocument>
82. Disaster management, priprema i odgovor na katastrofe <https://www.ifrc.org/en/what-we-do/disaster-management/preparing-for-disaster/disaster-preparedness-tools/training-for-response/>
83. Final Record of the Diplomatic Conference of Geneva of 1949, Vol. I, Federal Political Department, Bern pp. 205-22 <https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/INTRO/365?OpenDocument>
84. Henry, Dunant ; „A memory of Solferino“ American Red Cross (1939,1959) Reprinted by International Committee of the Red Cross, Geneva Dostupno na: <https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/publications/icrc-002-0361.pdf>
85. <http://msb.gov.ba/onama/default.aspx?id=1653&langTag=bs-BA>
86. <http://www.fucz.gov.ba/organizaciona-struktura/>
87. ICRC (2012) HCK prijevod SAŽETAK ŽENEVSKIH KONVENCIJA OD 12. KOLOVOZA 1949. I NJIHOVIH DOPUNSKIH PROTOKOLA <https://www.hck.hr/UserDocsImages/publikacije/sazetak.pdf>
88. ICRC (2018), Statutes of the International Committee of the Red Cross, <https://www.icrc.org/en/document/statutes-international-committee-red-cross-0>
89. Ministarstvo Odbrane BiH www.mod.gov.ba
90. Ministarstvo Sigurnosti BiH www.msb.gov.ba
91. Yves Sandoz, The International Committee of the Red Cross as guardian of international humanitarian law, (1998) <https://www.icrc.org/en/doc/resources/documents/misc/about-the-icrc-311298.htm>